

МИНИСТАРСТВО ОМЛАДИНЕ И СПОРТА
СЕКТОР ЗА ОМЛАДИНУ

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О НАПРЕТКУ У СПРОВОЂЕЊУ
НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ
– 2010. година –

Београд, октобар 2011. године

САДРЖАЈ

Листа скраћеница	4
Увод	6
Поглавља извештаја:	
1. Подстицати младе да активно учествују у друштву	9
2. Развијати сарадњу младих и обезбеђивати услове за учешће у доношењу одлука кроз одржив институционални оквир, а на основу потреба младих и у партнерству са младима	19
3. Изграђивати систем информисања младих на свим нивоима и у свим областима	25
4. Обезбеђивати остваривање права на једнаке шансе свих младих у друштву, а посебно младих који живе у тешким условима	31
5. Подстицање изузетних испољавања и постигнућа младих у различитим областима	44
6. Унапређивати могућности за квалитетно провођење слободног времена младих	51
7. Развијати отворени, делотворни, ефикасни и праведни систем формалног и неформалног образовања који је доступан свим младима и који је у складу са светским трендовима у образовању и контекстом образовања у РС	57
8. Подстицати и стимулисати све облике запошљавања, samozapošljavanja и предузетништва младих	66
9. Унапређивати безбедност младих	75
10. Чувати и унапређивати здравље младих, смањивати ризике и водеће поремећаје здравља и развијати здравствену заштиту прилагођену младима	86
11. Оснаживати младе за иницијативе и активности које су у складу са основним циљевима одрживог развоја и здраве животне средине	93

Кључни резултати у спровођењу НСМ – Резиме	96
Закључак	112
Прилози	115

Листа скраћеница

АПНСМ – Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе

ГИЗ (некада ГТЗ) – Немачка организација за међународну сарадњу

ДИЛС – Пројекат пружања унапређених услуга на локалном нивоу

ЕФТА – Европска асоцијација за слободну трговину

ЗВКОВ – Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

ЗЖС – заштита животне средине

ИКТ – информационо-комуникационе технологије

ИРК – интерресорна комисија

ИПА – инструмент предприступне помоћи Европске уније

ЈЛС – јединица локалне самоуправе

ЛАП – локални акциони план

КВС – каријерно вођење и саветовање

КзМ – канцеларија за младе

МВД – Министарство вера и дијаспоре

МЖСРПП – Министарство животне средине, рударства и просторног планирања

МЉМПДУЛС – Министарство за људска и мањинска права, државну управу и локалну самоуправу

МЗ – Министарство здравља

МКИИД – Министарство културе, информисања и информационог друштва

МПН – Министарство просвете и науке

МОМ (енг. IOM) – Међународна организација за миграције

МОР (енг. ILO) – Међународна организација рада

МОС – Министарство омладине и спорта

МП – Министарство правде

МРСП – Министарство рада и социјалне политике

МУП – Министарство унутрашњих послова

МЦР (енг. MDG) – Миленијумски циљеви развоја

НАПОР – Национална асоцијација практичара/ки омладинског рада

НСМ – Национална стратегија за младе

НСЗ – Национална служба за запошљавање
НФО – неформално образовање
ОР – одрживи развој
ОСИ – особе са инвалидитетом
ОШ – основна школа
ПАС – психоактивне супстанце
ППЕС – Програм за планирање и реаговање у ванредним ситуацијама и јачање економске сигурности
ППИ – полне и преносиве инфекције
ПУ – предузетничко учење
ПССО – Покрајински секретаријат за спорт и омладину
РИЦ – Ромски информативни центар
РС – Република Србија
РЗС – Републички завод за статистику
СКВС – Стратегија каријерног вођења и саветовања у Републици Србији
СШ – средња школа
УН – Уједињене нације
УН-ХАБИТАТ – Програм Уједињених нација за људска насеља
УНХЦР – Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице
УНИЦЕФ – Фонд уједињених нација за децу
УСАИД – Америчка агенција за међународни развој
ЦИПС – центар за информисање и професионално саветовање (при НСЗ)
ЦКВС – центар за каријерно вођење и саветовање

УВОД

У Републици Србији (у даљем тексту: РС) око 20% становништва чине млади, тј. лица од 15 до 30 година живота.¹ У Стратегији за младе Европске уније „Млади – улагање и оснаживање” дата је пројекција да ће број младих у Европској унији до 2050. године опасти за читавих 4%, док су пројекције Републичког завода за статистику да ће у РС до 2050. године удео младих у општој популацији опасти на 18, те је тим пре неопходно улагати у младе људе већ сада и стварати услове за пуни развој њихових потенцијала и активно учешће у друштву.

Од свог оснивања маја 2007. године, Министарство омладине и спорта (у даљем тексту: МОС) ради на развоју, унапређивању и спровођењу омладинске политике у циљу побољшања квалитета живота младих људи у земљи и активно је на свим нивоима – од локалног до европског. Томе у прилог говоре усвојена стратешка документа из области омладинске политике: Национална стратегија за младе из 2008. године (у даљем тексту: НСМ), Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе из 2009. године (у даљем тексту: АПНСМ), Стратегија каријерног вођења и саветовања у Републици Србији из 2010. године (у даљем тексту: СКВС) и Закон о младима из 2011. године (у даљем тексту: ЗОМ).

Основни механизми за спровођење ових докумената на локалном нивоу су 123 канцеларије за младе (у даљем тексту: КЗМ) – пре оснивања МОС било их је 5, са усвојених 108 локалних акционих планова за младе (у даљем тексту: ЛАП). МОС је у циљу остваривања визије дате у НСМ *„Млади у Републици Србији у XXI веку су активни и равноправни учесници у свим областима друштвеног живота и имају једнака права и могућности за пуни развој својих потенцијала. То подразумева њихову активну улогу у породичном животу, образовању, запошљавању, здрављу и укупном друштвеном животу”* развило и интензивну сарадњу са невладиним сектором, те је финансирало преко 600 програма удружења и програма међународне сарадње младих и обезбедило континуирани рад Фонда за младе таленте, преко кога је од 2008. године до данас награђено/стипендирано преко 6.000 младих талената у укупном износу од преко 1,3 милијарде динара. У циљу подршке професионалном развоју добитника награде/стипендије Фонда, која од 2010. носи име Доситеја, омогућене су им услуге каријерног информисања и саветовања у центру који је отворен при МОС, као и путем интерактивног портала Доситеја.²

Сва наведена стратешка документа донета су уз активно учешће младих и институција и органа надлежних за младе. Само у процесу израде НСМ учествовало је 16 министарстава и велики број институција, организација, удружења и јединица локалне самоуправе (у даљем тексту: ЈЛС), као и 16.000 младих и бројних стручњака. Током

¹ Извор: „Попис из 2002. године“, Републички завод за статистику.

² Подаци у овом пасусу дати су за период од оснивања МОС до октобра 2011. године.

консултативног процеса одржани су округли столови у 165 ЈЛС. Процес израде НСМ је оцењен, од стране Савета Европе, као пример добре праксе .

Реализација активности предвиђених АПНСМ један је од кључних корака на путу ка остварењу визије дате у НСМ. У оквиру АПНСМ дефинисан је оквир за праћење и евалуацију ради осигурања квалитета реализације активности утврђених НСМ, а централну улогу у праћењу, координацији и управљању имплементацијом АПНСМ има МОС, као носилац НСМ. Активности које се реализују на локалном нивоу, као и оне које непосредно реализују друга ресорна министарства, институције и организације, МОС прати преко извештаја. У складу са одредбама АПНСМ које се односе на праћење, евалуацију и извештавање, за годишње извештавање о напретку у спровођењу НСМ институционално је надлежно МОС и Саветодавно тело за праћење спровођења НСМ.

Израду НСМ пратила је анализа различитих домаћих и међународних докумената и истраживања из области омладинске политике, што се наставило и током њене примене. Кроз 10 истраживања о младима и механизмима спровођења омладинске политике, кроз праћење европских и светских докумената из ове области и консултације са другим субјектима омладинске политике, а пре свих са младима, МОС је доносило и спроводило стратешке одлуке засноване на чињеницама а у циљу подршке младима у организовању, друштвеном деловању, развоју и остваривању потенцијала на личну и друштвену добробит.

У складу са наведеним, током 2010. године МОС је, у сарадњи са партнерима укљученим у спровођење НСМ, израдило *Годишњи извештај о напретку у спровођењу НСМ за 2009. годину* (у даљем тексту: Извештај 2009). Влада РС је овај извештај усвојила 22. јула 2010. године. Према резултатима Извештаја 2009, у тој години је реализовано преко 1.000 активности, а око 700.000 младих било је укључено у спровођење НСМ.

У 2010. години настављено је са спровођењем стратешких циљева који су дефинисани НСМ и активностима предвиђеним АПНСМ. У сарадњи са партнерима, МОС је израдило други годишњи извештај, који има за циљ праћење напретка у спровођењу НСМ у 2010. години.

Методологија израде Извештаја

Носилац израде *Годишњег извештаја о напретку у спровођењу НСМ за 2010. годину* (у даљем тексту: Извештај 2010) било је Министарство омладине и спорта / Сектор за омладину.

У циљу израде Извештаја 2010, прикупљани су извештаји министарстава и институција које учествују у Радној групи за спровођење НСМ, као и ЈЛС које имају отворене КЗМ, затим удружења која су у 2010. години подржана од стране МОС и међународних партнера са којима је МОС програмски сарађивало.

Министарствима и институцијама достављен је табеларни приказ са активностима предвиђеним за календарску 2010. годину, а свако министарство/институција попуњавало је оне активности за које је препознато као носилац/учесник у АПНСМ. Сва министарства/институције укључени у процес реализације НСМ, доставили су своје извештаје³. Такође, МОС је послало упитнике свим ЈЛС које имају отворене КЗМ, како би се стекао увид у оне активности које су се спроводиле на локалном нивоу а које није финансирало МОС. Такође, МОС је у Извештај 2010. укључило резултате својих активности реализованих у 2010. години, како резултате Сектора за омладину, тако и резултате Сектора за спорт и Сектора за управљање пројектима МОС.

Сви добијени подаци су структурирани у складу са 11 општих стратешких циљева НСМ, тако да главни део Извештаја 2010. има 11 поглавља, која прате опште циљеве НСМ. За сваки општи стратешки циљ наведене су активности и кључни резултати чији је носилац или главни партнер у реализацији било МОС и ЈЛС/ КЗМ (А) односно други субјекти омладинске политике (Б).

³ Достављени су извештаји следећих министарстава: Министарство просвете и науке, Министарство здравља, Министарство правде, Министарство одбране, Министарство унутрашњих послова, Министарство економије и регионалног развоја, Министарство вера и дијаспоре, Министарство рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права и државну управу и локалну самоуправу, Министарство за инфраструктуру и енергетику, Министарство културе, информисања и информационог друштва и Министарство животне средине, рударства и просторног планирања, а обухваћени су и извештаји следећих институција: Покрајински секретаријат за спорт и омладину, Републички завод за статистику и Национална служба за запошљавање.

ЦИЉ 1

ПОДСТИЦАТИ МЛАДЕ ДА АКТИВНО УЧЕСТВУЈУ У ДРУШТВУ

Овај општи стратешки циљ је рашчлањен на седам специфичних циљева, којима су обухваћени механизми и активности који треба да мотивишу, подржавају и образују младе да активно учествују у друштву, као и да унапређују квалитет и распрострањеност програма који доприносе активнијем учешћу младих у друштву, стандарде квалитета омладинског рада и механизме за његово праћење, област волонтерског рада, мобилност младих и да повећају учешће жена у процесу одлучивања.

Предложене активности треба да обезбеде:

- редовно финансирање иницијатива и програма евидентираних организација младих, организација за младе и институција;
- континуирану и координисану вршњачку едукацију младих, а на основу критеријума квалитета;
- оснивање омладинских центара у ЈЛС који ће активно радити на пружању сервиса младима;
- ојачане капацитете и могућности младих за активно учешће у локалној заједници;
- унапређене квалитете омладинског рада;
- повећану информисаност, мотивисаност и могућност за волонтирање младих;
- повећану мобилност младих у земљи и иностранству;
- значајну подршку свих сектора за реализовање креативних акција младих и оснаживање младих из осетљивих група за активно учешће у друштву;
- значајно повећан број младих жена на највишим местима одлучивања у државним институцијама.

А.1. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КЗМ и кључни резултати

Донета је Уредба о утврђивању Програма расподеле и коришћења средстава за програме и пројекте у области омладинске политике у 2010. години којим се утврђују услови и начин расподеле и коришћења средстава за програме и пројекте у области омладинске политике.

A.1.1. Сарадња са удружењима

У 2010. години МОС је путем различитих конкурса, од укупно 136 пројеката удружења, финансирало **35 пројеката, усмерених ка подстицању младих да активно учествују у друштву, укупне вредности од 46.253.142,53 динара**. Број младих, директних корисника ових пројеката је **7.580**. Резултат ових активности јесте да је подигнут капацитет и оснажене су КзМ и омладинска удружења за спровођење омладинске политике, повећан је број младих заинтересованих за друштвени ангажман у локалној заједници и унапређен квалитет њиховог живота кроз сопствене иницијативе, промовисани су омладински активизам, активно учешће младих у развијању мултикултуралности, волонтеризам и активизам, побољшан је положај младих у локалној заједници и постигнут је и одређен ниво јачања капацитета организација и институција.

Конкурсом за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом финансирано је и суфинансирано **12 пројеката укупне вредности од 10.842.590 динара**. Број младих, директних корисника ових пројеката је **2.856**. Кључни постигнути резултати ових пројеката су да су млади стекли нова знања и вештине које су од значаја за њихов ангажман у локалној заједници, оснажени су за активно учешће у решавању проблема у њој, првенствено у области ненасилне комуникације и решавања конфликта, млади су се са великом заинтересованошћу укључили у процес интеркултуралног учења и разбијања предрасуда и стереотипа о другим културама, указали су пажњу на поједине проблеме у локалним срединама кроз креативне активности, односно конкретним акцијама су побољшали услове живота у локалним срединама (нпр. очишћено је ромско насеље у селу Товаришево итд.), млади су организовали радионице на тему укључивања младих у локалну заједницу са посебним акцентом на језичке баријере, информисани су у сеоским срединама о могућностима које им пружају званичне институције, кроз различите акције преузели су улогу у промоцији активизма и партиципације у превенцији насиља и дискриминације, а уручена су традиционална признања „Решивоје“ за најбољег омладинског активисту и најбољу омладинску акцију.

МОС је пројектом удружења „Млада Србија“ пружена подршка у евиденцији, праћењу и вредновању пројеката одобрених у оквиру редовних годишњих конкурса за спровођење омладинске политике и то кроз **Конкурс за административно-техничку и стручну подршку у реализацији пројеката удружења, изради и примени система праћења и вредновања реализације пројеката удружења**. Поред наведеног, у оквиру овог пројекта вредности од **12.811.758 динара**, у циљу јачања капацитета удружења, одржана је обука за спровођење и извештавање о одобреним пројектима.

У оквиру **5** пројеката одобрених на *Конкурсу за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике*, **143** младих, директних корисника ових пројеката, учешћем на радионицама на тему

медија, политичких система и људских права, стекло је ширу свест о друштвеном животу заједнице и на који начин заједнице функционишу, упознати су са могућностима решавања њихових проблема; млади су едуковани о својим Уставом загарантованим слободама и правима, о државним институцијама и начинима доношења одлука. Укупна средства издвојена за ове пројекте износе **498.449,86** динара.

Конкурсом за реализацију међународне сарадње кроз програме и пројекте омладинских удружења финансирано је **13** пројеката удружења у вредности од **10.751.095,07** динара. Број **младих, директних корисника** ових пројеката је **3.014**. Резултат ових активности јесте да су млади широм РС упознати са Европском омладинском платном картицом као средством за ефикасније располагање новцем и предностима које она омогућује, млади из локалних средина су разменили искустава са вршњацима из земље и иностранства у различитим аспектима као што су зелени начин живота, еколошке навике, интеркултурни дијалог, промоција вредности Европе, охрабрени су и едуковани за активно учешће у културним и субкултуралним токовима наше локалне заједнице, повећана је њихова мотивисаност да активно волонтирају како у земљи тако и у иностранству, подигнута је мотивација за покретање друштвених акција и чињенично информисање јавности о ефектима које њихове локалне акције имају, координатори КзМ су стекли знања и вештине која се односе на креирање услуга намењених младима чиме ће се знатно побољшати квалитет програма који ће у оквиру КзМ бити понуђене младима у локалним заједницама.

МОС је од оснивања активно на европској омладинској сцени и посвећује велику пажњу повезивању са другим међународним актерима из области омладинске политике. У том смислу, МОС је кроз *Конкурс за подизање капацитета омладинских удружења и координатора КзМ за писање пројеката за укључивање у програме Европске уније и европске интеграције*, а у сарадњи са Београдским фондом за политичку изузетност (БФПЕ), организовало 19. априла 2010. године **IV конференцију о омладинској политици „Европска перспектива младих“**. На конференцији је учествовало 136 представника омладинске политике из земље и региона, укључујући представнике владиних институција из Хрватске, Босне и Херцеговине и Црне Горе. Конференција је омогућила свим актерима да се информишу, размене искуства и дискутују о постигнутим резултатима из области омладинске политике и спорта, од европског до локалног нивоа.

У склопу истог пројекта, а у циљу подизања капацитета координатора КзМ за укључивање у програме Европске уније и европске интеграције, МОС је организовало **обуку „Изградња капацитета за европске интеграције“**. Резултат обуке је подизање нивоа информисаности и обучености координатора КзМ, чији задатак ће бити даље ширење знања стеченог током обуке, затим стварање предуслова за активније учешће младих у свим друштвеним процесима, од локалног до европског нивоа, као и подстицање сарадње међу различитим актерима у области омладинске политике. **Координатори 51 КзМ и чланови локалних већа** обучени су по питањима основа

европских интеграција, институција и функционисања ЕУ, доступних развојних фондова, као и за писање пројеката. Овим пројектом ојачана је позиција тела за младе у локалној заједници и професионализован је рад координатора КЗМ. Активностима пројекта подигнути су капацитети представника 29 општина за писање пројеката ЕУ, проширивши знања запослених у општинској управи о омладинској политици и доприневши њиховом бољем разумевању значаја локалних КЗМ. **Укупна средства** издвојена за овај пројекат износе **4.396.349 динара**.

МОС је у 2010. години пружио редовну финансијску и логистичку подршку за програм „Млади у акцији“ Европске уније кроз *Конкурс за подизање капацитета омладинских удружења и координатора канцеларија за младе за писање пројеката и њихово активније укључивање у програме Европске уније и европске интеграције*. На овај начин подржане су активности и даља промоција програма на локалном нивоу, дат је допринос јачању капацитета омладинских организација, КЗМ, и самих младих, кроз ширење знања и нових информација о самом програму, условима учешћа, начину аплицирања и сл. Укупна средства издвојена за пројекат контакт тачке, удружења „Хајде да“, износе **2.557.825 динара**.

Истим конкурсом финансирана је и обука за представнике 29 омладинских удружења за писање пројеката и вођење пројектног циклуса, као и пружање административно-техничке подршке у процесу праћења и подршке реализацији пројеката одабраних посебним конкурсом МОС. Вредност овог пројекта, које је реализовало удружење „Ресурсни центар за развој – Алфа“, износи **2.499.911,60 динара**.

У оквиру *Конкурса за промоцију и подршку раду са младима, део конкурса Б – Подришка удружењима у циљу унапређивања квалитета у раду са младима* финансиран је пројекат удружења „Национална асоцијација практичара/ки омладинског рада – НАПОР“ (у даљем тексту: НАПОР) у вредности од **1.895.164 динара**, у оквиру кога је реализован конкурс за промоцију активног учешћа младих у друштву „Хвале вредан НАПОР“, усвојена су документа неопходна за даљи процес професионализације омладинског рада: **„Стандарди за осигурање квалитета програма омладинског рада“ и „Класификација и квалификације омладинских радника/ца“**, оформљен је Савет за етичка питања и усвојен Акциони план НАПОР за даљу професионализацију омладинског рада у РС период 2011-2012. Број младих, директних корисника ових пројеката је **81**.

За спровођење Програма Европске комисије посвећеног младима – „Млади у акцији“ на европском нивоу задужене су националне агенције за младе, акредитоване од стране Европске комисије (Директората за омладину, спорт и грађанство). До формирања Агенције (предуслов је да земља буде кандидат за ЕУ), за спровођење програма на националном нивоу задужене су контакт тачке, изабране на посебном конкурс од стране Европске комисије. У РС постоје три контакт тачке – Група „Хајде да“ из Београда, „Едукативни центар Крушевац“ и „Балкан Идеа“ из Новог Сада.

Основни задатак контакт тачака је рад на унапређењу видљивости Програма „Млади у Акцији“ у РС и омогућавање лакшег приступа програму заинтересованим младима и омладинским организацијама из наше земље. Циљ је да се повећа број и пролазност предлога пројеката из РС који стижу у Брисел. Захваљујући финансијској и програмској подршци МОС раду контакт тачака, у периоду 2007-2011. године се из године у годину повећавао број одобрених пројеката у оквиру програма „Млади у акцији“ (до сада укупно 143 пројеката из РС). Такође, рад са КзМ на подизању капацитета за писање пројеката резултирао је тиме да су **КзМ Обреновац и КзМ Пријепоље акредитоване за ЕВС** (Европски волонтерски сервис). Као партнерска земља у програму Млади у акцији, РС је у 2010. години имала приступ двома од укупно пет акција овог програма (акције 2 – европски волонтерски сервис и 3.1 – омладинске размене и тренинзи и умрежавање). **Посредством три контакт тачке, кроз три рока годишње (фебруар, јун и септембар) финансирано је укупно 40 пројеката удружења у вредности од 658.859 евра.** Такође, подржано је преко 100 пројеката на којима су организације из РС партнери, док је 46 организација и КзМ акредитовано за акцију „Европски волонтерски сервис“ у склопу програма „Млади у акцији“. Све додатне информације о финансираним пројектима програма „Млади у акцији“ доступне су путем сајтова www.mladiuakciji.rs и <http://eacea.ec.europa.eu/youth/>.

А.1.2. Сарадња са ЈЛС/КзМ

МОС је директно финансирало **9 пројеката ЈЛС који као главни циљ наводе активизам младих.** Активности које су обухваћене овим пројектима су: школе вршњачких едукатора, радионице за младе, оснивање омладинских удружења, укључивање младих у рад КзМ, организовање волонтерских акција. **Директних учесника** у реализацији пројектних активности било је укупно **970**, а **индиректних учесника** било је **4.800 младих.** Млади су подстакнути да активније учествују у друштвеним процесима, одржане су разне обуке и семинари на тему писања пројеката и организовања акција, промовисана је омладинска политика кроз акције које су млади осмислили, подигнута је свест младих о важности волонтирања, повећана је заинтересованост младих за омладински активизам. Укупна издвојена средства за реализацију ових пројектних активности износе **3.105.612,07 динара.**

КзМ су самостално или уз подршку других партнера спровеле у оквиру овог општег циља 39 пројеката за младе у 2010. години. Спроведене активности су се односиле на обележавање Светског дана младих, Светског дана мобилности, Европске недеље локалне демократије и др. Такође, спроведене су обуке за писање пројеката, радне биографије и мотивационог писма и аплицирање за пројекте. Организовани су волонтерски кампови и волонтирање у институцијама културе, као и омладинске радне акције и штампа омладинских листова.

A.1.3. Активности и пројекти са међународним партнерима

У циљу успостављања и даљег **унапређења међународне сарадње у области омладинске политике**, остварена је сарадња са европским институцијама – пре свега Саветом Европе и Европском комисијом, билатерална сарадња са земљама у региону и шире (иницирана је сарадња са Словачком Републиком, Македонијом и Босном и Херцеговином, кроз реализоване билатералне радне посете и договорене наредне заједничке активности), као и учешће у раду различитих међународних тела и органа задужених за омладинска питања.

МОС је током 2010. године интензивно радило на јачању међународне сарадње, како кроз пројекте финансиране од стране међународних партнера (ГИЗ, УСАИД, УН агенције, ИОМ, Организација за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), Британски савет, Република Италија, Краљевина Норвешка, Велика Британија, Савезна Република Немачка и др.) и учешће у међународним телима која се баве политиком за младе, тако и кроз информисање младих и међународне споразуме. **Организован је Летњи универзитет** за чланове статутарних тела за младе Савета Европе, који је окупио **25 представника 11 европских земаља** (у статусу учесника, уз присуство **15 младих из РС** у својству посматрача) и који је у оквиру Савета Европе оцењен као најбољи летњи универзитет до сада, имајући у виду структуру учесника – како представника националних институција задужених за младе, тако и међународних омладинских организација, као и донети сет препорука који се тиче улоге нових социјалних медија у омладинској политици, пре свега информисању младих. Дакле, преко 40 учесника обавештено је директно о програмима за младе Савета Европе и омладинској политици РС, док је индиректно, електронским каналима комуникације, информацију о резултатима Летњег универзитета добило преко 100 КзМ у РС, као и сви чланови Надзорног одбора за младе Савета Европе (47 земаља-чланица Савета Европе). **Потписан је Споразум о сарадњи у области спорта и омладинске политике са Републиком Српском. Израђен је Европски појмовник за младе** и подељено **3.500 појмовника КзМ и младима**. Настављена је **реализација парцијалних споразума са Саветом Европе** (Центар Север-Југ, омладинска картица ЕУРО<26 – током различитих активности МОС број корисника европске омладинске картице ЕУРО<26 увећан је за 20%, што износи **нових 7.000 корисника**, и то укупно чини око 45.000 корисника у РС). У погледу међународне сарадње, остварени су кључни резултати – повећана је мобилност младих, подигнут ниво информисаности младих о активностима за младе на међународном нивоу, омладинским удружењима и младима омогућено је активно учешће у међународним структурама и програмима за младе. **За ове активности је у 2010. години издвојено укупно 4.527.659,42 динара.**

МОС у сарадњи са Немачком организацијом за међународну сарадњу (у даљем тексту: ГИЗ), реализује пројекат „**Јачање структура за оснаживање и партиципацију младих у Србији**“. Од јануара 2010. године сви капацитети на пројекту усмерени су на пружање подршке структурама на националном, регионалном и општинском нивоу

које подстичу друштвену, политичку и економску партиципацију младих у РС. Резултати ових активности односе се на унапређене капацитете ЈЛС за спровођење локалне политике за младе. Мере које су предузете односе се на даљу подршку локалном акционом планирању (9 нових ЈАП), имплементацији и ревидирању планова (32 ЈАП усвојена 2009. године), унапређењу капацитета координатора (вештине тимског рада, лидерство, комуникација) и креирање и усаглашавање смерница за стандарде рада КзМ, као и компетенција за запослене у КзМ. Све ове мере реализоване су кроз пројекат **„Ревизија и подршка имплементацији локалних акционих планова“** који је реализовало удружење „Панацеа“, имплементациони партнер ГИЗ, са циљем системске подршке успешном спровођењу НСМ. Број директних корисника је 750, од којих је **300 младих**, а 450 професионалаца који раде у области омладинске политике. Ревидирани и нови ЈАП **интегрисали су препоруке за унапређење рада са осетљивим групама, узимајући у обзир принципе родне равноправности**. Као резултат партиципативног и консултативног процеса са циљем израде смерница за **Стандарде рада КзМ и компетенција координатора КзМ**, и на основу истраживања ставова координатора и праксе у раду КзМ, препозната је и подржана иницијатива координатора КзМ за формирање тела које ће подржавати рад КзМ, унапређивати квалитет рада и успоставити координацију рада самих КзМ (**„Асоцијација координатора КзМ“**). Кроз сарадњу са организацијама цивилног сектора као имплементационим партнерима ГИЗ, планирано је да од 2010. до 2012. буде спроведено **5 пилот пројеката** који имају за циљ унапређење праксе рада са младима у појединим областима НСМ. Резултати ових пилот пројеката, реализованих 2010. године, биће представљени у овом извештају у оквиру циљева НСМ чијем остварењу доприносе својим резултатима.

Планиран буџет за 2010. годину износио је 700.000 евра, док је укупна вредност пројекта 1.070.396 евра (средства се налазе на рачуну партнера/донатора).

У току 2010. године **настављена је реализација пројекта „Оснаживање људског капитала у Србији кроз активно учешће младих – SHAPE“**, који финансира Министарство спољних послова Републике Италије, а спроводи ИОМ мисија у РС у партнерству са МОС и 10 ЈЛС у РС – Суботица, Нова Црња, Зрењанин, Сремска Митровица, Крагујевац, Свилајнац, Пирот, Ужице, Ивањица, Сокобања. Као резултат пројектних активности, у 2010. години **организовано је 20 семинара** ради јачања капацитета особља КзМ, на којима су учествовали координатори, сарадници и волонтери. Све теме и области едукација особља у КзМ усаглашене су са самим координаторима у складу са њиховим потребама (вештине преговарања и лобирања, основе радионичког рада, развој пројеката, управљање пројектима, лидерске вештине, волонтерски менаџмент итд.). **Од тога су два семинара била организована у форми размене искустава са представницима омладинских удружења из Италије (семинари у Милану и у Риму). Одржано је 115 радионица у оквиру Радионичког програма за младе, кроз које је прошло 2.080 младих**, у циљу пружања подршке и јачања капацитета и иницијативе МОС за промоцију социо-културне, економске и грађанске интеграције младих људи, као и фаворизовања

њиховог активног учешћа у изградњи кохезивног друштва. Активно учешће младих на локалном нивоу је омогућено кроз мини-иницијативе подржане кроз мини-грантове, уз претходно спроведену инфо-кампању „Твоје речи обликују свет!“. У јануару 2010. године објављен је *Конкурс за најбољу локалну омладинску иницијативу*, чији је циљ пружање подршке за социо-културни живот младих људи, без обзира на пол, веру, националност, економску ситуацију и припадност одређеној социјалној групи. Од 56 примљених предлога одабрано је 10 који су финансирани током 2010. године. Званична церемонија доделе мини-грантова одржана је у априлу 2010. године у Палати Србије, уз присуство амбасадора Републике Италије у Србији, министра омладине и спорта, шефа мисије ИОМ, градоначелника и координатора КзМ. Како би се ојачали и мотивисали млади да узму активнију улогу у својим заједницама, од фебруара 2010. године вршњачке групе за подршку одржаване су два пута месечно у свакој таргетираној КзМ. Више од 124 младих корисника је присуствовало групним сеансама. Млади корисници препознали су ову активност као један од кључних метода за промену перспективе међу младим људима. Захваљујући подршци групама, многи млади људи су укључени у свакодневни рад КзМ. Укупан буџет овог трогодишњег пројекта је 1.112.538 евра (средства се налазе на рачуну имплементатора пројекта), а у 2010. години потрошено је **400.000** евра.

Б.1. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

У циљу пружања финансијске подршке иницијативама и програмима који мотивишу, образују и подржавају младе да активно учествују у друштву (**активност 1.1.2**), **Покрајински секретаријат за спорт и омладину (у даљем тексту: ПССО) је у 2010. години пружао подршку пројектима активног укључивања младих у друштво из следећих области: образовање младих, запошљавање, здравље младих, култура и слободно време младих, активно укључивање младих у друштво, изградња цивилног друштва, волонтеризам, мобилност и информисање младих, заштита животне средине (у даљем тексту: ЗЖС) и одрживи развој (у даљем тексту: ОР), социјална политика према младима, безбедност младих. Укупна уложена средства ПССО за финансирање пројеката у 2010. години износе 4.897.000 динара.**

Министарство вера и дијаспоре (у даљем тексту: МВД) је учествовало на другој по реду „Интернационалној конференцији младих лидера из дијаспоре“, која је 2010. године одржана у Торонту и која је окупила око 300 младих из деветнаест земаља света. На скупу су такође учествовали представници невладиног сектора, удружења, фондова, омладинских организација, државних и приватних универзитета, пословног, образовног и културног сектора и др. из РС. Резултат пројекта је унапређење активности које се односе на рад, образовање, предузетништво, лидерство, успостављање веће сарадње и разумевања међу омладином која живи у иностранству и матици, повећање информисаности и мобилности младих, иницирање различитих акција и програма. Укупна вредност уложених средстава је 500.000 динара.

У циљу подршке ширењу мреже вршњачких едукатора у областима од интереса за младе (активност 1.1.6), **Министарство просвете и науке (у даљем тексту: МПН), МОС, Министарство здравља (у даљем тексту: МЗ), Министарство рада и социјалне политике (у даљем тексту: МРСП), Министарство унутрашњих послова (у даљем тексту: МУП), Савет за права детета и Завод за унапређивање образовања и васпитања** су у сарадњи са УНИЦЕФ током 2010. године наставили са реализацијом програма „Школа без насиља“, који је развијен кроз четири компоненте. Једна од компоненти, коју спроводи **МПН**, јесте и „Вршњачка компонента“, која обухвата рад са децом-вршњацима на препознавању и откривању насиља, вршњачкој заштити и „насилника“ и „жртви“, изградњи узајамног поверења и смањењу насилног понашања међу вршњацима.

По питању израде и спровођења Акционог плана политике за младе у Аутономној покрајини Војводини (активност 1.2.3), **ПССО је израдио Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2011-2014. године, који је Скупштина АП Војводине усвојила у новембру 2010. године. Укупна вредност израде овог стратешког документа је била 2.000.000 динара.**

МЕРР је у сарадњи са Републичким заводом за статистику (у даљем тексту: РЗС) израдио Национални систем класификације занимања, који садржи Националну класификацију занимања у складу са ISCO-08 стандардом, описе класификационих целина, описе за преко 600 занимања и кључеве за повезивање Националне класификације занимања и Јединствене номенклатуре занимања. У циљу развоја стандарда занимања „омладински радник“, као и стандарда за оспособљавање професионалаца и волонтера који раде са младима (активност 1.3.2), постоји предлог да се уведе занимање „сарадник за рад са младима“ у Националну класификацију занимања, који би у опису посла имао исто што и омладински радник.

У погледу успостављања система волонтирања младих у државним институцијама, агенцијама и предузећима (активност 1.4.3), у **ПССО** током 2010. године боравило је четворо стажиста-апсолвената, који су годину дана стажирали, након чега су добили *Сертификат о волонтирању* при Влади АП Војводине.

МВД је у сарадњи са Организацијом српских студената у иностранству реализовало пројекат „Упознај државу Србију“. Студенти из дијаспоре су током три недеље похађали праксу у министарствима Владе РС, а потом предали свој извештај о раду премијеру. На овај начин, студенти из дијаспоре су имали прилику да стекну увид и основна знања о функционисању државне управе. МОС је такође учествовало у реализацији овог пројекта и примило два волонтера из дијаспоре.

У циљу успостављања механизма за подстицање, организовање и вредновање волонтерског рада младих (активност 1.4.1), **на предлог МРСП, Народна Скупштина је 28. маја 2010. године усвојила Закон о волонтирању, који је ступио на снагу 6. децембра 2010. године и који препознаје младе као категорију волонтера.**

Ради подстицања активности на уклањању родних стереотипа у средствима јавног информисања и усвајању афирмативних мера у државним институцијама (активност 1.7.1), **Министарство културе, информисања и информационог друштва** (у даљем тексту: **МКИИД**) је на *Конкурсу за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања* подржало **пројекат „Буди активна, буди јака, буди своја — Жене то могу“**, који реализује Радио БООМ93 из Пожаревца. Пројектом је предвиђена продукција 24 документарно-дебатне радијске емисије чији је циљ представљање социјалне слике о положају жена у нашем друштву, као и афирмација друштвених вредности које тај положај унапређују и разбијају постојеће родне стереотипе у јавности и медијима. Пројекат је намењен пре свега младим људима са територије града Пожаревца.

ЦИЉ 2

РАЗВИЈАТИ САРАДЊУ МЛАДИХ И ОБЕЗБЕЂИВАТИ УСЛОВЕ ЗА УЧЕШЋЕ У ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА КРОЗ ОДРЖИВ ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР, А НА ОСНОВУ ПОТРЕБА МЛАДИХ И У ПАРТНЕРСТВУ СА МЛАДИМА

Овај општи стратешки циљ развијен је кроз четири специфична циља, који су обухватили област непосредног институционалног развоја, омладинско организовање и умрежавање омладинских организација. У складу са тим су и формулисане активности, које треба да обезбеде остваривање следећих резултата:

- повећану укљученост младих у друштво кроз унапређено и законски дефинисано омладинско организовање и деловање;*
- повећање броја организација младих са значајно унапређеним организационим капацитетима и могућностима, као и повећање броја и квалитета програма доступних и намењених младима;*
- мотивисаност и припрему младих за сарадњу и активно учешће у заједничким телима и органима који одлучују о омладинским питањима на свим нивоима кроз ко-менаџмент;*
- установљавање кровних организација младих, чиме се обезбеђује репрезентативност младих за учешће у одлучивању на различитим нивоима.*

А.2. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КЗМ и кључни резултати

А.2.1. Сарадња са удружењима

У 2010. години МОС је издвојило 45.814.855,22 динара за финансирање **31 пројекта удружења усмереног ка спровођењу другог општег циља Стратегије. Број младих, директних корисника** ових пројеката износи **21.251**. Резултати реализације ових активности су следећи: унапређена је интерсекторска сарадња као и развој међународне сарадње, пружена је подршка умрежавању младих, подигнути су нивои учешћа младих у друштвеном животу и процесима одлучивања и свеобухватној имплементацији НСМ, развијена је свест код младих људи о неопходности интернетичког дијалога и сарадње у мултикултуралној средини и млади су едуковани на тему стратешког планирања рада организација и упознавања са основама омладинске политике. У оквиру ових активности, широм РС обележен је Међународни дан младих, реализоване су волонтерске омладинске акције у свим окрузима, унапређен је текст нацрта Закона о младима и унапређен је ниво информисаности и разумевања младих о омладинској политици.

МОС је крајем 2009. године **започело са радом на изради Закона о младима** док су током 2010. године спроведене кључне активности на плану израде законског текста. Закон има примарну функцију да обезбеди одрживу основу за развој и деловање друштвених актера који чине омладински сектор, са циљем побољшања положаја младих и обезбеђивања права, простора, прилике и подстицаја за раст и развој сопствених потенцијала, као и активно учешће младих у друштву. МОС се приликом израде Закона о младима определило за широк консултативни процес, што јесте тежи пут али је и пут који даје боље резултате. Консултовање оних на које ће се закон односити је део система вредности који МОС жели да успостави у РС. Поред тога, широка консултативност практикована током овог процеса помоћи ће у изградњи поверења младих у институције, кроз успостављање сталне двосмерне комуникације између младих, државних и локалних органа, али и квалитетнијем спровођењу закона у пракси. **Спроведене су две фазе консултативног процеса током израде Нацрта закона о младима** уз учешће свих релевантних актера у омладинској политици. У првој фази процеса, уз укључивање локалних КЗМ, **одржано је 45 округлих столова**, на којима је учествовало око **1.500 младих** из омладинских организација и локалних институција. Узимајући у обзир резултате овог процеса и урађене анализе домаћег и европског законодавства, израђен је први радни текст закона. У другој фази консултативног процеса **одржано је 29 округлих столова у свим окрузима РС, са преко 1.000 учесника**, након чега је припремљен **Нацрт закона о младима и реализован Програм јавне расправе у периоду од 29. новембра до 18. децембра 2010. године, кроз шест округлих столова**. У последњој фази, Нацрт закона упућен је на усвајање Влади РС а затим и Народној Скупштини РС. **Закон о младима усвојен је 5. јула 2011. године** па су млади, током Међународне године младих, добили свој први закон у историји Србије.

У другој фази консултативног процеса израде закона о младима, подршку МОС пружиле су организације цивилног друштва – ресурс центри на основу *Конкурса за укључивање удружења у процес спровођења Националне стратегије за младе кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом – Ресурс центри за учешће у процесу изградње институционалног оквира за спровођење омладинске политике*. Изабрано је **25 удружења**, која су, поред прославе Међународног дана младих, 12. августа, и организовања округлих столова на тему радног текста закона, спровела конкурс за најбољу волонтерску омладинску акцију и финансирала реализацију по једне победничке активности у износу до 80.000 динара. У јануару 2011. године, МОС је свечано прогласило најбоље волонтерске акције и уручило награде победничким неформалним удружењима. На овај начин МОС је наставило традицију подршке волонтерским активностима младих у циљу реализације идеја које доприносе бољем квалитету живота у локалној средини. На 29 округлих столова у свим окрузима у РС, дискутовано је о радном тексту закона а присуствовало је укупно 1.179 учесника, углавном младих. На овај начин омогућено је да млади активно учествују у изради стратешких докумената који су од интереса за ову популацију. **Укупна средства**

издвојена по овом конкурс износи **19.746.638,92 динара**, а укупан број директних учесника свих активности пројекта је **18.007**.

Конкурсом за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројекта усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом финансирана су **три** пројекта удружења вредности од **3.998.016,32 динара**, у оквиру којих су обучени средњошколци, студенти и активисти омладинских удружења на теме стратешког планирања рада организација и упознавања са основама омладинске политике, постигнут је помак у подизању свести младих у локалној заједници о активностима и одговорним установама за њихову имплементацију и могућностима омладинских организација и неформалних група младих да утичу на креирање и праћење имплементације годишњих планова за реализацију ЛАП. Број младих, директних корисника ових пројекта је **339**.

У циљу јачања капацитета и умрежавања омладинских удружења у РС на националном и регионалном нивоу МОС је финансирало један пројекат вредности од 1.600.000 динара у оквиру *Конкурса за промоцију и подршку раду са младима, део конкурса А – Промоција сарадње и умрежавања омладинских организација*. У оквиру пројекта је одржана оснивачка скупштина и конституисана Кровна организација младих Србије. Број младих, директних корисника овог пројекта је **225**.

Један од основних принципа за које се МОС залаже је и принцип децентрализације, која се спроводи кроз стварање институционалног оквира за спровођење омладинске политике на локалном нивоу, што омогућава реализацију постављених циљева и одговарање на специфичне потребе младих у свакој локалној заједници. Како би се циљеви садржани у НСМ успешно спроводили на локалном нивоу, било је неопходно створити предуслове, односно формирати локалне КЗМ, ангажовати координаторе локалних КЗМ, формирати локалне савете за младе и изградити ЛАП. МОС је у 2010. години радило на умрежавању међународних донатора са локалним актерима који се баве омладинском политиком, едукацији и информисању младих да препознају и искористе сопствене потенцијале, као и укључивању локалних субјеката у креирање и спровођење локалне омладинске политике. Расписан је *Конкурс за подршку раду и промоцији рада канцеларија за младе*, путем кога је финансиран један пројекат удружења „Центар за биопсихосоцијалне студије – ПАНАЦЕА“, у укупном износу од 9.993.200 динара. Овај пројекат је својим активностима обухватао четири компоненте, које су биле намењене развоју капацитета ЈЛС да се самостално баве омладинском политиком на локалном нивоу – ангажовање 8 регионалних консултаната за подршку развоју омладинске политике, логистичка подршка, административна подршка, и организовање дводневног тренинга за локалне координаторе на тему медијске писмености и комуникације.

У марту 2010. године, на предлог МОС, **Влада РС је усвојила Стратегију каријерног вођења и саветовања у Републици Србији са акционим планом за њено спровођење у периоду од 2010. до 2014. године** (у даљем тексту: СКВС). Стратегија је израђена на иницијативу МОС и кроз координацију МОС, МНП, МЕРР, Националне службе за запошљавање (у даљем тексту: НСЗ), Привредне коморе Србије и невладиног сектора. Доношењем СКВС у РС остварени су услови за дефинисање маханизмама којима се успоставља систем КВС у РС, а све у циљу што бољег коришћења људских ресурса и стварања јасне везе између система образовања и тржишта рада. Управо је КВС један од основних инструмената развоја људских потенцијала којим се постижу како образовни циљеви, тако и циљеви економског развоја и циљеви социјалне једнакости и укључености. Концепт КВС посебно је важан за младе и развој њихових потенцијала. У акционом плану за спровођење СКВС предвиђено је, између осталог, и континуирано промовисање КВС, низ активности КзМ које су у функцији боље информисаности, доношења утемељених одлука у избору каријере и лакше запошљивости младих, као и стварање услова за формирање и рад центра за каријерно вођење и саветовање студената који су добили стипендију Фонда за младе таленте Републике Србије. Акциони план предвиђа и израду Националног програма КВС, као и оснивање националног ресурсног центра за КВС, који би координирао и бринуо о развоју укупног система КВС, представљајући сталну везу између сфере образовања и запошљавања.

По Конкурсу за стручно-техничку подршку каријерном вођењу и саветовању младих талената и спровођењу стратегије каријерног вођења и саветовања, као и промоцији процеса изградње институционалног оквира за спровођење омладинске политике ангажован је Тим за подршку Београдске отворене школе. У оквиру тог пројекта покренут је Центар за каријерно вођење и саветовање младих талената и креиран програмски оквир и модел рада Центра. Поред активности Центра, задаци Тима за подршку су административно-техничка и стручна подршка МОС у процесу израде закона о младима, уз обезбеђивање видљивости ових процеса. **Укупна вредност пројекта износи 10.477.000 динара. Број директних корисника по овом пројекту је 2.680.**

А.2.2. Сарадња са ЈЛС/КзМ

МОС је директно финансирало **један пројекат ЈЛС/КзМ** који као главни циљ наводи обезбеђивање услова за учешће младих у доношењу одлука. Активности које су обухваћене овим пројектом су: едукативне активности за непосредно учешће младих у дефинисању профила омладинског лидера, организовање обука за јавни наступ кандидата, активности заговарања и лобирања младих за формирање Савета за младе у оквиру својих општина. Створени су услови за одржив институционални оквир и учешће младих у доношењу одлука и стечена су нова знања, вештине и искуства у програмској партиципацији младих у планирању и имплементацији локалне политике. **Директних учесника у реализацији ове пројектне активности било је укупно 970, а**

индиректних укупно **7.100** младих. Укупна издвојена средства за реализацију овог пројекта износе **349.445,30** динара.

КзМ су, самостално или уз подршку других партнера, у оквиру овог општег циља спровеле **четири пројекта** за младе у 2010. години који су се односили на подршку оснивању нових омладинских удружења и локално и регионално умрежавање.

Уз финансијску и стручну подршку МОС, настављен је **процес израде ЛАП за младе, који је резултирао усвајањем укупно 86 ЛАП до краја 2010. године, од којих је 39 усвојено у 2010. години**. Тиме је омогућено спровођење циљева НСМ на локалном нивоу, у складу са потребама младих, могућностима и специфичностима сваке локалне заједнице. Поред тога, организоване су бројне обуке како за оснаживање координатора КзМ, тако и за младе широм РС – у 62 КзМ спроведена је обука о омладинском предузетништву; 16 КзМ је учествовало у обуци о психосоцијалном приступу у локалној заједници; 50 координатора је завршило обуку за укључивање у програме Европске уније и европске интеграције, а 20 координатора КзМ учествовало је у напредном тренингу Савета Европе „Обука координатора КзМ за младе за подстицање активног учешћа младих”. **Резултат ових обука јесте да је 90% координатора КзМ оспособљено за израду, праћење и евалуацију ЛАП за младе; 50% координатора КзМ обучено за пројектно планирање и праћење реализације пројекта удружења усмерених ка реализацији циљева НСМ (праћење и евалуација 93 пројекта удружења); побољшан је квалитет живота младих кроз успостављање нових услуга на локалном нивоу и повећана је информисаност координатора о раду европских омладинских центара. Укупно 67 КзМ је посредством МОС добило опрему са Универзијаде (столови, столице, ормари, рачунари, штампачи, ДВД уређаји, ЛЦД телевизори), у вредности од 5.886.221,05 динара.**

У 2010. години **отворено је 12 нових КзМ** у следећим општинама: Пожега, Чукарица, Крагујевац, Апатин, Босилеград, Прешево, Сурдулица, Бачка Паланка, Деспотовац, Лазаревац, Житиште и Тутин, тако да на крају 2010. године постоји 115 КзМ, док их је у мају 2007. године, до оснивања МОС, било свега пет. Такође, у 2010. години, **укупно је 61 ЈЛС усвојила ЛАП за младе, а њих 21 донело је одлуку о оснивању Савета за младе⁴.**

Б.2. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

ПССО је током 2010. године аплицирао код ИПА Фонда и добио одобрење за реализацију трогодишњег ИПА пројекта прекограничне сарадње под називом „Омладински Форум“, укупне вредности **3.700.000** евра. Основни циљ пројекта је повећање активног учешћа младих у јавном животу, подстицање међусобног упознавања и развијање заједничких методологија, као и стварање нових пословних

⁴ Листа канцеларија за младе које су донеле одлуку о оснивању Савета је у Прилогу 1.

могућности у ширем контексту, кроз анализу постојећих закона и политике у вези са младима на подручју Јадранског басена, формирање политичких одбора ради директног укључивања надлежних за доношење одлука, оснивање „клубова за младе“ и „информативних служби за младе“, и оснивање локалних „форума за младе“. **Крајњи резултат пројекта ће бити формирање мултидисциплинарне комисије за политику за младе у оквиру Јадранског еврорегиона**, која ће бити усмерена на подстицање усвајања приступа укључивања младих у друштвене токове повезаног са укључивањем родног аспекта и посвећена процени утицаја и ефеката усвојених политика на популацију младих.

Такође, ПССО је крајем 2010. године од стране Владе АП Војводине додељен **објекат назван Војвођански омладински центар** (у даљем тексту: **ВОЦ**), који се налази у Сремској Каменици, а на основу Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела. Објекат ће бити стављен на располагање по некомерцијалним условима удружењима, установама, ЈЛС и институцијама које се баве младима са територије АП Војводине ради реализације пројеката из области неформалног образовања (у даљем тексту: НФО) – едукација, тренинга и семинара из области образовања, информисања, здравља, екологије, социјалне политике према младима, активног укључивања младих у друштво и запошљавања. Кроз рад ВОЦ биће обезбеђена подршка омладинским иницијативама и пројектима, мобилности младих и међународној активности, размени информација, промоцији волонтеризма и, посебно, подршци у суфинансирању пројеката одобрених од стране Европске уније. Објекат ће посебно бити погодан за реализацију вишедневних пројеката, јер ће у **оквиру њега моћи и да се одржавају едукације, предавања, тренинзи и биће обезбеђен смештајни капацитет**. Како би ВОЦ функционисао свакодневно и да би била обезбеђена његова одрживост, конкретно дефинисана одговорност, континуитет и квалитет функционисања, **објекат је поверен на вођење установи Студентски културни центар Нови Сад**.

ЦИЉ 3

ИЗГРАЂИВАТИ СИСТЕМ ИНФОРМИСАЊА МЛАДИХ НА СВИМ НИВОИМА И У СВИМ ОБЛАСТИМА

Овај општи стратешки циљ садржи седам специфичних циљева. Предложене активности укључују актере у области информисања, посебно у медијској сфери, и треба да омогуће правовремено и утемељено информисање младих у свим областима њиховог живота. Планиране активности треба да обезбеде:

- *правовремено и утемељено информисање младих о могућностима и перспективама у локалној средини и на републичком нивоу;*
- *повећану информисаност младих о правима и обавезама у правном систему РС;*
- *повећану заступљеност тема од значаја за младе у РС у средствима јавног информисања;*
- *повећано учешће младих у креирању уређивачких политика и програмских садржаја од значаја за младе у средствима јавног информисања;*
- *повећану продукцију и увоз наменских образовно-информативних програма намењених младима;*
- *повећану доступност информатичких технологија младима у РС;*
- *повећану доступност информатичких знања и вештина младима у РС;*
- *повећану мотивисаност младих за коришћење технологија и примену знања и вештина;*
- *механизме масовне и директне дистрибуције информација младима;*
- *бољу повезаност омладинских организација које промовишу ОР;*
- *повећане капацитете удружења за правовремено и утемељено информисање младих;*
- *развој редакција школских и студентских средстава информисања.*

А.3. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КЗМ и кључни резултати

Имајући у виду да је благовремено и свеобухватно информисање младих битан предуслов за успешно остваривање циљева НСМ, МОС је уз подршку Министарства за телекомуникације и информационо друштво и Републичког завода за информатику и Интернет пустило у рад и **промовисало Интернет портал намењен младима „Замисли живот“: www.zamislizivot.org**. Основни циљ омладинског Интернет портала је да младима омогући да на време буду упознати са актуелностима, позивима за учешће на конференцијама, тренинзима, семинарима, радионицама, јавним расправама и конкурсима за реализацију пројеката из области омладинске политике.

Поред тога, то је место где млади могу да се информишу и о могућностима које им пружа међународна сарадња у области омладинске политике, конкурсима Фонда за младе таленте, Центру за каријерно вођење и саветовање младих талената и резултатима предузетих мера којима се остварују циљеви НСМ. На порталу је постављена база података са основним информацијама, активностима и позивима локалних КЗМ, као и база пројеката реализованих у оквиру конкурса које је расписивало МОС. У сарадњи са КЗМ, међународним и домаћим донаторима, Фондом за младе таленте и омладинским организацијама, МОС се стара да портал буде попуњен потребним садржајима.

Обележени су Међународни дан младих и Међународни дан волонтера. Јавност је информисана о резултатима рада на спровођењу НСМ.

А.3.1. Сарадња са удружењима

Како би био унапређен **систем информисања младих**, МОС је у 2010. Години, у оквиру свих расписаних конкурса, посебно истакло очекивање да сви пројекти буду видљиви у јавности, како би се омогућила већа информисаност и укљученост младих у спровођење НСМ. У 2010. години финансирано је **укупно 10 пројеката удружења по различитим конкурсима, у укупном износу од 7.838.396,61 динара. Овим пројектима обухваћено је 18.867 младих**, директних корисника. Као резултат ових конкурса подигнут је ниво свести и знања младих о Миленијумским циљевима развоја (у даљем тексту: МЦР), повећан је ниво и квалитет информисаности медија о младима, подигнут је ниво информисаности младих о програмима и бенефицијама који поспешују мобилност, повећана је информисаност младих о значају НСМ, информисаност о различитим догађајима који су од интереса за младе је већа, боља је информисаност о могућностима за младе које проистичу из активности институција које се баве младима и које имају различите активности усмерене ка младима (КЗМ, МОС, НСЗ, итд.), утврђене су потребе младих за одређеним информацијама и др.

Конкурсом за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом финансирано је **7 пројеката удружења у вредности од 6.651.817,58 динара. Број младих, директних корисника ових пројеката је 12.499.** Резултат ових активности јесте да су млади обучени за рад у радио емисијама и да су реализовали 11 истих о темама из области НСМ и о успешним младима у школским и ваншколским активностима, од стране локалних медија одабране су и награђене најуспешније омладинске локалне акције у 2010. години – „ЛокАкција10“, формирана је једна регионална и 6 локалних редакција Тимочке омладинске информативне мреже – ТОИНет. Такође, спроведено је „Истраживање о положају младих у националним штампаним медијима“ (у периоду август – октобар 2010. године), које је показало да су доминантне теме о којима медији извештавају образовање, изузетна испољавања и постигнућа младих и квалитет провођења слободног времена, као и да највећи број објављених текстова о младима најчешће

говоре о успешнима. Осим тога, уочено је да веома мали број текстова говори о младима из руралних средина, а да текстови у оквиру кључних речи „малолетничка делинквенција“ најчешће преносе само полицијску статистику, без улажења у разлоге проблема.

МОС је финансирао један пројекат удружења у оквиру *Конкурса за реализацију међународне сарадње кроз програме и пројекте омладинских удружења*, у вредности од **987.376** динара. Овим пројектом је, у циљу ширења медијске слободе, обучено **25** младих незапослених са КиМ за рад у медијима на пословима новинара, реализатора програма, монтажера и сниматеља.

У оквиру *Конкурса за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике*, МОС је финансирао два пројекта удружења, у оквиру којих је **6.343** младих информисано о могућностима стипендирања из домаћих и иностраних извора (као подршка њиховом даљем школовању), као и о праву на коришћење афирмативних мера за упис у средње школе (у даљем тексту: СШ) и факултете и смештај у студентске домове, пружена им је инфо и техничка подршка у процесу аплицирања за стипендије и остваривању права на афирмативне мере, кроз Интернет портал су садашњи и будући академци информисани о различитим областима од интереса за младе, а пре свега у вези са образовањем. Вредност ових пројеката износи **199.203,03** динара.

А.3.2. Сарадња са ЈЛС/КзМ

МОС је у 2010. години директно финансирао **шест пројеката ЈЛС/КзМ који као главни циљ наводе изграђивање система информисања младих**. Активности које су предвиђене овим пројектима су: обучавања младих у раду са медијима, оснивање омладинских редакција у медијима, обуке из новинарских вештина и вештина комуникације, формирање инфо-пулта у оквиру КзМ, формирање Интернет центра. Подигнута је свест младих о значају информисања; млади су прошли основну обуку о извештавању у медијима; побољшан је систем информисања младих на локалном нивоу; формиране су инфо-редакције младих и отворени су инфо-пунктови у оквиру КЗМ. **Директних учесника у реализацији пројектних активности било је укупно 395, а индиректних укупно 1.520 младих.** Укупна издвојена **средства** за реализацију ових пројектних активности износе **2.055.989** динара.

КзМ су самостално или уз подршку других партнера спровеле у оквиру овог општег циља **34 пројекта за младе у 2010. години**, који су се односили на информисање младих о активностима КзМ и других институција за младе, медијске кампање и дистрибуцију материјала, информисање младих о уписима у СШ и на факултете, дефицитарним занимањима, локалним пословним понудама и картици ЕУРО<26.

А.3.3. Активности и пројекти са међународним партнерима

У оквиру пројекта **„Подршка националним напорима за промовисање запошљавања младих и управљање миграцијама“**, који има за циљ да пружи подршку институцијама на националном и локалном нивоу у спровођењу политика и оперативних мера за повећање запослености младих у РС, те смањењу негативних последица повратка и нелегалних миграција, **МЦР** (MDG – Milenium Development Goals програм УН) пружена је подршка угроженим младим људима у 36 општина у РС које се налазе у јужно-бачком, београдском и пчињском округу. Један од главних циљева је да се подржи укључивање рањивих младих (младих са ниским степеном образовања, Рома, интерно расељених лица, избеглица, особа са инвалидитетом (у даљем тексту: ОСИ), миграната...) у активне мере запошљавања кроз обуке за одређена занимања, грантове за покретање сопственог бизниса итд. Трогодишњи пројекат, вредан 8.043.000 долара, финансирају Шпански фонд за достизање миленијумских циљева развоја и Влада РС, а спроводе Међународна организација рада (у даљем тексту: МОР), Међународна организација за миграције (у даљем тексту: МОМ), УНИЦЕФ, УНДП, МЕРП, МОС, МРСП, Министарство за људска и мањинска права, РЗС и НСЗ. Започета је израда водича „Право да знам“, који садржи компоненте о миграцији, раду, социјалној заштити, здравству и образовању младих. Пројектом је пружена директна подршка КЗМ у 5 општина, чији су координатори завршили обуке за боље разумевање и рад са најугроженијим младима. Свих 5 канацеларија за младе за чије су пројекте одобрена средства за финансирање наставиле су са тренинзима и јачањем услуга из области волонтирања и комуникације са угроженим групама, као и са другим државним институцијама. Пројекти ових КЗМ ће обухватити око 700 младих. У 17 КЗМ, чије кориснике чини око 5.200 младих, потпуно су успостављени инфо-пунктови чији је циљ да обезбеде приступ што већем броју корисних информација младима и то из најразличитијих области (као што су запошљавање, образовање и стипендије, волонтирање, културне активности и сл.) и помогне им да те информације што боље искористе. Инфо-пункт се састоји из неколико целина: кроз постављање Интернет портала <http://www.infocentar.org.rs> (који садржи јединствен адресар различитих институција и организација које могу бити додатни извор информација или помоћ у различитим областима од интереса за младе на локалном и националном нивоу), кроз техничко опремање КЗМ и омогућени бесплатан приступ тој опреми уколико је потребна (рачунар, штампач, Интернет), постављање вести на обезбеђеним огласним паноима, брошуре и друге штампане материјале и контакт са представницима КЗМ (у случају недоумица или потребом за додатним информацијама).

ГИЗ је у оквиру пројекта „Јачање структура за оснаживање и партиципацију младих у Србији“, на ком је партнерска организација МОС, реализовао пројекат **„Унапређење модела информисања младих у локалној заједници кроз вршњачку едукацију“**, у сарадњи са Центром за права детета, са циљевима унапређења модела информисања младих о могућностима које млади имају на локалном нивоу, оснаживање младих да

активно учествују у креирању инфо-сервиса и кроз модел вршњачке едукације преносе информације својим вршњацима, као и да повећају видљивост локалне КЗМ. Четири КЗМ су биле партнери у реализацији пројекта, а број директно обухваћених младих пројектом је 16, док је број индиректно обухваћених младих око 700. Директни корисници су обучени да креирају инфо-билтен, а као директан резултат су настали омладински информатори Информер, РУ-ИНФО, Обавештајац и Врачарац.

Б.3. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

У циљу подстицања оснивања омладинских редакција у средствима јавног информисања, јавног информисања на језицима мањина и подршке продукцијама образовно-информативних медијских и научних пројеката намењених младима и омладинској продукцији, **МКИИД је, на Конкурсу за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања, подржало укупно 16 пројеката за младе⁵, који су имали за циљ подстицање оснивања и рада омладинских редакција у средствима јавног информисања (покретање подлистка, оснивање посебне редакције или креирање емисије која ће се бавити положајем младих у друштву), покретање омладинске редакције на језику националних мањина и практичну обуку заинтересованих младих извештача, информисање грађана и локалних власти о проблемима младих, покретање јавних дебата, помоћ родитељима и деци у одрастању и васпитању и квиз-емисије културно-образовног и забавног програма за децу и омладину.**

У циљу имплементације програма вршњачке едукације за информисање младих у области запошљавања, као и за појачавање ефекта информативне кампање у СШ (активност 3.5.1), **МПН и НСЗ, у сарадњи са СШ на регионалном нивоу, континуирано учествују у организацији сајмова професионалне оријентације за ученичку популацију, у циљу информисања младих о захтевима занимања и професије којима желе да се баве, о условима за упис у одговарајуће школе, као и о кретањима на тржишту рада и превенцији погрешног избора професије код популације младих.** Програм се реализује према динамици утврђеној у сарадњи са школама на регионалном нивоу, са циљем превенције погрешног избора занимања.

У циљу подстицања различитих актера у области образовања да пружају подршку за оснивање и рад школских и студентских електронских и штампаних средстава јавног информисања (активност 3.7.3.), **МНП извештава да се на основу стандарда за акредитацију предвиђа и регулише коришћење информационо-комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ) у оквиру техничке опремљености за извођење наставе на високошколским установама.** Те стандарде су све високошколске установе морале да задовоље.

⁵ Три пројекта су се односила на оснивање омладинских редакција, два на оснивање редакција на језицима националних мањина и 11 на подршку омладинској продукцији.

Такође, могућност учења на даљину је предвиђена новим Законом о високом образовању. Национални савет за високо образовање донео је стандарде за акредитацију студијских програма за учење на даљину. Уверење о акредитацији има универзитет „Сингидунум“, Факултет организационих наука и Економски факултет Универзитета у Београду. Број студената који студира на овај начин је још увек релативно низак.

Употреба ИКТ у настави спроводи се брзим АДСЛ Интернет прикључком, који је уведен у 80% основних школа (у даљем тексту: ОШ) и СШ. Број ученика по рачунару је школској 2008/2009. години у ОШ био 1:37 а у СШ 1:15.

ЦИЉ 4

ОБЕЗБЕЂИВАТИ ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ЈЕДНАКЕ ШАНСЕ СВИХ МЛАДИХ У ДРУШТВУ, А ПОСЕБНО МЛАДИХ КОЈИ ЖИВЕ У ТЕШКИМ УСЛОВИМА

Овај општи стратешки циљ садржи 12 специфичних циљева. С обзиром на сложеност овог циља, планиране активности покриле су неколико области – социјалну заштиту, слободно време младих, запошљавање младих и образовање младих. Све планиране активности намењене су младима из осетљивих друштвених група и треба да омогуће остваривање следећих резултата:

- пружање подршке успостављању интегралног система социјалне заштите;*
- пружање подршке успостављању мрежа услуга у заједници које младим корисницима система социјалне заштите омогућавају задовољавање потреба у породици и природном окружењу;*
- развијање толеранције на различитости и препознавање капацитета младих из осетљивих друштвених група;*
- пружање подршке стварању подстицајног окружења за укључивање младих из осетљивих друштвених група у свакодневне активности заједнице;*
- повећање броја спортских објеката на локалном нивоу, који су доступни за рекреативне активности младих;*
- повећање капацитета образовних установа и институција како би одговориле на различите потребе младих и нарочито на потребе младих из осетљивих друштвених група;*
- унапређивање социјалне укључености и запошљавања младих из осетљивих група;*
- смањење инциденција полних и преносивих инфекција (у даљем тексту: ППИ) и HIV/AIDS-а међу младима;*
- установљивање локалних и националних програма превенције ППИ и HIV/AIDS-а међу осетљивим популационим групама младих, а посебно оних који живе са HIV/AIDS-ом;*
- стварање атмосфере у којој се све категорије младих људи, а посебно млади из осетљивих група осећају сигурно.*

А.4. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КзМ и кључни резултати

У 2010. години спроведена је евалуативна анализа **„Истраживање остварених резултата у области омладинске политике за осетљиве групе младих у 2008. и**

2009. години“, коју је реализовао Центар за проучавање алтернатива из Београда. У фокусу истраживања је била анализа удружења, пројеката, циљних група и равномерности географске дистрибуције реализованих пројеката за осетљиве групе младих, у складу са дефиницијом ових група датих у НСМ. Укупна вредност пројекта износила је 674.000 динара.

A.4.1. Сарадња са удружењима

МОС је, у циљу спровођења **4. општег стратешког циља НСМ, финансирало 7 пројеката удружења, у вредности од 6.001.086,60 динара. Резултати ових активности односили су се на преко 2.097 младих, директних корисника**, а тичу се: младих ромске националности без квалификација, који су занатски оспособљени и којима је омогућено укључење у свет рада, сензибилисања младих за положај у којем се налазе њихови вршњаци из маргинализованих група и развијања прихватајућег става, развијања основних животних вештина младих са сметњама у развоју уз подршку волонтера, интеграције младих са сметњама у развоју у локалну заједницу, едуковани су и оснажени млади у области механизма заштите људских права, антидискриминације и проблема који су подстакнути предрасудама и стереотипима.

Конкурсом за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом, МОС је финансирало и суфинансирало 5 пројеката удружења, у оквиру којих је **2.057** младих, кроз различите локалне акције, едуковано на теме промоције једнакости и социјалне укључености маргинализованих група. Активности су се односиле и на упознавање других култура из различитих земаља и друштвених група, превазилажење стереотипа, промоцију социјалне укључености и потенцијала маргинализованих група, промоцију талената ОСИ, промоцију и подстицање љубави и толеранције према маргиналним групама, промоцију једнаких шанси за достојанствен живот и развој индивидуалних капацитета маргинализованих група, толеранцију, различитост и проблеме младих у локалној средини, промоцију социјалне правде за све и интеграцију маргинализованих група. Подигнута је свест млађих адолесцената, родитеља и наставног кадра о превенцији и механизмима заштите људских права, дискриминацији и проблемима који су подстакнути предрасудама и стереотипима, као и дешавањима из прошлости кроз форум театар. Реализован је Караван родне равноправности. Млади Роми и ОСИ су овладали основама преживљавања у природи, подигнут је ниво знања младих о толеранцији и ненасилном понашању унутар различитих етничких, социјалних и културних група, креиран је приручник намењен младима из осетљивих група и мање развијених средина, са циљем подстицања њиховог активизма у њиховим локалним заједницама. За ове пројекте је обезбеђено **5.414.509** динара.

МОС је финансирало један пројекат у оквиру *Конкурса за реализацију међународне сарадње кроз програме и пројекте омладинских удружења*, којим је подстакнуто

стваралаштво младих у области културе и уметности и представљене су њихове мировне идеје кроз позоришне представе, са циљем уклањања баријера које су настале кроз религијске, националне и регионалне посебности. Вредност овог пројекта је 486.577,60 динара, а број директно укључених младих је 20.

Конкурсом за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике финансиран је један пројекат у вредности од 100.000 динара. Резултат активности овог пројекта је да је 20 младих Рома обучено за рад на рачунару у циљу лакшег запошљавања.

A.4.2. Сарадња са ЈЛС/КзМ

МОС је директно финансирало **један пројекат ЈЛС/КзМ који као главни циљ наводи обезбеђивање права на једнаке шансе**. Активности које су предвиђене у реализацији овог циља су: активности и радионице о подизању социјалне свести и одговорности за побољшање положаја социјално угрожених младих и хуманитарне активности. Резултат је да су социјално угрожени млади мотивисани да се активније укључе у друштво. **Директних учесника** у релизацији пројектних активности било је укупно **50**, а **индиректних** укупно **150**. **Укупна издвојена средства** за реализацију пројектних активности износе **348.506,68 динара**.

КзМ су, самостално или уз подршку других партнера, спровеле у оквиру овог општег циља **14 пројеката** за младе у 2010. години, који су се односили на едукацију о правима ОСИ, пружање психо-социјалне подршке, едукацију о толеранцији и антидискриминаторној политици и др.

A.4.3. Активности и пројекти са међународним партнерима

Заједничким УН пројектом „**Јачање капацитета за инклузиван локални развој у јужној Србији**“, који финансира MDG PBILD, Шпански фонд за достизање миленијумских циљева развоја, **13 општина и КзМ у јужној Србији усмерено је ка социјалној инклузији и интегрисаном локалном развоју**. Уз то, обављено је истраживање о социјалној инклузији, миграцијама, партиципацији, информисању и интернетничкој сарадњи, које обухвата и младе као осетљиву групу. **Оквирни износ утрошених средстава је 95.933,40 долара** (средства се налазе на рачуну партнера/донатора). Пројекат је реализован у сарадњи са МОС.

ГИЗ је у оквиру пројекта „Јачање структура за оснаживање и партиципацију младих у Србији“, на ком је МОС партнер, реализовао **две студије о могућностима остваривања права на једнаке шансе свих младих у друштву**. Прва студија је као задатке истраживања имала да установи да ли се усвојени ЛАП (32) односе на **потребе**

младих из осетљивих група, у којој мери се односе на потребе младих из осетљивих група у односу на младе из већинског дела популације и да ли предвиђају активности (и/или програме) социјалне инклузије младих из осетљивих групација. Најзначајнији резултати студије су показали да, анализом садржаја 32 ЛАП за спровођење омладинске политике, 80% ових докумената препознаје младе из осетљивих групација, док се у оквиру Приоритета само 18% односи на потребе ове популације младих. Однос целокупног броја планираних активности у ЛАП према активностима које предвиђају популацију младих из осетљивих група износи 100:20, а само 54 активности је инклузивно-социјалног карактера (35%, то јест 4% од укупног броја активности), док су остале хуманитарно-материјалне природе (финансирање или суфинасирање превоза и/или исхране за материјално угрожену омладину).

Друга студија је урађена у оквиру пројекта **„Допринос младих анти-дискриминационој политици“**, који је реализовало удружење **„Атина“**, имплементациони партнер ГИЗ. Основни циљ пројекта је развој механизма за пуну партиципацију младих, без обзира на њихов пол, етничку припадност, религију, сексуалну оријентацију или било коју другу карактеристику. Као директни продукт израђена је студија у којој је о различитим (анти-)дискриминативним ставовима испитано 239 младића и девојака узраста од 15 до 30 година старости (рођени у периоду од 1980. до 1995. године). У истраживању су учествовали младићи и девојке који су координатори, односно раде или волонтирају при КзМ, односно омладинским и другим организацијама цивилног друштва у локалним срединама четири града – Крагујевца, Зрењанина, Сомбора и Ваљева. Студија је показала постојање предрасуда и дала препоруке за даље афирмативне акције у циљу њиховог освешћивања код младих.

А.4.4. Спортисти и спортски објекти

У потпуности су завршени радови на **реконструкцији и прилагођавању постојећих спортских објеката ОСИ у Омладинском спортском центру „Младост“ Бечеј и Градском базену Свилајнац**. У току је извођење радова, уговорених у 2010. години, на реконструкцији спортских терена у Специјалној болници за церебралну парализу и развојну неурологију, Београд. Изградњом нових и прилагођавањем постојећих спортских објеката ОСИ, са циљем стварања услова за њихово масовније учешће у спортским активностима, МОС настоји да својим ангажовањем и активностима везаним за лица са посебним потребама, буде пример бриге о овом сегменту становништва. Изједначавање могућности за ОСИ је стандард сваког демократског и хуманог друштва, а примерена спортска активност позитивно утиче на ресоцијализацију, рехабилитацију и самосталност, односно мобилност ОСИ. Ове активности реализује Сектор за управљање пројектима МОС, у складу са циљевима Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године, а њима се директно доприноси остварењу специфичног циља НСМ – створити услове

(простор, опрема, кадрови) за омасовљивање и доступност спортова осетљивим групама младих. **Укупна вредност ових пројеката износи 12.922.749,58 динара.**

Б.4. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

У циљу развоја услуга „Становање уз подршку“, у складу са идентификованим потребама корисника (активност 4.2.3), **МРСП је током 2010. године реализовало 35 пројеката који се односе на услуге подршке осамостаљивања ОСИ, 51 пројекат који се односи на рад дневних боравака за ОСИ и 37 пројеката који се односе на развијање сервиса и програма подршке за ОСИ и породице ОСИ (допунска подршка).** Све групе пројеката подразумевају активности које имају за циљ побољшање квалитета живота ОСИ стварањем могућности за слободан избор услова и начина живота у изабраном окружењу, а својим садржајем спадају у домен стимулације, интеграције и реинтеграције, инклузије, едукације, радно окупационих и психосоцијалних програма у ширем смислу, као и програме подршке ОСИ за укључивање у културне и спортске активности заједнице у циљу њихове афирмације и социјалне интеграције. **МРСП је у циљу реализовања услуге „Становање уз подршку” у току 2010. године из буџета РС обезбедило три стана у Краљеву, два у Новом Пазару и један у Крагујевцу.**

Такође, **МРСП реализује пројекат финансиран средствима Међународне банке за обнову и развој под називом „Пружање унапређених услуга на локалном нивоу“ (у даљем тексту: ДИЛС), у циљу побољшања приступа, ефикасности, једнакости и квалитета пружања услуга на локалном нивоу у процесу децентрализације. У том оквиру, удружења ОСИ су реализовала 48 пројеката.**

У циљу утврђивања минималних стандарда за услуге резиденцијалног смештаја намењеног младима из осетљивих друштвених група и успостављања система квалитета у установама за резиденцијални смештај младих (активност 4.2.4), као и подизање квалитета хранитељских породица путем едукације и утврђивањем минималних стандарда (активност 4.3.1), **МРСП је током 2010. године израдило нацрте и пилотирани су минимални стандарди за институционални смештај деце, хранитељство, становање уз подршку за младе, дневни боравак, прихватилиште, становање уз подршку ОСИ.**

Одлуком о мрежи установа социјалне заштите, поред постојећег Центра за породични смештај деце и омладине Београд, формиран су и регионални центри у Белој Цркви, Милошевцу/Великој Плани, Крагујевцу, Нишу, Новом Саду, Суботици и Ћуприји. Израђени су и нацрти минималних стандарда и спецификација услуга спремних за пилотирање, који се односе на децу и младе, и то за: свратиште, дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању,

прихватилиште за жртве трговине људима и институционални смештај за децу и младе са инвалидитетом.

Након ступања на снагу новог Закона о социјалној заштити на предлог **МРСП, створени су услови за даље унапређивање услуга** помоћи у кући, дневне центре, прихватилишта, клубове за младе и недостајуће услуге у заједници, путем израде подзаконских аката (активност 4.3.2).

Министарство за људска и мањинска права, државну управу и локалну самоуправу (у даљем тексту: **МЉМПДУЛС**) је као водећи национални партнер, заједно са партнерима из Владе РС (**МЕРР, МНП, МОС, МЗ, НЗС** и др.) у сарадњи са шест УН агенција (**УНДП, УНИЦЕФ, УН-ХАБИТАТ, УНХЦР, МОР и МОМ**), наставило са реализацијом **Програма „Одржање мира и инклузивни локални развој (ПБИЛД)“** у 2010. години. Укупно трајање овог програма је три године (2009–2012), а укупна вредност је 7.990.000 долара. Програм чине пројекти „Јачање капацитета за инклузиван локални развој у јужној Србији“ и „Промовисање одржања мира у јужној Србији“, и финансиран је од стране пет међународних донатора – шпанског Фонда за достизање Миленијумских циљева развоја, Шведске агенције за међународни развој (СИДА), Швајцарске агенције за развој и сарадњу (СДЦ), Краљевине Норвешке и Програма УНДП. Један од приоритета овог програма су активности подршке КзМ и примена ЛАП, јачање сарадње међу младима, јачање омладинских организација, обезбеђивање средстава за активности младих, укључујући и међуетничке иницијативе и др. Читав процес је базиран на блиској сарадњи МЉМПДУЛС са КзМ, ЈЛС и МОС. Током 2010. Године, у оквиру овог програма **спровођене су активности у 13 ЈЛС на територији Јабланичког и Пчињског округа** и то у Врању, Трговишту, Босилеграду, Владичином Хану, Сурдулици, Бојнику, Медвеђи, Лесковцу, Лебану, Власотинцу, Црној Трави, Прешеву и Бујановцу. У оквиру планираних активности, у току 2010. године **спроведено је истраживање о младима које је покренуто у оквиру ПБИЛД истраживања јавног мњења о инклузивном развоју**. Препоруке истраживања се односе на следеће: јачање учешћа младих у друштву и међуетничку сарадњу, побољшање статуса и осећаја социјалне инклузије међу младима и стварање бољих могућности за НФО и запошљавање и побољшање квалитета слободног времена. Након резултата истраживања, **дефинисани су критеријуми за бесповратна средства за омладинске пројекте и израђен је пакет за пријављивање за бесповратна средства**, који ће се састојати из два дела и обухватиће две активности ПБИЛД програма: бесповратна средства за партнерство између организација цивилног друштва и ЈЛС и партнерства између организација цивилног друштва и КзМ на југу Србије.

У оквиру активности „Подршка у оснивању и изградњи капацитета КзМ у склопу општинских структура“, **идентификоване су области за даљи развој капацитета КзМ**, као што су праћење и евалуација омладинских програма, оснивање и рад клубова за младе, јачање волонтерских услуга и вршњачко давање савета о каријери, и финализирани су специфични планови за подршку КзМ и клубовима за младе.

Заступање у оквиру Програма је допринело успостављању једне нове и формалном отварању додатне две КЗМ.

У циљу организације заједничких активности младих из угрожених друштвених група и младих из опште популације (активност 4.4.1), МПН је у 2010. години спровело међународне и националне пројекте и програме, који се односе на борбу против расизма и дискриминације, намењене ученицима, просветним радницима, локалним заједницама, и/или другим ресорним министарствима, ради стварања сигурнијег и подстицајнијег окружења за сву децу и упознавања већинског становништва с проблемима са којима се мањинске групе суочавају. Неки од њих су:

- *Примена Општег и Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања*, који се односе на превентивне активности и дефинисање процедура у заштити деце од насиља;

- *Програм „Школа без насиља“*, који се односи на реализацију системског плана акције за превенцију насиља у образовно-васпитним установама и стварању сигурног и подстицајног окружења за децу;

- *Индикатори облика дискриминације у образовним институцијама*, који се односе на спровођење мера за решавање и праћење облика дискриминације у животу и раду школе; и

- *Развој предмета Грађанско васпитање у ОШ и СШ и побољшање статуса предмета у свим разредима*, где се садржај предмета, као и приручници за рад наставника и ученика припремају у сарадњи са стручњацима из Савета Европе задуженим за образовање, као и са најуспешнијим наставницима у целом региону.

Такође, МЗ је акредитовало програм едукације здравствених радника о правима и могућностима младих из осетљивих група.

Почела је примена Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању ОСИ (активност 4.5.2), који је ступио на снагу 23. марта 2009. године на предлог МЕРР. Такође, у 2010. години донета су сва подзаконска акта и основан Бюџетски фонд за подстицање запошљавања и професионалну рехабилитацију ОСИ.

МЕРР и НСЗ су у 2010. години у оквиру пројекта „Подршка националним напорима за промовисање запошљавања младих и управљање миграцијама” реализовали конкурсе за запошљавање младих ОСИ и то: „Позив за подношење пријава за доделу субвенције за отварање нових радних места за младе особе са инвалидитетом“ и „Позив за подношење пријава за доделу субвенције за самозапошљавање младих особа са инвалидитетом“. Кроз исти пројекат развија се и модел интегрисаних услуга. Формирана је међуминистарска радна група и израђен модел процедура за спровођење интегрисаних услуга које пружају НСЗ, центри за социјални рад, КЗМ и школе. Извршен је избор 7 општина у којима ће се вршити пилотирање интегрисаних услуга намењених незапосленим младима.

У оквиру истог пројекта је у НСЗ у 2010. години наставио са радом Фонд за запошљавање младих (формиран 2009. године). Поред средстава из републичког буџета, Фонд се финансира из донације Шпанског фонда за остваривање миленијумских циљева развоја, као и из донација Владе Републике Италије и средствима Фонда за отворено друштво.

Од новембра 2010. Године, у јединствени информациони систем НСЗ могуће је унети податак о томе да је тражилац запослења истовремено и корисник новчане социјалне помоћи или лице у стању социјалне потребе.

У циљу увођења оквира индекса инклузије у школски развојни план (активност 4.7.2), МПН је, у сарадњи са Заводом за вредновање квалитета образовања и васпитања (у даљем тексту: ЗВКОВ), издало *Приручник за инклузивни развој школе* у 3.000 примерака, који треба да помогне школама у развијању инклузивне политике, културе и праксе. То је инструмент са „чек“ питањима за самовредновање и вредновање инклузивности школе. Искуства наставника указивала су на високу едукативну вредност и функционалност овог инструмента, што је био разлог да се почетком 2009. године започне са адаптацијом преведене оригиналне верзије за ОШ и СШ. У овај посао било је укључено 467 представника ОШ и СШ (наставници, стручни сарадници и директори), а њихов рад координирали су просветни саветници из МПН и саветници из ЗВКОВ.

У циљу обуке запослених у образовању за примену инклузивног приступа настави и учењу (активност 4.7.3.), МПН је у оквиру програма стручног усавршавања запослених у образовним установама реализовало 142 семинара, углавном из области инклузивног образовања и грађанског васпитања. Семинаре је савладало 5.082 практичара у образовном систему.

Такође, МПН је у оквиру DILS програма, уз финансијску подршку кредита Светске банке, спровело националну обуку о инклузивном образовању, изради и реализацији Индивидуалног образовног плана. Обуку је савладало преко 7.500 практичара у образовном систему. Обуке су трајале од маја до октобра 2010. године.

МЗ и МПН су донели *Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику*. У циљу примене овог правилника, формирано је 160 нових интерресорних комисија (у даљем тексту: ИРК) при општинским и градским управама РС. Обављене су две обуке ИРК (одржана једна у јануару, друга у марту 2010) за рад ИРК и примену *Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику*. Обуку су прошла три стална члана сваке ИРК (здравље, образовање и социјални рад) и координатор комисије. Укупно, обуку је прошло око 600 људи, а подршка се пружа кроз *Приручник за рад ИРК*, а одштампан је *Водич за родитеље*, чији је циљ ближе упознавање са улогом родитеља у функционисању ИРК и правима њиховог детета и он је доступан на обукама ИРК.

Успостављена је и функционише мрежа подршке инклузивном образовању, коју чини 75 практичара и десет школа, отворених за питања и проблеме, хоризонтално учење, посете других запослених, демонстрацију образовно-васпитног рада, изграђивање унутрашње мреже, развијање ресурса за учење, сарадњу са родитељима, изграђивање капацитета за тимски рад и сл. Финансирање се врши из буџетских средстава и средстава Светске банке. Буџетска средства износе 19.703.382,36 динара.

У вези са уређењем, опремањем и уклањањем физичких и друштвених (информационих, процедуралних и сл.) баријера и омогућавању доступности различитих услугама ОСИ (активности 4.5.1 и 4.7.4), **МЗ је известило да даје континуирану подршку домовима здравља за уклањање физичких баријера ради повећања доступности здравствене заштите.**

Иако је Законом о основама система образовања и васпитања предвиђено да ЈЛС обезбеђује финансирање капиталних издатака, **МПН у значајној мери учествује у опремању школа, уважавајући стање на терену, као и немогућност одређеног броја ЈЛС да удовоље захтевима школа.**

Поред тога, образовне установе се опремају и преко пројеката који се реализују из фондова ЕУ. Тако су у периоду од 2003. до 2009. године, у оквиру CARDS Програма реформе стручног образовања, 153 стручне школе добиле 3.500 рачунара са пратећом опремом (видео-бим, паметна табла, фотокопир апарати, скенери и др.). Савремена стручна опрема је испоручена у 77 стручних школа из седам подручја рада. У оквиру пројекта „Модернизација стручног образовања“ из ИПА фондова за 2007. годину, 1.824 рачунара са пратећом опремом се испоручује у 87 стручних школа.

У току је опремање школа и предшколских установа из пројекта „Образовање за све“ (ИПА 2008), а ускоро започиње опремање одабраних високошколских установа из пројекта *Higher Education Infrastructure project* (ИПА 2010), као и набавка асистивних технологија из ДИЛС пројекта (финансирано из кредита Светске банке).

Још увек се ради на прилагођавању образовне инфраструктуре ОСИ и то се реализује углавном уз подршку донатора/пројеката.

МКИИД је на Конкурсу за суфинансирање програма/пројеката из области јавног информисања особа са инвалидитетом, подржало пројекат „Први дани инклузивног образовања“ удружења „Центар за развој образовања деце“ из Ниша. Циљ пројекта је побољшање квалитета образовања деце која имају тешкоће у развоју, инвалидитет или долазе из социјално нестимулативних средина у редовном систему образовања

У циљу спровођења мера подршке за смањење осипања младих Рома из образовног система, у сарадњи са Националним саветом Рома (активност 4.7.6), **МПН је кроз пројекат „Образовање за све“ (2010–2012) спровело обуке и омогућило већу**

укљученост у школе педагошких асистената, који треба да представљају спону између ромских родитеља, ЈЛС, деце и школе и који треба да допринесу да у образовање буде укључено што више деце. Пројекат се реализује у 179 школа у 81 општини.

Као мера која подстиче већи број ромске деце у школама **уведен је обавезан и бесплатан предшколски програм, који деци ромске националности омогућава да пре поласка у школу боље савладају српски језик.**

У оквиру грант линије „Образовна инклузија Рома“ ДИЛС пројекта, укључено је 58 општина, у циљу да се унапреде и оснаже капацитети релевантних локалних институција, ЈЛС, предшколских установа (вртића), ОШ и ромских невладиних организација за успешно укључивање и квалитетно образовање деце ромске националности на нивоу локалне заједнице. Средства су обезбеђена кроз ИПА 2008 и ДИЛС пројекат – кредит Светске банке.

У циљу укључивања младих који су напустили школовање у додатне програме за образовање одраслих (**активност 4.7.7**), на иницијативу МПН, **кроз пројекат „Функционално основно образовање одраслих Рома“, млади одрасли Роми са непотпуним основним образовањем добили су још једну шансу да се укључе у образовни систем.** Пројекат је реализован у школама за образовање одраслих (у Сомбору, Ади, Београду, Земуну, Обреновцу, Нишу, Врању, Лесковцу, Прокупљу и Бујановцу).

Реализацијом ИПА пројекта „Друга шанса“, у школској 2010/11 години планирано је довршавање концепта основног образовања одраслих, израда наставних планова и програма за основно образовање одраслих, израда критеријума за одабир школа које могу да се баве основним образовањем одраслих, као и обука наставника за рад са одраслима.

Током 2010. године, МПН је радило на изради Закона о образовању одраслих, чије се усвајање очекује у другој половини 2011. године.

У вези са подршком субвенционисању културне продукције на језицима мањина (**активност 4.8.2**), МКИИД већ дуже времена плански подржава културну продукцију на језицима мањина, путем конкурса у области културе, и то на годишњем нивоу. Иако је конкурсно финансирање пројеката и програма установљено као редовна годишња активност Министарства културе још од 2002. године, новим Законом о култури је овај вид институционалне подршке и формално-правно препознат као примаран. Поменути конкурси обухватају све културне делатности и области културних делатности.⁶

⁶ Истраживање, заштита и коришћење културног наслеђа, књига и књижевност (стваралаштво, издаваштво, књижевност, преводилаштво), музика (стваралаштво, продукција, интерпретација), ликовне и примењене уметности, визуелне уметности и архитектура, сценско стваралаштво и интерпретација (драма, опера, балет и плес), кинематографија и аудио-визуелно стваралаштво, уметничка фотографија,

Стваралаштво деце и младих, као и младих талената, препознато је као посебна конкурсна област, за коју се располаже одређеним буџетским средствима (у 2010. години тај износ је био око 6.000.000 динара). Ипак, тешко је структурно рашчланити поједине програмске садржаје на део за младе и онај „за остале“, тако да су процене да су средства која се за ове намене издвајају заправо знатно већа.

На *Конкурсу за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања на језицима националних мањина*, подржано је укупно **5 пројеката чији је циљ подршка и субвенционисање културне продукције на језицима мањина**. Подржани пројекти су се односили на ширење свести о заједничким културним и историјским вредностима свих етничких и националних заједница које живе на овим просторима и упознавање младих са традицијом, вредностима и обичајима етничких мањина на овим просторима.

У вези са пружањем подршке активном учешћу младих из осетљивих група у креирању и спровођењу програма у институцијама културе на свим нивоима (**активност 4.8.4**) **МКИИД** настоји да, у свом редовном раду, консултује и директно укључи у деловање представнике свих заинтересованих страна, па тако и младе. Води се рачуна о томе да представници одређене старосне, професионалне, етничке и друге структуре, буду чланови конкурсних комисија и радних група, као и да се континуирано води рачуна о потребама припадника одређених делова популације.

МРСП – Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту, континуирано подржава и спроводи активности у остваривању циља подршке пројеката од националног и локалног значаја које имају за циљ смањење зависности младих из осетљивих група од свих облика социјалне помоћи (**активност 4.9.3**), између осталог и осамостаљивањем младих који излазе из резиденцијалних установа, односно хранитељских породица, кроз развијање мреже услуга „Становања уз подршку“.

У циљу адекватног информисања младих из осетљивих група о постојећој културној понуди на локалном нивоу (**активност 4.8.5**), **МКИИД** је 2010. на *Конкурсу за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања на језицима националних мањина*, подржало пројекат „Наш кутак“ Радија Копријан из Дољевца. Циљ овог пројекта је било развијање система информисања код младих Рома у локалној средини.

У вези са укључивањем младих незапослених припадника осетљивих група у мере и програме активне политике запошљавања на тржишту рада, као што су субвенције за запошљавање, програми унапређења вештина и развоја предузетништва (**активност 4.9.2**), у програм **МЕРП** и **НСЗ „Прва шанса 2010“** у 2010. години је укључено **17.175 незапослених лица без радног искуства у струци и то: 10.678 лица са средњом стручном спремом, 1.822 лица са вишом стручном спремом и 4.675 лица**

са факултетском спремом. У извештајном периоду, кроз волонтерску праксу ангажовано је **10.159** волонтера, док је радни однос у својству приправника засновало **7.016** младих. У наредном периоду, по успешном окончању волонтерске праксе, још **1.535** младих засноваће радни однос у циљу оспособљавања за самосталан рад у струци.

У току **2010. године**, програмима обука обухваћено је укупно **4.697** лица. Од укупног броја укључених лица, **41,8%** су млади до 30 година старости.

Систем раног профилисања младих развија се и уводи у све филијале **НСЗ** са свим новопријављеним лицима, ради се процена запошљивости у року од 90 дана од дана пријаве на евиденцију, а у оквиру пројекта МОР развија се систем ранијег профилисања.

По питању мониторинга и евалуације, као и креирања и усмеравања активних мера **НСЗ**, започете су активности у оквиру компоненте 2 пројекта ИПА 2008, и у припреми је методологија за праћење и оцењивање ефеката примене мера активне политике тржишта рада, а у току је и развој софтвера за праћење и оцењивање ефеката мера активне политике тржишта рада.

У оквиру пројекта „Запошљавање младих и управљање миграцијама“ у току **2010. године** обухваћено је, кроз различите мере, **943** младих до **30 година старости**, до II степена стручне оспособљености, од чега је 472 (50,05%) жена; 201 припадник ромске националности; 73 ОСИ и 15 избеглих/расељених лица. Финансијским средствима МОР и Фонда за отворено друштво обухваћено је 330 лица старости до 30 година, од чега су 163 жене (49,39%). Такође од укупног броја, 230 је дугорочно незапослено (70%).

Систем менторства младих предузетника се успоставља. **НСЗ** је у 2010. години наставила са менторинг програмом и специјалистичким семинарима, успостављеним још 2006. године, као подршка предузетницима на почетку пословања. У **2010. години менторинг програмом је обухваћено 282 предузетника у оквиру појединих пројеката**. Удружења спроводе менторинг програме за младе предузетнике (Ромски информативни центар (у даљем тексту: РИЦ) из Крагујевца увео је менторинг програм намењен Ромима који су добили грантове у оквиру пројеката које РИЦ реализује).

У циљу развоја програма за праћење и заштиту младих из осетљивих друштвених група од ППИ (активност **4.10.1**), МЗ има успостављен редован систем за праћење **11 показатеља међу младима, међу којима су ППИ и ХИВ/АИДС, у оквиру Националног програма здравствене заштите жена, деце и омладине**. Такође, сачињено је стручно методолошко упутство, спроводи се едукација здравствених радника за рад са младима и врши се оснаживање саветовалишта за младе.

У циљу доступности служби, сегментираних према полу, за добровољно тестирање на ППИ и ХИВ/АИДС и обезбеђења информисања о могућностима тестирања и квалитету

тестова путем клубова здравља (активност 4.10.3), **МЗ спроводи Програм добровољног поверљивог саветовања и тестирања на ХИВ студената у Студентској поликлиници.** У 2010. години, укупна вредност овог пројекта је износила 1.442.444,74 динара.

У циљу установљења механизма континуираног праћења потреба младих из осетљивих група у вези са ППИ и ХИВ/АИДС-ом (активност 4.10.4), а посебно оних који живе са ХИВ/АИДС-ом, **МЗ је реализовало пројекат „Интернет саветовалиште за питања у вези сексуалне оријентације“ на бази добровољног рада лекара Завода за здравствену заштиту студената,** па нису издвајана средства из буџета за овај пројекат.

У циљу терцијарне превенције ППИ и ХИВ/АИДС међу осетљивим групама младих, а посебно међу онима који живе са ХИВ/АИДС-ом (активност 4.10.5), **МЗ је организовало спровођење тренинга за групе под ризиком: деца и млади у институцијама социјалног старања, млади који живе са ХИВ/АИДС-ом, инјектирајући корисници дрога, млади Роми и други маргинализовани млади, затвореници, особе које се баве сексуалним радом.** Вредност пројекта је 72.094.556,34 динара.

У оквиру Заједничког УН програма „Запошљавање и миграције младих“, УНИЦЕФ је подржао 5 КзМ (Бачки Петровац, Темерин, Палилулу, Сурдулицу и Владичин Хан) да реализују пројекте и сервисе који су усмерени на повећање запошљивости, партиципације и информисаности најугроженијих група младих у њиховим локалним заједницама.

ЦИЉ 5

ПОДСТИЦАЊЕ ИЗУЗЕТНИХ ИСПОЉАВАЊА И ПОСТИГНУЋА МЛАДИХ У РАЗЛИЧИТИМ ОБЛАСТИМА

Овај општи стратешки циљ обухвата пет специфичних циљева. Планиране активности су усмерене тако да, пре свега, омогуће успостављање механизма подстицаја и подршке младима који показују изузетна интересовања, резултате и могућности у различитим областима рада и стваралаштва младих. Планиране активности треба да обезбеде:

- успостављање механизма подстицаја и подршке младима који показују изузетна интересовања, резултате и могућности у различитим областима рада и стваралаштва;*
- пружање подршке младима који показују интересовања, склоности и способности за науку и истраживачки рад да добију могућности ангажовања у различитим програмима формалног и неформалног образовања;*
- пружање подршке младима који показују интересовања, склоности и способности у области културе и уметности да добију могућности ангажовања у одговарајућим програмима формалног и неформалног образовања, клубовима и удружењима;*
- пружање подршке младима са читаве територије РС и у свим узрасним категоријама укључујући и младе са тешкоћама да буду укључени у разноврсне програме који омогућавају развој физичких способности и препознавање и развој спортских талената, унутар и изван система образовања;*
- подстицање стручне и најшире јавности да непрекидно прате најважније показатеље друштвеног положаја младих, њихове потребе и ставове о кључним питањима њиховог положаја.*

А.5. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КЗМ и кључни резултати

Успостављени су механизми подстицаја и подршке младима који показују изузетна интересовања, резултате и могућности у различитим областима рада и стваралаштва.

Фонд за младе таленте Републике Србије основан је у циљу пружања подршке младим талентима у РС, као резултат тежње Владе РС да омогући најбоље услове за школовање, стручно усавршавање и награђивање најбољих студената и ученика СШ у РС. Основни циљ Фонда за младе таленте је подстицање и вредновање изузетних постигнућа младих талената РС у различитим областима, као и њиховог даљег теоријског и стручног усавршавања и професионалног напретка. Задатак Фонда за младе таленте, зарад остваривања дугорочног и основног циља, јесте пружање

финансијске помоћи најбољим студентима и ученицима СШ у РС, како би им била омогућена подршка за даљи развој и примену стечених знања, вештина и способности.

Фонд је основан Одлуком о образовању Фонда за младе таленте Републике Србије, коју је донела Влада на седници одржаној 24. јула 2008. године. Наведеном одлуком Фонд је одређен као индиректни корисник буџетских средстава у оквиру раздела Министарства омладине и спорта, а председник Фонда је Снежана Самарџић Марковић, министар омладине и спорта.

Основне активности Фонда, предвиђене Одлуком о образовању, јесу расписивање и реализација конкурса ради стварања могућности за пружање подршке у финансирању школовања и усавршавања младих талената, сарадња са најзначајнијим институцијама, компанијама и установама, као и КВС младих талената.

Активности Фонда за младе таленте

Финансијску подршку Фонд пружа преко конкурса које расписује током године. Ти конкурси су:

1. Конкурс за доделу стипендија најбољим студентима у Републици Србији за студирање на универзитетима у земљама Европске уније, Европске асоцијације за слободну трговину (ЕФТА) и на водећим светским универзитетима – висина стипендије може износити до 1.250.000 динара, а додељује се за сваку школску годину појединачно;
2. Конкурс за доделу стипендија најбољим студентима на универзитетима у Републици Србији – висина стипендије је до 25.000 динара месечно, додељује се за десет наставних месеци, односно једну школску годину;

3. Конкурс за награђивање ученика средњих школа који су постигли изузетне резултате на признатим такмичењима у земљи и иностранству – висина награде креће се од 20.000 динара до 200.000 динара.

Током 2010. године одржано је седам седница **Фонда за младе таленте РС и објављено/реализовано три конкурса. У 2010. години, Фонд за младе таленте доделио је 1.987 стипендија/награда: 322 стипендије за студенте који су се определили да своје академско усавршавање наставе на факултетима Европске уније, ЕФТА и на водећим светским универзитетима (170 студенткиња и 152 студента) и 665 новчаних награда за средњошколце (342 ученика и 323 ученице) који су постигли успехе на домаћим и међународним такмичењима. Конкурс за стипендирање до 1.000 најбољих студената завршних година основних академских студија или дипломских академских студија–мастер или интегрисаних академских студија са високошколских установа чији је оснивач Република Србија за школску 2009/2010. годину, расписан је у 2009. години, а резултати конкурса објављени су почетком 2010. године, када је додељено 1.000 стипендија најбољим студентима у земљи (651 студенткиња и 349 студената).**

Укупна средства Фонда утрошена у 2010. години износе 560.849.899 динара.

Инспирисане најзначајнијим српским просветитељем и реформатором, Доситејем Обрадовићем, стипендије и награде Фонда од 2010. године носе назив „Доситеја“.

Поред доделе стипендија и награда, Фонд за младе таленте је својим стипендистима, кроз сарадњу са значајним институцијама, омогућио низ додатних активности и погодности које ће им пружити значајну помоћ и подршку у даљем школовању и стручном усавршавању. Потписани су споразуми о сарадњи са компанијом Microsoft и Рехим фондацијом . Уговор о сарадњи потписан је са НСЗ, којим се овај јавни сервис

обавезује да стипендистима Фонда да приоритет приликом посредовања при запошљавању, као и приликом укључивања у активне мере запошљавања. Настављена је успешна сарадња са Српском академијом наука и уметности, Народном библиотеком Србије, Теленором, JAT Airways и Одбојкашким савезом Србије, у циљу пружања подршке професионалном развоју младих талената.

A.5.1. Сарадња са удружењима

У циљу подстицања изузетних испољавања и постигнућа младих, МОС је издвојило **2.202.878,38** динара којима су финансирана четири пројекта удружења. Директних корисника ових пројеката је преко **670** младих, а остварени су следећи резултати: практично увежбавање учесника у осмишљавању, постављању, планирању, руковођењу, спровођењу и финализацији самосталних и тимских пројеката, унапређена подршка образовних институција научноистраживачком раду младих талената, обновљен механизам у оквиру образовних институција за препознавање и вредновање изузетних испољавања и постигнућа младих.

МОС је финансирало два пројекта у оквиру *Конкурса за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом*. Резултати активности ових пројеката се односе на: повећану понуду неформалних видова образовања за ученике ОШ и СШ који показују склоност и интересовање за еколошке науке (биологија, хемија, геологија, биомедицина, хемија вода), за лидерске активности, нарочито фокусиране на расположиве облике самоорганизовања у школи (подизање интензитета и ефикасности школских ученичких парламената, секција и група) и ван школе (организовање на конкретним активностима у локалној заједници – формирање удружења, односно укључивање у рад постојећих омладинских организација). Млади су добили подстицај и оспособљени су за аналитичко и проблемски усмерено размишљање и деловање. Вредност ових пројеката износи **1.960.107** динара, а број директних корисника је **260**.

Конкурсом за реализацију међународне сарадње кроз програме и пројекте омладинских удружења суфинсиран је један пројекат у вредности од **142.814**, у оквиру кога је одржан Фестивал интернационалног студентског театра ФИСТ, међународни студентски позоришни фестивал. Број директних корисника овог пројеката је **410**.

У оквиру *Конкурса за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике* финансиран је један пројекат у вредности од 99.957,38 динара, у оквиру кога је израђен и постављен веб-портал о архитектури, урбанизму, уметности и култури уопште, са циљем да првенствено информише, али и да подстакне учешће младих у струци и друштву.

У складу са **Конкурсом за пројекте или програме који су усмерени ка истраживању положаја и потреба младих у Републици Србији**, подржано је истраживање „Усклађеност садржаја пројеката реализованих у области омладинске политике са очекивањима и потребама младих“, које је реализовао Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду. Истраживање је спроведено у циљу утврђивања ефекта и квалитета програма из области омладинске политике спроведених у оквиру пројеката који су добили финансијску подршку МОС у 2010. години. Исто тако, садржаји реализованих пројеката процењивани су и с обзиром на њихову усклађеност са стварним потребама за различитим садржајима и активностима које су сами млади исказали. **Кроз ово истраживање обезбеђен је приказ стања о положају младих као и праћење реализације НСМ, утемељено на релевантним подацима истраживања. Укупна вредност пројекта износи 1.826.918,30 динара.**

А.5.2. Сарадња са ЈЛС/КЗМ

КЗМ су спровеле у оквиру овог општег стратешког циља **9 пројеката** за младе у 2010. години, који су се односили на организацију такмичења у певању и реторици, подршку наступима талентованих и неафирмисаних музичара и организацију спортских такмичења.

А.5.3. Активности и пројекти са међународним партнерима

У 2010. години није било посебних активности са међународним партнерима на овом плану.

А.5.4. Спортисти и спортски објекти

Сектор за спорт и Сектор за управљање пројектима МОС су, у складу са Стратегијом развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године, спроводили програм изградње Спортског центра – Куће фудбала у Старој Пазови. **Укупна вредност радова у 2010. години износи 198.473.421,82 динара.**

Финансирана су 22 међународна спортска такмичења. Укупна средства утрошена за ове активности износе 147.550.000 динара.

Реализовано је 400 спортских стипендија у оквиру програма финансирања стипендија врхунским спортистима у износу од 200.000.000 динара.

Награђено је око 100 спортиста у оквиру програма финансирања награда спортистима, освајачима медаља, у износу од 117.427.334 динара.⁷

⁷ Напомена: Иако су наведене активности Сектора за спорт и Сектора за пројекте финансиране из средстава намењених реализацији Стратегије развоја спорта у Републици Србији, оне директно

Б.5. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

У циљу пружања подршке младима који показују изузетне способности и интересовања (активност 5.7.1), МПН је реализовало *Програм расподеле средстава за талентоване ученике*, ради идентификације, праћења и пружања континуиране подршке даровитим и талентованим ученицима. Активности су усмерене на развој аналитичког, креативног и критичког мишљења, стицање способности за проналажење и коришћење квалитетних информација, као и на употребу метода научног и истраживачког рада. Министарство просвете је у 2009. и 2010. години определило финансијска средства у укупном износу од 20.400.000 динара годишње. Средства су распоређена Истраживачкој станици Петница и регионалним центрима за таленте. Регионални центри за таленте постоје у Београду (2), Бору, Врању, Чачку, Ужицу, Панчеву, Пожареву, Лозници, Новом Саду, Сремским Карловцима, Нишу и Крагујевцу.

У 2010. години, *Програм рада са талентованим и даровитим ученицима* је остварен путем менторског рада, уз истраживачки приступ, из одређених научних области или интердисциплинарно. Менторском наставом обухваћено је 3.347 ученика. Поред ученика ОШ и СШ, полазници *Програма* су и студенти редовних и последипломских студија, просветни радници и стручњаци из научних и образовних установа. Центри су обавили идентификацију 4.717 нових надарених и талентованих ученика из 471 ОШ и СШ у РС. Из средстава буџета за ову намену је у 2010. години издвојено 20.400.000 динара.

У циљу унапређења система такмичења и смотри младих (активност 5.2.3), МПН сваке године доноси *Календар такмичења и смотри ученика за наредну школску годину*. Циљ такмичења и смотри је афирмација образовно-васпитног рада, постигнућа ученика и подизање квалитета образовања. Такмичења и смотре организују се на следећим нивоима: школском, општинском, окружном/градском/међуокружном (регионалном), републичком и међународном. Садржај такмичења и смотри примерен је узрасту ученика и заснива се на наставном плану и програму и, на захтев организатора а у складу са финансијским могућностима, обогаћује се новим садржајима. Из средстава буџета за ову намену у 2010. години издвојено је 30.654.000 динара.

У оквиру система друштвених признања и награда у области постигнућа младих у науци (активност 5.2.4), МПН сваке године 27. јануара додељује *Светосавску награду*. Светосавска награда додељује се појединцима, групама, институцијама и организацијама за постигнуте резултате и допринос развоја образовања и васпитања у

доприносе остварењу специфичног циља НСМ који предвиђа стварање специфичних услова за врхунска спортска постигнућа.

РС. Избор кандидата за доделу Светосавске награде врши се путем конкурса који расписује МПН.

МКИИД подстиче уметничко стваралаштво младих (активност 5.3.2) кроз подршку различитим иницијативама младих, као и фестивалима на којима они могу да покажу своја умећа и способности. Један од најбољих примера децентрализације у култури, сарадње организатора манифестација са стручним особама и установама, као и отворености за нове и младе уметнике, јесте **„Фестивал културе младих“**, који се сваке године одржава у Књажевцу. На овом фестивалу учествују студенти уметничких академија, али и млади неафирмисани професионалци.

Такође, подстицај младима, али и едукацију о културним садржајима, МКИИД пружа пројектом **„Србија у Србији“**, којим се, већ две године, програмски садржаји установа од националног значаја и оних из великих градских центара, гостовањима чине доступним на простору читаве РС.

МКИИД је на *Конкурсу за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања* подржало пројекат „Артикулисање“ Телевизије Сантос из Зрењанина. Циљ пројекта је била медијска промоција културе и уметности стваралаца са територије Баната, Војводине, РС, припадника свих народа и народности, афирмација талентованих уметника и културних стваралаца, као и промоција уметничког рада деце у свим областима културног живота.

МВД је у 2010. години суфинансирало одржавање летњих школа, образовних, уметничких, спортских кампова и радионица у матичној држави за децу из дијаспоре. Циљ летњих школа, осим едукативне улоге, јесте упознавање младих из РС са вршњацима који тренутно живе у иностранству, стварање чвршћих неформалих контаката међу овом популацијом, промовисање различитости, размена искустава и већа активност и мобилност младих.

ЦИЉ 6

УНАПРЕЂИВАТИ МОГУЋНОСТИ ЗА КВАЛИТЕТНО ПРОВОЂЕЊЕ СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА МЛАДИХ

Овај општи стратешки циљ развијен је кроз седам специфичних циљева и у целини се бави питањима обезбеђивања и стварања услова и могућности за квалитетно провођење слободног времена младих. Активности треба да омогуће остваривање следећих резултата:

- *успостављање ресурсног система за идентификацију потреба младих у оквиру слободног времена и база програма за младе који се реализују у РС;*
- *успостављање система подршке програмима усмереним на слободно време младих;*
- *успостављање механизма за подршку активностима неформалних и формалних група младих и појединаца;*
- *повећану видљивост иницијатива младих;*
- *повећано учешће младих у креирању и спровођењу културних политика;*
- *повећан обим и квалитет културних садржаја за младе у мањим и сиромашнијим срединама;*
- *повећан број спортских објеката, на локалном нивоу, који су доступни за рекреативне активности младих;*
- *повећан обим и квалитет промоције здравих стилова живота.*

А.6. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КзМ и кључни резултати

А.6.1. Сарадња са удружењима

МОС је у 2010. години финансирало **12 пројеката удружења у вредности од 5.260.581,11 динара, како би се унапредице могућности за квалитетно провођење слободног времена младих, а директних корисника ових пројектних активности било је 2.755.** Као резултат ових активности, подстакнут је развој уметничких и спортских потенцијала код младих, промовисано је и унапређено квалитетно провођење слободног времена младих и подстакнуто занимање за културу међу младима.

У оквиру Конкурса за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом финансирано је 6 пројеката. Резултати активности ових пројеката су да је повећано знање младих из области екологије,

омладинског активизма и ликовне уметности у омладинском кампу, уређено камперско подручје у селу Ждрело, одржани драмски перформанси, на радионицама старих заната израђени су предмети од вуне и керамике, повећан је број младих који се баве аматерским научноистраживачким радом, спортом и волонтеризмом у Ваљеву и шире, повећан је број младих који борава у природи, познају природу и поштују је, промовисани су млади неафирмисани бендови из општине Кула, млади су оспособљени за процес јавног заговарања и примену видео техника у овом процесу. Вредност ових пројеката износи **3.762.027,30** динара. Број директних корисника је **1.118**.

Конкурсом за реализацију међународне сарадње кроз програме и пројекте омладинских удружења финансиран је један пројекат у вредности од **999.092** динара, у оквиру кога је **70** младих, кроз теренско испитивање ентомофауне, орнитолошко испитивање, хидробиолошко и геолошко истраживање, охрабрено и мотивисано за упис на студије биологије и географије.

Конкурсом за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике финансирано је **пет** пројеката у вредности од **499.461,81** динара. Резултати ових пројеката су да су млади подстакнути да се баве неким од спортова који су им у њиховој средини доступни или да се рекреативно самоорганизују (нпр. игре без граница). Такође, млади су оспособљени за самосталан боравак у природи, за безбедно понашање у урбаним и руралним срединама, укључени су у активности културно-уметничког друштва и сачињена је емисија толеранције у школској клупи. **Број директних корисника је 1.567.**

А.6.2. Сарадња са ЈЛС/КЗМ

МОС је у 2010. години директно финансирало **15** пројеката ЈЛС/КЗМ који као главни циљ наводе **унапређење могућности за квалитетно провођење слободног времена**. Активности које су предвиђене овим пројектима су: оснивање омладинског клуба, разне радионице, изложбе, представе, секције и турнири. Побољшане су могућности за квалитетно провођење слободног времена кроз опремање и отварање омладинских клубова и простора у којима ће млади моћи да проводе слободно време, а сређени су и спортски терени. **Директних учесника у реализацији пројектних активности било је укупно 3.100, а индиректних укупно 5.800 младих. Укупна издвојена средства за реализацију пројектних активности износе 5.197.061,23 динара.**

КЗМ су самостално или уз поршку других партнера спровеле у оквиру овог општег циља **51** пројекат за младе у 2010. години, који су се односили на организацију различитих манифестација: Квадрил-Плес матураната, прославу Дана заљубљених,

чајанке у клубу читалаца, Ноћ библиотеке, Летњу уметничку школу, турнир у малом фудбалу, пројекције уметничких филмова и др.

A.6.3. Активности и пројекти са међународним партнерима

ГИЗ је у оквиру пројекта „Јачање структура за оснаживање и партиципацију младих у Србији“, на ком је МОС партнер, реализовао **пројекат „Покрени се! Утрчи у активан живот“**, у сарадњи са омладинском организацијом **Активан живот**. Пројектом је промовисан активизам и партиципација младих кроз сталну комуникацију и дебату по питањима која младе интересују. Програмом је одговорено на индивидуалне потребе преко **200** младих који су били директни корисници да се кроз вршњачку подршку баве квалитетом живота и усвоје навике којим превенирају здравствене проблеме, социјалну искљученост и конструктивно проводе слободно време кроз доступност спорту.

A.6.4. Спортисти и спортски објекти

У оквиру програма **изградње и капиталног одржавања спортских и рекреативних објеката који се спроводе** у складу са циљевима Стратегије развоја спорта у Републици Србији, Сектор за управљање пројектима **реализовао је 15 пројеката, а у току је реализација четири пројекта**, са циљем стварања услова за бављење рекреативним и клупским спортским активностима већег броја младих, активних спортиста и рекреативаца и осталих сегмената становништва свих старосних структура, као превентиве здравствених проблема, психолошко-социјалне компоненте развоја, конструктивног начина трошења слободног времена и каналисања енергије младих у друштвено корисном смеру, што као резултат има, између осталих позитивних ефеката, и превенцију болести зависности и социјалне искључености. Изведени су радови уговорени 2009. и 2010. године на изградњи, реконструкцији, санацији и адаптацији спортских и рекреационих објеката, и то: **пет спортских хала** (Суботица, Крагујевац, Осечина, Лесковац, Брестовац) и **десет отворених спортских терена** (Озаци, Панчево, Александровац, Ивањица, Рашка, Речка – Неготин; Пожаревац, Петровац на Млави, Лесковац, Кална – Књажевац); у току је извођење радова уговорених у 2010. години на завршетку отвореног базена у СПЦ „Војводина“, Нови Сад; спортске хали, Лебане; трибинама на фудбалском игралишту, Ћићевац; реконструкцији скакаонице СРЦ „Ташмајдан“, Београд. **Укупна средства утрошена за ове активности износе 110.594.148,65 динара**

У оквиру програма **изградње и капиталног одржавања објеката за потребе образовања** у складу са циљевима Стратегије развоја спорта у Републици Србији, Сектор за управљање пројектима **реализовано је седам пројеката, а у току је реализација пет пројеката**, са циљем стварања услова да се физичко васпитање у школама, као и рекреативне активности младих у оквиру школа, одвијају на стручан и квалитетан начин, чиме се постиже не само развијање моторичких способности и стицање спортских знања, већ и обликовање личности и односа између појединаца, као и каналисање енергије младих у друштвено корисном смеру. Изведени су радови

уговорени 2009. и 2010. године на изградњи, реконструкцији, санацији и адаптацији спортских објеката за потребе образовања, и то: **пет фискултурних сала** (ОШ „Браћа Јерковић“, Железник – ГО Чукарица; ОШ „Чибуковачки партизани“, Краљево; ОШ „Д. Станковић“, Сврљиг; ОШ „Станимир Вељковић Зеле“, Бојник; Техничка школа Пирот, **и два отворена спортска терена** (ОШ „Јован Курсула“, Варварин; ОШ „Бранко Радичевић“, Подунавци – Врњачка Бања; у току је извођење радова уговорених 2010. године на изградњи фискултурне сале у ОШ „Петефи Шандор“, Бечеј; вишенаменског игралишта за мале спортове у ОШ „Радица Ранковић“, Лозовик – Велика Плана; адаптацији фискултурне сале у ОШ „Милинко Кушић“, Ивањица, санацији пода школске сале ОШ „Јосиф Панчић“ Бајевац – Рашка; адаптацији спортских терена у ОШ „Радое Домановић“, Врање). **Укупна средства утрошена за ове активности износе 27.975.016,04 динара.**

У оквиру **Програма изградње мини-пич терена**, који спроводи Сектор за управљање пројектима а у складу са Стратегијом развоја спорта у Републици Србији, у потпуности су окончани радови на **изградњи 49 мини-пич терена** на територији РС (Бечеј, Кула, Нови Сад, Панчево, Сомбор, Стара Пазова, Суботица, Темерин, Тител, ГО Палилула, ГО Звездара, ГО Нови Београд, ГО Чукарица, Шабац, Ваљево, Крушевац, Топола, Рашка, Ивањица, Нова Варош, Крагујевац, Љиг, Пријепоље, Ужице, Трстеник, Врњачка Бања, Краљево, Александровац, Варварин, Осечина, Свилајнац, Параћин, Лесковац, Блаце, Власотинце, Бојник, Зајечар, Књажевац, Кладово, Велико Градиште, Бела Паланка, Алексинац, Велика Плана, Лебане, Пожаревац, Врање, Владичин Хан и Пирот). **Укупна средства утрошена за ове активности износе 98.463.592,70 динара.**

У оквиру **Програма финансирања спортских школа и кампова**, који се реализује као активност Сектора за спорт а у складу са Стратегијом развоја спорта у Републици Србији, припремљен је млађи нараштај спортиста, **око 3.000 младих и перспективних спортиста**. Регрутовани су млади спортисти који ће у будућности бити чланови репрезентативних селекција и остваривати врхунске резултате. У складу са тим, **финансирано је 105 спортских кампова у организацији 53 гранска савеза, у износу од 78.355.177 динара.**⁸

Б.6. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

Током 2010. године, МКИИД је реализовао истраживачки пројекат под називом **„Културни живот студената у Србији“**. Предмет истраживања је био **културни живот и потребе студената универзитета у РС, односно културна партиципација студентске популације, тј. однос студената према култури и њеном утицају на**

⁸ Напомена: Иако су средства за финансирање програма и пројеката која реализују Сектор за спорт и Сектор за управљање пројектима, обезбеђена Стратегијом развоја спорта у Републици Србији, они директно доприносе остварењу специфичног циља: подржавати учешће младих у спортским и рекреативним активностима у свим узрастима и на свим нивоима, као и специфичног циља: институционализовати и развијати школски спорт.

свакодневни живот и рад ове популације. С тим у вези, истражен је вредносни аспект односа према производима културне индустрије, тј. који су то облици културне потрошње најзаступљенији и колико се средстава, из иначе лошег студентског стандарда, издваја за културни живот. **У оквиру пројекта под називом „Културне праксе грађана Србије“, такође су били укључени и млади**, јер је испитивана популација старија од 18 година, а интересовање је било усмерено на однос грађана према културној понуди, на утврђивање карактеристика активне публике, али и нивоа опште информисаности, када су култура и уметност у питању.

У циљу подршке и подстицаја стваралаштва младих у различитим областима са посебном пажњом посвећеном малим и неразвијеним срединама (активност 6.4.1), на *Конкурсу за суфинансирање пројекта/програма из области јавног информисања МКИИД*, подржана су три пројекта који су имали за циљ подстицање стваралаштва младих у различитим областима, са посебном пажњом посвећеном развоју малих и неразвијених средина. Подржани су следећи пројекти: „Аграр“ – Агенција за издавачку делатност „Аграр прес“ из Зрењанина, „Млади у акцији – и у селу се лепо живи“ – Народне новине из Ниша и „Интернет у служби информисања омладине“ – РТА Глас Пчиње из Трговишта. Циљ пројекта је афирмација напора ка мотивисању младих да остану на селу и на тај начин начине сеоске средине местима културних дешавања, као и очување и промовисање традиционалних вредности српског села.

У оквиру реновирања и опремања постојећих спортских објеката, укључујући и објекте за рекреацију на отвореном, као скејт паркова, аква паркова, трим и планинарских стаза, оријентиринг и др., (активност 6.5.1), **ПССО је у 2010. години извршио санацију, адаптацију и опремање спортских објеката у вредности од 33.000.000 динара.**

По питању изградње нових објеката доступних за јавну употребу, као што су јавна игралишта, игралишта у парковима (активност 6.5.2), посебно у руралним срединама, **ПССО је у 2010. години изградио следеће нове објекте доступне за јавну употребу: трим стазе, дечија игралишта, терене за рукомет и мали фудбал, терене за мали фудбал на вештачкој трави, терене за кошарку и одбојку са тартан подлогом, тениске терене, трим кабинете, у укупној вредности од 70.000.000 динара.**

У циљу промоције здравих стилова живота кроз националне кампање (активност 6.6.7), **МЗ је у 2010. години организовало саветовалишта за младе, базаре здравља, промоције здравих стилова живота посебно усмерене на вулнерабилне групе и др.**

Промоцију и реализацију програма физичких активности прилагођених стању здравља младих, на основу резултата систематских прегледа (активност 6.6.8), **МПН је остварило на основу инклузивних принципа и законом прописаног Индивидуалног образовног плана, тиме што је регулисано да школе треба да реализују наставни програм физичког васпитања прилагођен стању здравља ученика.**

МЗ је израдило стручно-методолошко упутство за реализацију програма физичких активности. Анализа резултата систематских прегледа је планирана за наредни период.

У складу са аутономијом образовних институција, школе самоиницијативно могу да учествују у разним ваннаставним облицима образовно-васпитног рада, активностима и учешћу младих у спортско-рекреативним манифестацијама (нпр. маратон).

ЦИЉ 7

РАЗВИЈАТИ ОТВОРЕНИ, ДЕЛОТВОРНИ, ЕФИКАСНИ И ПРАВЕДНИ СИСТЕМ ФОРМАЛНОГ И НЕФОРМАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА КОЈИ ЈЕ ДОСТУПАН СВИМ МЛАДИМА И КОЈИ ЈЕ У СКЛАДУ СА СВЕТСКИМ ТРЕНДОВИМА У ОБРАЗОВАЊУ И КОНТЕКСТОМ ОБРАЗОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Овај општи стратешки циљ развијен је кроз седам специфичних циљева и у целини је посвећен развоју формалног и неформалног образовања за младе. Активности треба да омогуће остваривање следећих резултата:

- повећан обухват младих у средњем и високом образовању;
- повећан обухват младих различитим видовима НФО;
- успостављање механизма за учешће младих на републичком, локалном и институционалном нивоу у процесима одлучивања у образовању;
- пружање подршке младима да стекну више нивое компетенција за укључивање у рад и наставак школовања;
- успостављање стандарда квалитета у програмима НФО;
- успостављање ефикаснијег система финансијског планирања и управљања у формалном и неформалном образовању;
- успостављање ефикаснијег система формалног и неформалног образовања у РС;
- пружање подршке развоју социјалног дијалога на републичком и локалном нивоу између представника образовног система, НСЗ, РЗС и привредне коморе, послодаваца и синдиката;
- унапређивање и модернизовање система радне праксе за ученике стручних школа и студенте;
- пружање помоћи младима, средњошколцима и студентима да активно и ефикасно управљају својом каријером.

А.7. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КзМ и кључни резултати

У склопу редовних годишњих истраживања о положају и потребама младих, за потребе МОС у 2010. години реализовано је и истраживање „**Неформално образовање младих у Србији**“, које је реализовао Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду. Ово истраживање је у фокусу имало упоредну анализу статуса и механизма за признавање НФО у Европској унији, квантитативну анализу постојећих организација и програма НФО у РС, као и квалитативну анализу потреба младих у домену НФО. Овим истраживањем обезбеђене су релевантне информације о постојећој

понуди и у којој мери постојећа понуда одговара реалним потребама за новим сервисима за младе у домену НФО. **Укупна вредност пројекта износила је 820.000 динара.**

А.7.1. Сарадња са удружењима

Како би се подржале активности на реализацији 7. општег стратешког циља НСМ, МОС је финансирао два пројекта удружења која су се директно односила на побољшање услова и квалитета програма НФО у вредности од **1.073.828,40 динара, а директних корисника било је 233.** Као резултат ових пројеката бележи се веће учешће младих у сопственом образовању кроз све видове НФО. Мора се напоменути да већина пројеката удружења по методу рада и спровођења спада у домен неформалне едукације, тако да је заправо **број подржаних пројеката неупоредиво већи.**

*Конкурсом за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом финансиран је један пројекат у вредности од **974.145** динара. Пројектом су подигнути капацитети **93** млада лидера.*

*Конкурсом за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике финансиран је један пројекат у вредности од **99.683,40** динара. Резултат активности овог пројекта је да су подигнути капацитети **140** студената техничких факултета из области управљања пројектним циклусом, тимског рада, управљања омладинском организацијом, волонтеризма, комуникационих вештина, развоја каријере и управљања временом.*

А.7.2. Сарадња са ЈЛС/КзМ

У 2010. години МОС је директно финансирао **четири пројекта ЈЛС која као главни циљ наводе развијање система формалног и неформалног образовања.** Активности које су предвиђене овим пројектима су: обука у писању пројеката, формирање едукативног центра, школа рачунара, школа језика. Кроз разне обуке и едукације унапређено је НФО младих. **Директних учесника у реализацији пројектних активности било је укупно 100, а индиректних 420 младих. Укупна издвојена средства за реализацију пројектних активности износе 1.392.676 динара.**

КзМ су самостално или уз подршку других партнера спровеле у оквиру овог општег циља **22 пројекта за младе** у 2010. години, који су се односили на организацију Форум театра, обуке из НФО, упознавање младих са концептом и значајем НФО, вршњачком едукацијом и медијацијом, као и обуке из рачунара и језика.

Центар за каријерно вођење и саветовање младих талената при МОС, основан је 2009. године у оквиру већ поменутог пројекта Београдске отворене школе по *Конкурсу за стручно-техничку подршку каријерном вођењу и саветовању младих талената и спровођењу Стратегије каријерног вођења и саветовања, као и промоцији процеса изградње институционалног оквира за спровођење омладинске политике*. У 2010. години, Центар је наставио је са радом и његове услуге је током ове године директно користило преко **300** младих талената, а индиректно преко **2.000**. Основни циљ Центра је пружање подршке стипендистима Фонда за младе таленте, како на професионалном, тако и на даљем академском усавршавању. Одржан је сајам запошљавања младих у сарадњи са НСЗ и градом Београдом и реализована трибина за студенте „Како бити успешан“ у циљу промоције рада и учења и информисања о могућностима које се младима нуде у сфери учења и запошљавања. Одржане су заједничке презентације са ТЕМПУС канцеларијом у циљу пружања правовремених и свеобухватних информација студентима о могућностима школовања у иностранству и стипендијама у земљи. Услуге каријерног саветовања (у Београду, Нишу и Новом Саду) користило је **65** стипендиста, док је **132** обавило консултације са каријерним саветником и сарадником Центра. Организовано је **9** радионица за професионални развој, такође у Београду, Нишу и Новом Саду, а на њима је учествовало **160** стипендиста Фонда. У процес каријерног информисања укључено је преко **2.000** стипендиста Фонда а седам стипендиста је завршило програм стручне праксе у компанији Мајкрософт и Народној банци Србије.

Б.7. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

Анализа стања обухвата младих средњим и високим образовањем, коју редовно врши МПН (активност 7.1.1), показала је да се у СШ уписује око **96%** свршених ученика обавезног основног образовања. У школској 2010/2011. години, број ученика који похађају огледне профиле порастао је на **17%** од укупног броја ученика у средњим стручним школама. У области Пољопривреда, производња и прерада хране, **7** образовних профила је из огледа прешло у систем, а у области Електротехника и Грађевинарство по један образовни профил.

На студије првог степена се уписују студенти који су завршили средње образовање у четворогодишњем трајању. Не постоји разлика у захтевима за упис на основне струковне и основне академске студије. Универзитети и високе школе расписују конкурс за упис студената који садржи број студената за одговарајући студијски програм (утврђен Дозволом за рад), мерила за утврђивање редоследа кандидата, поступак за спровођење конкурса, висину школарине за студенте који се не финансирају из буџета. Конкурс се објављује најкасније пет месеци пре почетка академске године. Редослед кандидата за упис на студије првог степена се утврђује на основу општег успеха постигнутог у средњошколском образовању и резултата остварених на испиту за проверу знања, склоности и способности.

На пољу сарадње кључних партнера у области НФО (активност 7.1.2), МЕРР је у сарадњи са МПН у 2010. години активно учествовало на изради Закона о образовању одраслих, чија процедура усвајања је у току.

Активност 7.1.4 – „Иницирати доношење правне регулативе за стипендирање школовања младих у Републици Србији из сиромашних породица и руралних подручја као и основног образовања одраслих који нису старији од 30 година“ је остварена одредбама новог Закона о ученичком и студентском стандарду („Службени гласник РС“, број 18/10), који је донело МПН. Према овом закону, **право на ученичку, односно студентску стипендију, има ученик, односно студент из осетљивих друштвених група** (материјално угрожене породице, деца без родитељског старања, једнородитељске породице, ромска национална мањина, ОСИ, лица са хроничним болестима, избеглице и расељена лица, повратници по споразуму о реадмисији и депортовани ученици и студенти и др.). Стипендије се додељују **на основу конкурса** које расписује министарство најкасније три месеца пре почетка школске године. Висина ученичке, односно студентске стипендије утврђује се **најмање у износу ученичког кредита**. Одлуку о додели стипендије доноси министар.

По питању остварења активности повећања броја места и опремљености у ученичким и студентским домовима (активност 7.1.6), МПН извештава да је у школској 2010/2011. години за 27.502 слободних места у 69 установа ученичког и студентског стандарда конкурисало је 36.227 ученика и студената, а примљено је 27.073, што представља 98,44% попуњености капацитета. Студентски домови попуњени су углавном са 100% капацитета, као и ученички домови, осим у рубним подручјима јужне и источне Србије. МПН континуирано води политику проширивања капацитета и изградња нових установа ученичког и студентског стандарда. У 2010. години започета је изградња новог објекта у оквиру СЦ Ниш, чији се завршетак планира 2012. године (укупно 320 места).

По питању иновације наставног плана и програма предмета Грађанско васпитање у СШ додатним садржајем у вези са правима и обавезама грађана у правном систему РС (активност 3.2.1)⁹, МПН је у сарадњи са удружењем „Грађанске иницијативе“ и Факултетом политичких наука из Београда организовало специјалистичку обуку стручног усавршавања за наставнике Грађанског васпитања у ОШ и СШ. Циљ обуке је било континуирано унапређивање квалитета наставе Грађанског васпитања. Специјалистичка обука састојала се од седам модула, који су били комбинација предавања и радионица. Теме модула за ОШ су били: Грађанство у модерним друштвима, Грађанство и држава, Људска права, Јавно заступање, Србија и Европа, Одлучивање у демократском друштву и Интеграција деце и социјална политика. Теме модула за СШ су били: Грађанство у модерним друштвима, Грађанство и држава,

⁹ Спроведене активности, иако су у АПНСМ предвиђене у оквиру Општег циља 3, по свом садржају припадају остварењу Општег циља 7.

Људска права, Медији, Србија и Европа, Већинско одлучивање и консензус и Социјална сигурност и социјална политика.

По питању промоције неформалног учења и концепта доживотног учења младима, као и реализовања кампања којима се знање и образовање промовишу као вредности (активности 7.1.8), **МЕРР** у сарадњи са **МПН** активно учествује у изради стратешких докумената у области образовања одраслих (**израда Акционог плана за спровођење Стратегије образовања одраслих**), која ће обухватити све циљне групе, а самим тим и младе.

Активно учешће младих у доношењу одлука у образовању (активности 7.2.2. и 7.5.2) остварује се Законом о основама система образовања и васпитања, који је донело МПН, кроз ученички и студенски парламент, који су законом загарантоване формалне институције.

Ученички парламент заступа интересе свих ученика у школи, као и учешће ученика у доношењу одлука које се њих непосредно тичу. Ученички парламент у целини даје мишљење о правилима понашања у школи, мерама безбедности ученика, годишњем плану рада, избору уџбеника, слободним и ваннаставним активностима, учешћу на спортским и другим такмичењима, разматра односе и сарадњу ученика и наставника. Ученички парламент даје мишљење о школском програму и другим питањима која су значајна за њихово образовање, могу да предлажу чланове стручног актива за развојно планирање и да својим учешћем активно учествују у процесу планирања развоја и самовредновања школе. Студенти кроз **Студентски парламент** учествују у расправама и доношењу одлука када се ради о питањима везаним за квалитет наставе, студијске програме, ефикасност студирања и утврђивање броја ЕСПБ.

У ОШ, представници ученичког парламента могу да присуствују седницама школског одбора без права одлучивања, док у СШ учествују у раду школског одбора и одлучују као пуноправни чланови по свим питањима изузев финансијског извештавања и избора директора школе. **Два представника ученичких парламената, које бира Унија средњошколаца у Републици Србији, имају право да присуствују, али без права да одлучују, седницама Националног просветног савета и седницама Савета за стручно образовање и образовање одраслих.**

Студенти имају своје представнике у савету и сенату, односно наставно-научном/наставно-уметничком већу високошколске установе и њиховим телима и чине 20% чланова тих органа, односно тела.

Промоцију и подршку утврђивању образовних стандарда заснованих на компетенцијама (активност 7.3.1) **МПН** једним делом врши кроз израду **Закона о образовању одраслих**, чије активности су у току, као и кроз израду подзаконских аката, **чиме ће бити регулисан систем стандардизације, акредитације и сертификације у образовању одраслих.**

Такође, кроз реализацију пројекта „Модернизација система средњег стручног образовања“ ИПА-07, где су МПН и МЕРР партнери на пројекту, интензивно се ради на развоју Националног система квалификација, развоју континуираног стручног образовања и обуке и осигурању квалитета у средњем стручном образовању.

На иницијативу МПН, у 2010. години израђен је и усвојен нови оквир за екстерно осигурање квалитета рада установа образовања и васпитања (активност 7.3.3), који ће се примењивати од школске 2011/12, након обуке саветника и израде подзаконских аката, уз подршку холандског инспектората.

Школски надзор и инспекција су током 2010. године радили у складу са Законом о основама система образовања и васпитања на праћењу превенције насиља и дискриминације, као и на праћењу инклузије вулнерабилних група и деце са сметњама у развоју.

Самоевалуацију школе врше од 2003. године, а од 2009. године је ова обавеза школа појачана и спроводи се уз укључивање мишљења родитеља и ученика, као ослонац за израду развојних планова школе у средњерочним циклусима (3-5 година).

МПН је обезбедило модернизацију наставних планова и програма у циљу повећања функционалне рачунарске и технолошке писмености (активност 7.3.4) кроз обезбеђење употребе ИКТ у настави. На основу Протокола о сарадњи, који је МНП потписало са Телекомом Србија, брзи АДСЛ Интернет прикључак уведен је у око 80% ОШ и СШ у РС. У преосталих 20% школа није било могуће увести Интернет због конфигурације терена. Такође, уводи се нова електронска платформа за наставнике са базом наставничких припрема за часове и додатним материјалима, која ће бити у слободној употреби за све наставнике.

У циљу примене метода и облика образовно-васпитног рада који подстичу активно учешће младих у наставном процесу и развој учења са разумевањем (активност 7.3.5) усвојени су *Образовни стандарди за крај обавезног образовања*, који су настали као резултат рада у оквиру пројекта МНП и ЗВКОВ. Образовни стандарди артикулишу најважније захтеве школског учења и наставе и исказују их као исходе видљиве у понашању и расуђивању ученика. Преко стандарда се образовни циљеви и задаци преводе на много конкретнији језик, који описује постигнућа ученика, стечена знања, вештине и умења.

По усвајању Закона о образовању одраслих приступиће се утврђивању стандарда квалитета програма НФО (активност 7.3.6).

Успостављање система провере испуњености стандарда квалитета програма обуке младих у оквиру НФО према усвојеним стандардима ЕУ о развоју кључних компетенција младих и објављивање Каталога програма неформалног образовања који испуњавају стандарде квалитета (активност 7.3.7), биће остварено Законом о

образовању одраслих, који ће предвиђати стандардизацију и акредитацију, којом ће се вршити развој стандарда обука и образовних установа – извођача обука у циљу унапређења квалитета и развоја образовања одраслих. Такође, Законом о образовању одраслих биће дефинисан регистар и начин вођења евиденције о програмима и установама које испуњавају стандарде квалитета у образовању одраслих. Законом о образовању одраслих биће дефинисан и начин оцењивања и праћења квалитета у образовању одраслих тј. рада провајдера НФО (активност 7.3.9).

Према подацима објављеним у Ревидираном меморандуму о макроекономској политици и економској и фискалној стратегији за 2010. годину, **није предвиђено континуирано повећање процената издвајања средстава за образовање и за развојне програме из БДП. Издвојена средства у 2010. години су била на истом нивоу као у претходном периоду и износила су 3,3% БДП.**

Према ставу МПН, **постојећа мрежа СШ у овом тренутку не одражава потребе привреде у датом округу.** Недостатак адекватних планова развоја у великој мери онемогућава квалитетније планирање будућих потребних кадрова и, самим тим, формирање одговарајуће мреже СШ.

У сваком већем граду постоје углавном две или три врсте стручних школа. Најчешће заступљене, изузев медицинских и уметничких школа, јесу машинске, електротехничке, пољопривредне и економско-трговинске школе. Текстилне, хемијске и грађевинске школе су релативно мање заступљене. У руралним крајевима, мешовите школе нуде профиле из најразличитијих подручја рада. Значајно је да **само 9% општина, ван подручја Београда, Новог Сада и Ниша, нема СШ.** Заједно са оним општинама које немају СШ, укупно једна четвртина нема гимназију и ученици које желе овај вид образовања морају да путују.

У оквиру пројекта „Модернизација система средњег стручног образовања“ ИПА-07, у оквиру компоненте „Континуирано стручно образовање и обуке“, **ради се на избору нова три центра за образовање одраслих у РС,** где МЕРР, у сарадњи са МПН, има активну улогу.

Подршка развијању јединственог информационог система образовања који садржи све податке неопходне за мерење напретка ка МЦР (активност 7.4.4) није остварена у 2010. години. **МПН прикупља и обрађује податке путем јединственог информационог система, који је још увек непотпун.** Податке из своје евиденције, у јединствени информациони систем просвете, ОШ и СШ уносе саме. Тренутно се овај информациони систем налази у статусу ревизије и очекује се да ће исти бити свеобухватнији и да ће задовољити потребе за информацијама најразличитијих корисника – како самог МПН и других државних органа, тако и ЈЛС и шире заједнице.

Такође, **одговарајуће измене закона у области образовања у циљу регулисања радне праксе за ученике и студенте и промоција радне праксе код социјалних**

партнера (активност 7.5.1.) нису остварене у 2010. години. Активност се одлаже за наредни период и разматраће се када буде у плану измена постојећег закона.

Подршка утврђивању стандарда и принципа реализације праксе која ће важити за школе и за привредне субјекте и успостављање система праћења и вредновања остваривања постављених стандарда за радну, стручну и студентску праксу (активност 7.5.2), само су делимично остварени у извештајном периоду, кроз појединачне иницијативе посредовања између школа и привредних субјеката. Далеко је боља ситуација у области високог образовања, где се значајна пажња поклања стицању стручне праксе међу младима.

Анализе МНП и МЕРП показују да послодавци радије запошљавају младе који су код њих обављали практични део образовања, тако да се у све већој мери за брже запошљавање младих користи метод волонтирања, феријалне праксе и повремених рада код послодаваца који примају ученике на праксу. Запажени су случајеви посредовања СШ у организованом летњем раду младих у хотелима, ресторанима, туристичким агенцијама, радионицама, пољопривредним добрима и сл. Ово се одвија најчешће у оквиру локалног тржишта рада, али све чешће и у иностранству, на бази сарадње наших школа са иностраним школама или, пак, у виду међусобне сарадње градова (нпр. Економска школа из Параћина – боравак ученика на феријалном раду и пракси у летовалиштима у Грчкој).

У области високог образовања се у протеклих неколико година знатна пажња посвећује лакшем уласку младих са стеченим високим образовањем на тржиште рада. **Готово сви реформисани студијски програми струковних студија (90%) садрже стручну праксу која се обавља у различитим институцијама и предузећима. Део академских студијских програма такође садржи обавезну студентску праксу: највећи број студијских програма из техничко-технолошких наука, као и студијски програми из области образовања. На једном броју приватних универзитета чији су студијски програми у области друштвено-хуманистичких наука такође постоји обавезна пракса у предузећима и институцијама (универзитети Мегатренд, Сингидунум, Привредна академија). Организацију стручне праксе спроводе саме високошколске установе, центри за развој каријере формиран на универзитетима или студентске организације.**

Подршка јачању програма вршњачке едукације у СШ као облика неформалног учења (активност 7.6.3) још увек је неразвијена. **Средње стручне школе проблем неразвијеног система валидације НФО премошћују преко пилот програма за различите обуке. Постоје дефинисане процедуре за развој, реализацију и валидацију ових програма у школама – они су препознати и сертификати су јавно важећи. Дobar пример за успешно организовање оваквих облика образовања су регионални центри за континуирано образовање, настали у оквиру „КАРДС – Програм**

реформе средњег стручног образовања“, при чему је 5 центара развило око 50 програма стручне обуке, који за резултат имају јавно признате сертификате.

Активности које се односе на професионално усмеравање и укључивање младих у свет рада реализује **НСЗ**, а **МОС** и **МПП** се баве развојем система КВС. **Нема прецизних података о томе колико је стручних сарадника у СШ у РС обучено за КВС (активност 7.7.1).**

Сваке године у процесу планирања уписа ученика у СШ, МПП организује и подржава локално и регионално консултовање социјалних партнера у циљу адекватне понуде образовних профила.

У циљу проширења области деловања школских управа активностима КВС (активност 7.7.2), на предлог МПП отворени су центри за каријерно вођење и саветовање у стручним школама и програм КВС је реализован у средњим стручним школама.

Обучавање средњошколаца и студената за активно и ефикасно управљање својом каријером (активност 7.7.5) врши се кроз активности центара за каријерно вођење и саветовање (у даљем тексту: ЦКВС), који се оснивају у СШ и на високошколским установама. На нивоу високог образовања, на четири државна универзитета су основани ЦКВС, а таквих центара има и на неким факултетима. Слична је ситуација и на приватним универзитетима и факултетима. Кључна улога ових центара за развој каријере јесте да помажу студентима универзитета у развоју оних знања и вештина које ће им бити од значаја при запошљавању, да помогну у стицању радног искуства током студирања и сазнања о свету пословања, те да припреме студенте за успешни прелазак на следећи ниво развоја каријере након дипломирања. Дакле, улога ових центара за развој каријере није да посредују у запошљавању, већ да пружају релевантне информације о могућностима запослења, док је на студентима да те могућности остваре у директном контакту са послодавцима.

ЦИЉ 8

ПОДСТИЦАТИ И СТИМУЛИСАТИ СВЕ ОБЛИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА, САМОЗАПОШЉАВАЊА И ПРЕДУЗЕТНИШТВА МЛАДИХ

Овај општи стратешки циљ садржи четири специфична циља, којима је покривена област запошљавања младих. Планиране и предложене активности које обезбеђују остваривање специфичних циљева имају утврђене следеће очекиване резултате:

- повећање запослености младих;
- унапређивање техничких и кадровских капацитета ЦКВС и центара за професионално информисање;
- развој ЦКВС и центара за професионално информисање;
- повећање стопе активитета младих на тржишту рада;
- спровођење активности којима се доприноси популаризацији предузетништва кроз образовни систем и повећан број младих предузетника у РС;
- повећање просторне покретљивости младих, нарочито ка слабије развијеним регионима са изнадпросечним стопама незапослености младих.

А.8. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КзМ и кључни резултати

А.8.1. Сарадња са удружењима

У току 2010. Године, МОС је на основу конкурса финансирало **7 пројеката удружења** са локалном, регионалном и националном покривеношћу са циљем **подстицања и стимулисања свих облика запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих**. Директних учесника у реализацији пројектних активности било је **730**. **Укупна издвојена средства за реализацију пројектних активности износе 5.367.913,50 динара**. Резултати ових пројеката односе се на: смањење незапослености међу младима путем развијања капацитета младих за активно тражење посла, самозапошљавања и путем промовисања омладинског предузетништва. **У програм бизнис менторства укључено је 25 нових младих предузетника**. Ојачани су капацитети **32 предузећа младих људи за опстанак на тржишту у првим годинама пословања**. Ојачан је предузетнички дух и предузетничке идеје код младих људи кроз повећање информисаности, НФО младих и смањење незапослености младих, који су у великој мери подстакнути на иновативност и могућност коју пружа самозапошљавање. **110 младих обучено је за могућност и услове покретања сопственог посла и упознато са доступним изворима информација о могућностима самозапошљавања**. **59 младих жена оспособљено је за израду рукотворина**,

украшних предмета и сувенира. 102 младих је обучено за активно тражење посла. 86 младих је обучено за израду бизнис плана и информисано о могућностима samozapošljavanja.

У оквиру Конкурса за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом финансирано је 6 пројеката у вредности од 5.268.261 динара. Резултати ових активности су реализовани семинари „Предузетнички дух“ и „Активно тражење посла“, обучени млади за активно тражење посла, израду бизнис плана, покретање сопственог бизниса, информисани млади о могућностима samozapošljavanja, у програм бизнис менторства укључено је 25 нових младих предузетника, ојачани су капацитети 32 предузећа младих људи за опстанак на тржишту у првим годинама пословања, бизнис сектор активно је укључен у реализацију кључних смерница НСМ, млади предузетници упознати су са концептом друштвено одговорног пословања и волонтерског ангажовања у заједници, млади су упознати са правно-системским окружењем за покретање бизниса и развијање пословних идеја, подигнута је мотивација за самостално отпочињање посла код младих жена оспособљених за израду рукотворина, украсних предмета и сувенира. Број младих, директних корисника ових пројеката је **715**.

Конкурсом за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике финансиран је један пројекат у вредности од **99.652,50** динара, којим је обучено **15** незапослених младих за писање бизнис плана.

A.8.2. Сарадња са ЈЛС/КЗМ

МОС је у 2010. години директно финансирало **седам пројеката ЈЛС/КЗМ који као главни циљ наводе стимулисање свих облика запошљавања**. Активности које су предвиђене овим пројектима су: обука из омладинског предузетништва, отварање клуба за запошљавање, формирање бизнис инкубатора. **Директних учесника у реализацији пројектних активности било је укупно 780, а индиректних укупно 2.000 младих**. Неки од резултата ових пројеката су: остварена сарадња са НСЗ, реализоване обуке младих о запошљавању и samozapošljavanju, подигнута свест младих о запослењу, задржавању посла и личном развоју, повећана конкурентност младих на тржишту рада, повећан степен активизма младих по питању запошљавања и samozapošljavanja, обука младих у писању CV-а и мотивационог писма, информисање младих о могућностима развоја предузетништва. **Укупна издвојена средства за реализацију пројектних активности износе 2.274.577 динара**.

КЗМ су самостално или уз подршку других партнера спровеле у оквиру овог општег циља **29 пројеката** за младе у 2010. години, који су се односили на организацију обука

за samozapoшљавање и предузетништво, писање радне биографије, мотивационог писма и наступ на интервјуу за посао, активно тражење посла, писање бизнис плана и писање пројеката. Такође, КЗМ су организовале и учествовале на сајмовима запошљавања у 2010. години.

Фонд за младе таленте је у фебруару 2010. године потписао Уговор о пословној сарадњи са НСЗ. Наведеним уговором стипендисти Фонда постали су приоритет приликом посредовања при запошљавању, а Фонд за младе таленте је у обавези да достави НСЗ електронске спискове стипендиста који су завршили школовање, како би НСЗ формирала посебну базу кадрова. НСЗ је, са друге стране, у обавези да стипендистима Фонда даје приоритет приликом посредовања при запошљавању, као и укључивања у активне мере запошљавања. Фонд и НСЗ су у обавези и да сарађују на пројектима који за циљ имају унапређење положаја младих на тржишту рада и њихово запошљавање. Уговором је, такође, предвиђено да стипендистима Фонда буду пружене услуге КВС, као и програми додатног образовања и обука, програми samozapoшљавања и новог запошљавања, као и друге мере финансијске и нефинансијске подршке.

МОС, Фонд за младе таленте, у сарадњи са НСЗ, МЕРР, Скупштином града Београда и општином Нови Београд, 21. октобра 2010. године **организовали су сајам запошљавања младих под називом „Најбољи кадрови за најбоље послодавце“.** Сајам је одржан у Хали спорта на Новом Београду, Фонд за младе таленте је имао свој штанд, а сви заинтересовани су могли да добију корисне информације о раду и активностима Фонда.

A.8.3. Активности и пројекти са међународним партнерима

У марту 2010. године потписан је **Споразум о сарадњи** између МОС и Америчке агенције за међународни развој, мисија у РС (у даљем тексту: УСАИД), вредан више од пола милиона долара, којим се подржава рад КЗМ у области омладинског предузетништва, **у 38 општина у РС. Активности спроводи УСАИД Програм за планирање и реаговање у ванредним ситуацијама и јачање економске сигурности (у даљем тексту: ППЕС).**

У оквиру пројекта **„Подршка канцеларијама за младе у развоју омладинског предузетништва“**, који заједно реализују УСАИД ППЕС и МОС, током 2009. и 2010. године, у 62 (2010. године у 38) КЗМ је, у партнерству са УСАИД, **спроведена обука о омладинском предузетништву, у којој је до сада учествовало преко 1.600 младих, а ојачани су и капацитети координатора КЗМ за промоцију развоја омладинског предузетништва.** Координатори КЗМ су стекли потребна знања и вештине за организацију и спровођење различитих активности на пољу запошљавања младих и промоцији предузетништва. **Од 1.033 младих који су обучени за омладинско предузетништво током 2009. и 2010. године, 93 младих је основало сопствену фирму, 124 младих је конкурисало за подстицајна средства, 62 младих је добило**

подстицајна средства за проширење или покретање сопственог посла, 124 младих нашло запослење код другог послодавца. Овај пројекат започет је 2008. године, а планиран буџет за 2010. износи 19.250.000 долара.

Да би се обезбедила одрживост и континуирана подршка активностима усмереним на развој омладинског предузетништва, као и реализација НСМ на локалном нивоу, активности на пројекту „**Подршка канцеларијама за младе у развоју омладинског предузетништва**“ настављене су кроз акционо планирање за развој омладинског предузетништва на локалном нивоу. У току 2010. године, **изабрано је 12 локалних КЗМ које су уз консултантску подршку УСАИД ППЕС израдиле и усвојиле акционе планове за развој омладинског предузетништва за наредне три године. Активности на спровођењу ових планова финансиране су из буџета општина (50%) и ППЕС програма (50%), у противвредности 10.000 долара по општини, а реализоване су у току 2010. и 2011. године.**

На основу **Споразума о сарадњи** између МОС и америчке компаније за развој људских ресурса Manpower, у току 2010. започет је пројекат „**Развој каријере младих**“, који функционише као јавно-приватно партнерство између Manpower, глобалне компаније за развој радне снаге, МОС, УСАИД ППЕС и локалних власти. Пројекат се спроводи као пилот пројекат и услуге ће бити успостављене у три изабране општине, у оквиру КЗМ: Крушевац, Зрењанин и градска општина Палилула – Београд, а предвиђена су три корака: успостављање услуга за развој каријере у изабраним КЗМ, кроз ангажовање саветника за развој каријере који ће реализовати обуке и каријерно вођење младих; понуда онлајн обуке, где ће млади имати приступ сертификованим и међународно признатим курсевима из разних области значајних за развој каријере; и млади ће добити обуку „за конкретан посао“. **У децембру 2010. потписани су споразуми о сарадњи између компаније Manpower и три општине које су изабране за пилотирање пројекта.**

У оквиру пројекта „Развој омладинског предузетништва у Србији“, који су реализовали МОС, Национална Агенција за регионални развој (стари назив Републичка Агенција за мала и средња предузећа и предузетништво) и норвешка организација БИП (Business Innovation Programs), уз подршку МЕРР, креирана је група тренера за омладинско предузетништво. 746 младих из 14 градова у РС завршили су обуку за омладинско предузетништво, а 152 њих су основали своје предузећа. Уз то, подигнута је свест о значају самозапошљавања и спроведене су промотивне кампање, као и наступи на сајмовима. Пројекат се спроводио од 2008. до 2010. Године, а финансиран је од стране Краљевине Норвешке. Укупна вредност пројекта је 456.683 евра. Директних учесника у реализацији пројектних активности било је укупно 767. Укупна издвојена средства за реализацију пројектних активности износе 34.936.249,50 динара.

Радна група прати неформално предузетничко учење (у даљем тексту: ПУ) као део националне стратегије ПУ, а МОС је именовало свог представника у Савету за предузетничко учење Привредне коморе Србије.

У сарадњи са ЕТФ (European Training Foundation), септембра 2010. године у Београду одржан је семинар **„Европска перспектива развоја каријерног вођења у Србији“**. Семинар је допринео квалитетном и добро координисаном спровођењу Стратегије каријерног вођења и саветовања у РС, пре свега кроз разматрање европске димензије каријерног вођења, рада Европске мреже за политику доживотног учења (ЕЛГПН), препорука из Резолуције Савета Европске уније о доживотном вођењу и значаја истих за РС као потенцијалног кандидата за чланство у ЕУ. На семинару је размотрен радни Извештај о тренду развоја каријерног вођења у Србији, који је припремио ЕТФ, и донете су препоруке за даљи развој каријерног вођења у РС. На семинару су, поред представника домаћих кључних институција и организација у области КВС, учествовали и представници Чешке Републике и Републике Бугарске, као и представници ЕТФ.

У организацији МОС и Британског савета, децембра 2010. године одржан је дводневни семинар **„Каријерно вођење – теорија наспрам праксе“**. И овај семинар окупио је кључне представнике различитих институција и установа у области КВС. Теме које су биле предмет дискусије су: КВС у Великој Британији, ограничења и предности спровођења КВС у Великој Британији и РС, реализација КВС са различитим категоријама корисника, оспособљавање стручњака/саветника, процес транзиције од образовања до тржишта рада и задовољавање потреба различитих типова клијената у оквиру система КВС у РС. Експертски тим тренера из Велике Британије је омогућио сагледавање развоја КВС у другим земљама, са примерима добре праксе, предностима и потенцијалним недостацима који се могу јавити у раду. Током дискусија истакнути су најважнији проблеми и препреке за ефикасно спровођење активности у поменутој области, изнети су различити предлози за њихово превазилажење, као и препоруке за даљи рад и развој КВС у РС.

Б.8. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

Испитивање потребе младих за каријерним вођењем, саветовањем и информисањем (активност 8.1.1) у надлежности је ЦКВС при СШ и на факултетима, као и центара за информисање и професионално саветовање (у даљем тексту: ЦИПС) при НСЗ. **Услуге КВС уведене су у систем НЗС, и у 2010. години ова институција је пружила укупно 339.394 услуга младима у вези са КВС (укључујући ученике и студенте).**

Јединствени стандарди рада са младима у ЦКВС и ЦИПС, а у складу са Стратегијом за каријерно вођење и саветовање (активност 8.1.3.) још увек нису

усвојени, већ ове институције раде према својим прописаним процедурама и стандардима.

У ЦИПС се спроводе активности индивидуалног информисања, групног информисања и прикупљања и ажурирања информативних материјала, које се појединачно спроводе и у филијалама за запошљавање које немају ЦИПС, затим на сајмовима професионалне оријентације, а информације се могу наћи и на страницама сајта.

Током 2010. године, услугом информисања о могућностима за развој каријере обухваћено је 4.255 лица. У филијалама за запошљавање Ниш и Нови Сад, где се опрема простор, информисање се обављало ван простора ЦИПС, укључујући и информисање ученика на сајмовима професионалне оријентације.

Током 2010. године, услугом саветовања о развоју каријере обухваћено је 10.211 лица.

У 2010. години одржано је 18 сајмова професионалне оријентације, уз учешће филијала: Београд, Јагодина, Кикинда, Крагујевац, Лесковац, Зрењанин, Зајечар, Бор, Прокупље, Суботица, Пирот, Нови Пазар, Ниш, Вршац, Чачак, Крушевац и Сомбор. На овим сајмовима, у сарадњи са социјалним партнерима и провајдерима образовних услуга, систематски су пружане информације о могућностима образовања, избору занимања и могућностима за планирање каријере. Корисници су имали могућност да учествују у радионицама и да уз помоћ софтвера за самопроцену испитају своја професионална интересовања. **На сајмовима је учествовало 27.000 ученика завршних разреда ОШ и 270 СШ које су презентовале своје програме.**

У циљу пружања финансијске и стручне помоћи младима у остваривању радне, стручне и студентске праксе и волонтерског рада (активност 8.1.4), МЕРР и НСЗ су у 2010. години објавили *Конкурс за реализацију програма „Прва шанса“* за незапослене младе до 30 година старости, где се пре заснивања радног односа у својству приправника обавља најпре волонтерска/стручна пракса.

Обезбеђивање услова да млади као специфична циљна група незапослених на тржишту рада постану приоритет и да се на основу тога обезбеди већи квалитет активних мера и бољи регионални обухват младих обукама и програмима (активност 8.2.1) је делимично остварено кроз Национални акциони план запошљавања за 2010. годину, у коме је МЕРР дефинисао један од приоритетних циљева у области запошљавања, а то је подстицање запошљавања младих, који обухвата реализацију мера које се односе на циљеве обезбеђивања синергијског деловања различитих политика и успостављање јединствене политике запошљавања младих, развој КВС, повећање запошљивости младих стицањем додатних знања и вештина, оспособљавање и усавршавање за самосталан рад, подстицаји послодавцима за запошљавање младих, пружање подршке младим предузетницима, финансирање мера активне политике запошљавања преко Фонда за запошљавање младих. У складу са тим дефинисани су и програми активне политике запошљавања, као и обуке.

У циљу информисања младих без образовања о могућностима наставка школовања и запошљавања (активност 8.2 3), МПН и МЕРР су партнери на пројекту „Друга шанса“ – Развој функционалног основног образовања одраслих, који је започет у 2010. години и који је намењен лицима без основног образовања, тј. лицима која су напустила школовање без стицања прве квалификације. На тај начин, овим лицима пружиће се могућност да заврше основно образовање и да наставе даље школовање како би стекла основно образовање, као и прву једноставну квалификацију. Очекује се да ће се кроз реализацију овог пројекта успоставити систем функционалног основног образовања одраслих који ће бити приступачан полазницима и одговорити на потребе тржишта рада, у складу са концептом доживотног учења и са акцентом на животне вештине и компетенције, што има за циљ модеран систем функционалног образовања одраслих у РС, који ће на ефикасан начин допринети већој запошљивости радне снаге. Свакако да ће овим активностима бити обухваћен и велики број младих без основног образовања.

Кроз мере информисања о могућностима за развој каријере, процену запошљивости и индивидуалне планове запошљавања, саветовање, сајмове запошљавања, сајмове професионалне оријентације, клубове за тражење посла – „JOB CLUB“, обуке за активно тражење посла – АТП 1, тренинг самоефикасности – АТП 2, које спроводи НСЗ, млади без образовања имају могућност да се информишу о могућностима наставка школовања и запошљавања.

Промоција концепта омладинског предузетништва (активност 8.3.2) један је од циљева образовања зацртаних новим Законом о основама система образовања и васпитања, где је предвиђено да систем образовања и васпитања мора да обезбеди све услове да деца, ученици и одрасли покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и успеха. Овај циљ се реализује кроз наставне планове и програме у основном и средњем образовању или кроз друге активности, укључујући и пројекте који се спроводе уз подршку донатора. Кроз предмет Предузетништво, у завршној години учења ученици откривају сопствене склоности за бављење бизнисом, уче како се прави бизнис план за изабрану идеју и како да је презентују, сусрећу се са предузетницима и информишу се са којим институцијама на локалном и републичком нивоу је могућа сарадња.

Школске 2010/11. године предузетништво као предмет се реализује у 217 средњих стручних школа.

У основном образовању одраслих, у девет школа у којима се реализује програм функционалног основног образовања одраслих, полазници стичу и вештине активног тражења посла, као и вештине и знања о започињању и вођењу сопственог бизниса кроз предмет Основи предузетништва и запошљавања.

Иницијатива и предузетништво се код ученика промовише и кроз различите активности током њиховог образовања. На основу Закона о основама система

образовања и васпитања, ученици имају право да се организују у **ученичке парламенте** у ОШ и СШ. Кроз овај вид организовања, они имају могућност активног учествовања у свим видовима живота и рада школе.

У ОШ и СШ већ више деценија ученици се организују у **ученичке задруге**, у којима се у тиму активно учи и ради, стичу вештине потребне за рад и схватају економске вредности. **Радам у задругама обухваћено је 60 ОШ и 15 СШ. Школе се такмиче на годишњим смотрама ученичких задруга.**

Уз подршку Краљевине Норвешке, реализован је пројекат **„Развој предузетништва као кључне компетенце у општем средњем образовању“**, тј. у гимназијама, у оквиру којег су унапређене професионалне компетенције управљачког кадра и наставника у **15 гимназија и 14 школских управа.**

У циљу увођења системског начина рада у смислу прогнозе (истраживања и идентификације потреба) на тржишту рада (активност 8.4.3), од **1. марта 2010. године почео је са имплементацијом пројекат „Прогнозе и управљање подацима у Националној служби за запошљавање“ (ЕУНЕС).** Циљ Пројекта је побољшање рада НЗС у областима истраживања и прогнозе трендова на тржишту рада и мониторинга и евалуације активних мера на тржишту рада и очекивања су да ће на тај начин бити унапређена методологија и интерна документа за истраживање и предвиђање трендова на тржишту рада, што би знатно допринело и идентификацији потребних/недостајућих вештина, на шта би усклађивањем требало да одговори образовни систем. Партнери на пројекту и главни корисници ЕУНЕС пројекта су МЕРР и НСЗ.

ГИЗ је реализовала **регионални пројекат „Креирање услова за прелазак младих у свет занимања на Западном Балкану“.** Програм је процесни, динамични, петофазни модел професионалне оријентације, који омогућава младим људима да стекну свеобухватнији увид у сопствене склоности и путеве који их повезују са реалним светом рада. Пилот пројекат је реализован у 5 градова у РС, у школама и КЗМ. Пројектом је у РС обухваћено 130 младих у оквиру активности КЗМ и 176 у оквиру ОШ, од којих је 134 младих из осетљивих група. Евалуација програма је показала да је овај програм професионалне оријентације примерен времену савремених промена у свету рада и занимања, потребама институција и младих, савременим научним сазнањима и европским трендовима и стандардима у области професионалне оријентације, националним законским регулативама и захтевима за функционалном и интересантном обуком у области професионалне оријентације. Резултат успеха регионалне иницијативе огледа се у одобравању новог трогодишњег ГИЗ пројекта **„Професионална оријентација на прелазу у средњу школу“**, који ће се реализовати и у школском и ваншколском контексту у периоду од 2011. до 2013.

У оквиру пројекта **„Подршка националним напорима за промовисање запошљавања младих и управљање миграцијама“**, Фонд за запошљавање младих

финансирао је мере активне политике запошљавања и подржао 2.287 корисника, од којих 1.462 корисника пролази кроз стручне обуке, а 825 су запослени (од тог броја, 167 младих су samozaposleni а 658 се налазе у компанијама); 15 нових индикатора за младе и тржишта рада су развијени, а сада се редовно примењују; у партнерству са удружењима, национална кампања за младе и запошљавање је завршена резултирајући, између осталог, потписивањем меморандума између МЕРР и МПН, као основе за увођење ПУ у српски образовни систем; Национална стратегија запошљавања, развијена уз подршку програма; израђен је драфт Стратегије радних миграција и дијаспоре; сви центри за социјални рад у циљаним окрузима (око 452 руководиоца случаја) обучени су за израду студија случаја; ревизија рада НСЗ је завршена и дате су препоруке за унапређење тока рада, организације и служби; 12 социјалних предузећа добило је техничку подршку да повећају свој потенцијал за запошљавање у оквиру програма стручне помоћи; локални савети за запошљавање су подржани у постављању приоритета и циљева за укључивање угрожених младих у својим општинама и 22 ЛАП за запошљавање.

ЦИЉ 9

УНАПРЕЂИВАТИ БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ

Овај општи стратешки циљ развијен је кроз 12 специфичних циљева и обухватио је низ активности које треба да омогуће остваривање следећих резултата:

- *нормативно и стратешко унапређивање сектора безбедности у циљу побољшања безбедности младих;*
- *институционално оснаживање сектора безбедности у циљу унапређивања, остваривања и заштите људских права и права младих;*
- *повећање поверења младих у сектор безбедности и већа отвореност сектора безбедности према младима;*
- *унапређење стања безбедности и здравља младих у радном окружењу;*
- *побољшање и унапређење стања безбедности у школама;*
- *побољшано стање безбедности на јавним местима;*
- *унапређење механизма превенције насиља у породици које укључује младе као жртве или починиоце;*
- *успостављање система неодложних интервенција намењених младима – жртвама насиља и другима који се налазе у акутним кризним ситуацијама;*
- *обезбеђивање континуиране доступности поузданих емпиријских показатеља разних аспеката безбедности младих.*

А.9. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КзМ и кључни резултати

А.9.1. Сарадња са удружењима

Како би се **унапредила безбедност младих**, МОС је финансирало **четири пројекта удружења укупне вредности од 4.277.190,40 динара**. Резултат ових активности јесте да је 1.705 младих мотивисано, едуковано и пружена им је подршка да активно учествују у превентивним мерама безбедности саобраћаја и развијање саобраћајне културе путем округлих столова, да примењују технике ненасилне комуникације, толеранције, активизма и решавања сукоба, као и да је подигнут ниво свесности младих о проблему вршњачког насиља у школи и местима где бораве млади. Родитељи су, преко своје деце и школа, информисани о промоцији ненасиља и значају превенције и уважени као партнери и савезници на плану превенције насиља. Комуникација између родитеља, деце и школе је интензивирана и побољшана, а локалне заједнице су сензибилисане и мотивисане да се активно укључе у стварање безбедније средине за младе.

Конкурсом за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом финансирана су **три** пројекта у укупној вредности од **4.177.198** динара. Резултати активности пројекта су да су млади додатно образовани из области безбедности и изазова везаних за безбедност младих у локалним срединама и начинима на који могу да се укључе и допринесу њиховом решавању, односно унапређењу безбедности уопште, реализован је семинар за представнике младих на тему безбедности у саобраћају, реализован је наградни конкурс за најбоље идејно решење летка и синаопсиса за ТВ спот на тему безбедности у саобраћају, покренута је Интернет кампања на страницама: Facebook, Twitter, Youtube и медијска кампања на РТ Војводина, КЗМ су оснажене да се баве темом мушкости, насиља и родно заснованог насиља, организовано је преко 20 јавних акција, којима је друштву скренута пажња на проблем насиља и родно заснованог насиља. Број **младих, директних** учесника пројекта је **1.409**.

Конкурсом за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике финансиран је један пројекат у вредности **99.992,40** динара. Резултат активности овог пројекта је подигнута свест **296** младих о негативним последицама насиља, о међугенерациској солидарности и улози младих у изградњи демократског грађанства.

А.9.2. Сарадња са ЈЛС/КЗМ

МОС је директно финансирао један пројекат ЈЛС/КЗМ који као главни циљ наводи унапређење безбедносне културе младих. Активности које су предвиђене овим пројектом су активности у оквиру пројекта „Школа без насиља“, који спроводи УНИЦЕФ. **Директних учесника у реализацији пројектних активности било је укупно 470, а индиректних укупно 1.000 младих. Укупна издвојена средства за реализацију пројектних активности износе 264.916 динара.**

Од 2009. године МОС је потписник Меморандума о сарадњи за реализацију програма „Школа без насиља“ и од тада активно, преко учешћа у Управном одбору, локалним активностима КЗМ и разним промотивним активностима, помаже његову успешну реализацију.

КЗМ су самостално или уз подршку других партнера спровеле у оквиру овог општег циља **11 пројеката** за младе у 2010. години, који су се односили на организацију или учешће у пројектима који су имали за циљ превенцију насиља међу младима и то пројеката као што су „Србија, зона ненасиља“ и „Реци НЕ насиљу“ и предавања о безбедносним ризицима и превенцији насиља међу младима.

А.9.3. Активности и пројекти са међународним партнерима

МОС је веома активно у Т-РВ Комитету Савета Европе за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским теренима, као и у ЕПАС (Enlarged Partial Agreement on Sport). У Београду је, маја 2010. године, одржан 30. јубиларни **састанак Т-РВ комитета за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским теренима, посебно на фудбалским мечевима**. Тема самог састанка било је резимирање досадашњег рада овог комитета и ревидирање свих до сада усвојених препорука, а посебан акценат је био на предлогу препорука о редарима, препорука о коришћењу пиротехнике на спортским догађајима, као и успостављање институционалне сарадње са европским удружењем навијача. Такође, биле су разматране и припремне акције за Европско првенство у фудбалу које ће се одржати 2012. године у Пољској и Украјини и које ће се темељити на раду Т-РВ комитета током припрема Светског првенства у фудбалу у Јужној Африци. На овом састанку, представница МОС изабрана је за првог женског потпредседника овог комитета у његовој историји дугој 25 година. На иницијативу министра за омладину и спорт РС, покренут је процес преиспитивања измене Конвенције о спречавању насиља и недоличног понашања, у смислу ефикаснијег деловања.

МОС је у сарадњи са Џудо савезом Србије, ЕПАС Савета Европе и Европском Џудо Федерацијом, организовало јединствени **регионални џудо камп „Judo Friends“**, од 24. јула до 2. августа. Циљ кампа био је да промовише мир у региону Балкана и да докаже како спорт може изградити мостове у некада раздвојеном региону, да направи јаке везе са нашим суседима и подстакне међусобно разумевање и толеранцију. Програм је обухватио и предавања на тему спречавања расизма и насиља у спорту.

Б.9. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

У циљу подршке и учешћа у процесу израде правних и стратешких докумената из области безбедности, у делу који се односи на младе (активност 9.1.1), **МУП је учествовало у изради Закона о изменама и допунама закона о безбедности саобраћаја на путевима**, који је усвојен крајем године (Службени гласник РС, број 53/2010). У складу са Законом, израђени су и усвојени: Правилник о начину вршења контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима и вођењу обавезних евиденција о примени посебних мера и овлашћења (Службени гласник РС, број 69/2010) и Правилник о знацима које учесницима у саобраћају на путевима дају полицијски службеници (Службени гласник РС, број 56/2010). Такође, **током 2010. године, сачињен је предлог Нацрта правилника о начину и програму спровођења обуке за обављање послова редара на спортским приредбама и предложено је одлагање примене појединих одредби Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама** (чл. 8, 8а, 8б, 21. ст.1 тач. 4) до 6) и 23. ст.1. тач. 8) до 31. децембра 2011. године.

У организацији удружења „Центар за права детета“, Републичког тима за борбу против трговине људима и МУП, уз подршку Save the Children Norway, **одржана су три округла стола – „Представљање модела Националне стратегије за превенцију и заштиту деце од трговине и искоришћавања деце у порнографији и проституцији“.**

Такође, МУП је у 2010. години спровело следеће анализе (које се у ширем контексту тичу младих):

- „Унапређење правно-институционалне заштите младих у ризику и сукобу са законом“ (са посебним освртом на превентивне активности и реформске процесе у овој области);
- „Борба против насиља на спортским теренима /хулиганизма/“ (од 2003. године, односно од доношења Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама до 2010. године);
- „Малолетнички криминал са освртом на феномен насиља у периоду од 2006. до 2009. године“;
- „Анонимне дојаве о подметању експлозивних направа у периоду јануар – септембар 2010. године“;

МУП такође континуирано припрема и следеће извештаје и информације (које се у ширем контексту односе и на младе):

- „Безбедност у школама“ (редовно /месечно и периодично/ извештавање);
- „Предузете мере на унапређењу безбедносне заштите ученика и школа на подручју Полицијске управе за град Београд“ (редовно /месечно/ извештавање);
- „Извештај о спроведеним акцијама појачане контроле у угоститељским објектима“ (редовно /месечно и периодично/ извештавање);
- „Стање и кретање малолетничке делинквенције у 2009. и 2010. години“;
- „Јавни скупови спортског карактера“ (упоредни приказ 2009/2010. године);
- „Анонимне дојаве о подметању експлозивних направа у периоду јануар-октобар 2010. године“;
- „Кривична дела извршена на штету малолетних лица у периоду од 2006. до 2010. године“;
- „Заштита деце од злостављања и насиља“ (развој домаћег законодавства и стратегија у овој области); и
- „Модел правне заштите од насиља у породици“ (од 2006. до априла 2010. године).

У организацији Заштитника грађана, уз подршку Београдске канцеларије УНИЦЕФ, одржане су консултације поводом израде предлога Закона о правима детета (циљ консултација односио се на уочавање правних празнина у постојећем позитивно-правном систему у области права детета, као и на анализу садржаја будућег

закона, који би дао пун допринос унапређивању остваривања и поштовања дејих права).

У циљу обуке запослених у сектору унутрашње контроле, у сектору безбедности, из области људских и права младих и дечијих права, а због конвенције о правима детета, која садржи важне одредбе, посебно за малолетнике, које нису део других конвенција, које укључују само одрасле (**активност 9.2.1**), на основу одобрења министра, а сходно одредбама члана 165. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица, у сарадњи са Правосудном академијом и Београдском канцеларијом УНИЦЕФ, у **2010. години у МУП настављена је реализација треће, завршне фазе стручног усавршавања 415 полицијских службеника који су у периоду од 2005. до 2007. године завршили прву и другу фазу обуке у области права детета и преступништва малолетника.**

Током јануара, три једнодневна семинара на тему „Заштита малолетних лица у кривичноправном систему“ похађала су 202 полицијска службеника из полицијских управа Нови Сад, Зрењанин, Кикинда, Сомбор, Сремска Митровица, Шабац, Суботица, Бор, Зајечар, Јагодина, Крагујевац, Краљево, Крушевац, Врање, Лесковац, Ниш, Пирот, Прокупље, Нови Пазар, Пријепоље, Ужице, Чачак, као и из регионалних центара граничних прелаза према Републици Мађарској, Републици Бугарској и Републици Црној Гори, који су након тестирања стекли трајне сертификате за поступање према малолетним лицима. Такође, завршена је и комплетна обука 1.307 полазника који раније нису похађали ову врсту обуке. Поменућу обуку, у периоду од јануара до јуна, у форми 21 једнодневног семинара „Малолетни учиниоци кривичних дела и кривичноправна заштита малолетних лица“, завршило је 1.105 полицијских службеника из седишта МУП и полицијских управа за град Београд, Ваљево, Пожаревац, Смедерево, Нови Сад, Панчево, Зрењанин, Шабац, Кикинда, Сомбор, Суботица, Сремска Митровица, Ниш, Врање, Зајечар, Бор, Крагујевац, Крушевац, Јагодина, Пирот, Прокупље, Лесковац, Краљево, Нови Пазар, Пријепоље, Чачак, Ужице, Регионалног центра према Републици Македонији, Регионалног центра према Бугарској, Регионалног центра према Републици Хрватској, Регионалног центра према Федерацији БиХ, Регионалног центра према Републици Румунији и Регионалног центра према Републици Црној Гори, који су стекли условне сертификате за поступање према малолетним лицима.

Редовна средства из буџета МУП која су издвојена за реализацију ове активности су 995.950 динара и додатна средства која су обезбедили УНИЦЕФ и Правосудна академија.

У оквиру стручног усавршавања на тему „Спровођење Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и других правних прописа“, у новембру 2010. године одржано је 11 једнодневних семинара за укупно 203 полицијска службеника из полицијских управа у Суботици, Чачку, Краљеву, Сомбору, Јагодина, Пироту, Нишу, Прокупљу, Лесковцу, Ужицу, Пријепољу, Ваљево, Шапцу, Пожаревацу, Крагујевцу и Крушевцу.

Такође, у оквиру стручног усавршавања полицијских службеника, одржано је више семинара на тему „Тортура у полицији“, које је похађало 300 полицијских службеника из свих полицијских управа на територији РС.

У циљу промовисања развоја каријере мањинских и социјално рањивих група младих у пољу сектора безбедности (активност 9.2.2), у МУП је предузето низ активности на подстицању конкурисања за рад у полицији младих који припадају мањинским и социјално рањивим групама (конкурси су објављивани на језицима националних мањина и интензивно је преко медија и уз посете мањинским заједницама спровођена кампања за подстицање пријема у полицију).

У циљу уградње садржаја безбедносне културе у наставне програме основног и средњег образовања у РС (активност 9.3.1), реализован је пројекат „Безбедно детињство – развој безбедносне културе младих“ током 2010. године, са циљем да се ученицима школа представе безбедносни ризици и начини самозаштите. Током друге половине 2010. године, едукацијом је обухваћено 600 ОШ, и 23.512 ученика петих разреда (сврстаних у 1.218 одељења). Пројекат се наставља и у 2011. години. Израђен је у сарадњи МУП и МПН. Уз подршку Београдске канцеларије УНИЦЕФ и удружења „Линк 011“, одштампани су у потребном броју и подељени ученицима и наставницима промотивни материјали (флајер „Зауставимо насиље заједно“ и плакат „Мој полицајац и ја“).

У 2010. години настављена је акција „Дрога је нула, живот је један“, на подручју града Београда, која се спроводи уз подршку Скупштине града Београда и МПН, са циљем информисања деце и младих о механизмима превенције и сузбијања злоупотребе психоактивних супстанци – дуван, алкохол, дроге (у даљем тексту: ПАС). Ова информативно-едукативна акција превасходно је намењена ученицима четвртих и седмих разреда ОШ. Током 2010. године одржана су предавања у 65 школа (ОШ - 60 и СШ - 5), на којима је учествовало: 4.950 ученика (ОШ – 4500 и СШ – 450) и 350 родитеља.

У циљу промоције безбедносне културе а посебно безбедне вожње међу младима (активност 9.3.3), на Интернет презентацији МУП, у циљу информисања јавности, постављено је 5 саопштења у вези са акцијама саобраћајне полиције у циљу унапређења безбедне вожње а које су се односиле на: појачану контролу коришћења сигурносног појаса као елемента пасивне безбедности; контролу брзине кретања возила; појачану контролу саобраћаја поводом Дана сећања на жртве страдалих у саобраћајним незгодама, као и превентивно-пропагандну акцију „Исправно возило – безбедно возило“.

Током процеса визне либерализације спроведена је медијска кампања „Путујмо безбедно“, а на сајту МУП налазе се практична упутства за безбедно путовање намењена пре свега младима.

У циљу увежбавања поступака реаговања у ванредним ситуацијама у образовним институцијама (активност 9.3.4), МУП, тј. Ватрогасно-спасилачке јединице Сектора за ванредне ситуације МУП РС су, уз подршку УСАИД, спроводиле акцију „Ватрогасац у школи“, у циљу едукације деце школског и предшколског узраста о заштити од пожара. Постер који осликава правилно поступање током пожара, посебно дизајниран за основце, промовисан је 5. маја 2010. године, у београдској ОШ „Јован Дучић“. Том приликом, Сектор за ванредне ситуације је, у сарадњи са Црвеним крстом Србије, организовао симулацију спасавања и евакуације. У току 2010. године, подељено је укупно 4.396 постера свим ОШ у Београду. Планирано је да се пројекат настави и у 2011. години.

У циљу промоције значаја, улоге и функције сектора безбедности међу средњошколском омладином (активност 9.4.1), поводом обележавања **18. октобра – Европског дана борбе против трговине људима и октобра као месеца борбе против трговине људима**, одржане су бројне превентивне кампање, трибине, округли столови и конференције у циљу подизања нивоа свести грађана РС о проблему трговине људима, на којима су учешће имали полицијски службеници МУП РС. **Одржано је 359 јавних трибина, у трајању од 386 школских часова, на којима је присуствовао 25.301 ученик и студент, 2.005 наставника, професора, директора, педагога и психолога.**

У циљу промоције значаја, улоге и функције сектора безбедности међу средњошколском омладином, МУП кроз развој програма полиције у заједници реализује посете школске омладине полицијским станицама, као и посете полицијских службеника школама, и кроз дане отворених врата. У 2010. години одржано је 1.960 предавања, 2.326 састанка са представницима школа, ученицима и родитељима, узето учешће у 291 превентивном пројекту и програму и 1.970 других превентивних активности. За ову активност су издвојена редовна средства у оквиру буџета МУП.

У циљу развоја система информисања у области безбедности и здравља на раду (активност 9.5.1), МЗ подржава пројекат Института за медицину рада „Национални регистар повреда на раду“. Током 2010. године започета је израда регистра повреда на раду. У 2010. години одржано је 40 семинара са разним темама из области безбедности и здравља на раду, којима су били обухваћени и млади.

МУП такође интензивно ради на промоцији активног радног окружења, култури превенције и добре праксе у области безбедност на раду. У складу са Програмом стручног усавршавања и оспособљавања полицијских службеника, континуирано се реализују обуке које се односе на безбедно поступање према лицима у примени полицијских овлашћења, техникама спречавања напада на полицијске службенике и друга лица и пружању помоћи повређеним лицима. Током 2010. године, одржано је више семинара на тему „Правни основ за примену полицијских овлашћења“, на којима је присуствовало 256 полицијских службеника из полицијских управа.

У организацији Синдиката полиције источне Србије, одржан је семинар на тему „Безбедност на радном месту – стрес у полицији“, који је похађало 40 полицијских службеника из полицијских управа на територији РС.

У оквиру саветодавног психолошког рада Одсека за психолошку превенцију, одржано је око 200 индивидуалних разговора, посебно за млад руководећи кадар у полицији, као и остале запослене на теме: систем руковођења, вештине комуникације, партнерски односи и др.

У оквиру програма успостављања и развијања механизма и модалитета процене, идентификације и реакције на безбедносне ризике и проблеме, превенције и санирања последица социопсихолошких и безбедносних проблема младих на свим нивоима (активност 9.6.1), МПН и МУП су у 2010. години реализовали активности које се односе на заштиту ученика у школама и близини школа. Спроведене су превентивне активности у школском окрушењу и одржана су предавања и семинари за ученике, наставно особље, представнике школа и школских управа, полицијске службенике, родитеље и остале носиоце безбедности у циљу да се спрече појаве и догађаји који би могли довести до угрожавања безбедности у школама.

У сарадњи са УНИЦЕФ, у школама се реализује програм „Школа без насиља — ка сигурном и постицајном окружењу за децу“, у циљу стварања безбедне и постицајне средине за учење, рад и развој. Школа формира тим који је задужен за подршку и праћење реализације програма. То је уједно и Тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања прописан „Посебним протоколом за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања“, који је донело МПН а који се односи на све образовно-васпитне установе. Конкурс за школе које желе да се укључе у Програм је стално отворен, а укључивање нових школа одвија се сваког полугодишта, у складу са финансијским могућностима.

До краја 2010. године у програм се укључило укупно 197 школа, од којих је 101 добила признање о успешној реализацији и заслужила плакету „Школа без насиља“. Програмом је обухваћено 12.500 наставника и 135.600 ученика и исто толико њихових родитеља.

У оквиру реализације програма „Школа без насиља“ током 2010. године, узето је учешће у раду Управног одбора и стручног тима Програма и спроведена је кампања „Зауставимо насиље заједно“ (емитовањем три спота - „Зауставимо насиље заједно“, на више ТВ станица од априла 2010. године), а на конференцији под истим називом, одржаној у мају 2010. године, изнети су резултати истраживања о ефектима програма „Школа без насиља“ за период од 2005. до 2010. године.

Превенција насиља у СШ постала је обавезна, али је током 2010. године нису спроводиле све школе. Очекује се да кроз додатне обуке СШ стекну капацитет за спровођење механизма предвиђених Посебним протоколом током 2011. године. Као допринос том циљу, током 2010. године, у сарадњи са Секретаријатом за образовање

АП Војводине, започела је реализација програма „Школа без насиља“ у 9 СШ у Војводини.

У суиздаваштву Института за психологију и УНИЦЕФ, **публикована је књига „Насиље у школама“ аутора проф. Драгана Попадића**, која на свеобухватан начин представља феномен насиља, анализирајући међународну и домаћу истраживачку и пројектну литературу.

Ради идентификације и мапирања јавних места ризичних за безбедност младих људи у свакој ЈЛС (активност 9.7.1), у МУП је одржано више семинара са циљем обуке полицијских службеника за примену Географског информационог система (ГИС), а у току је и израда програмске апликације „Дневник догађаја“, на основу које ће се путем информатичке обраде унетих догађаја прецизно дефинисати место и време где најчешће долази до вршења кривичних дела и прекршаја (са тачно одређеним временским интервалом за одређен број дана).

У циљу спровођења медијских кампања ради указивања на проблем насиља у породици које укључује младе као жртве или починиоце (активност 9.8.1), представници МРСП су стално присутни у медијима по питању информисања и едуковања јавности о проблему насиља у породици, начинима и процедурама за разрешавање или ублажавање овог проблема.

МКИИД је у 2010. години на *Конкурсу за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања у циљу кампање за подизање свести грађана о безбедности одрастања деце* подржао два пројекта: пројекат под називом „Расте безбедно“, Студио Цокера из Чачка и пројекат „Стоп малолетничком криминалу“ ЈП за информисање Врбас. Оба пројекта су имала за циљ упућивање на негативне социолошке појаве са којима се деца могу сусрести у периоду одрастања, промоцију стварања безбедног окружења за раст и развој деце, превенцију стварања лоших навика током одрастања.

У току 2010. године настављено је са реализацијом пројекта „Стандарди поступања полицијских службеника у случајевима насиља у породици“, који реализује Извршно веће АП Војводина и Аутономни женски центар из Београда, за полицијске службенике из полицијских управа у Суботици, Новом Саду, Сомбору, Зрењанину, Панчеву, Кикинди и Сремској Митровици. Циљ семинара је да се све институције коју учествују у сузбијању насиља уједине и постигну заједничку координацију у поступањима када је насиље у породици у питању, са тачно дефинисаним улогама и задацима.

У циљу пружања подршке жртвама насиља у породици ради социјалне инклузије (активност 9.8.2), у МУП се, у складу са Програмом стручног усавршавања и оспособљавања полицијских службеника, континуирано реализују обуке на тему „Насиље у породици и институционална заштита“. Током 2010. године,

семинарима на ову тему присуствовала су **193** полицијска службеника из полицијских управа у РС.

У 2010. је потписан **Посебан протокол МЗ за заштиту и поступање са женама које су изложене насиљу (9. јуна 2010.)** На основу Посебног протокола су рађене едукације у домовима здравља.

По питању доступности услуга у центрима за социјални рад (активност 9.9.1), **МРСП је известило да је у центрима за социјални рад организована двадесетчетворочасовна доступност неодложних интервенција.**

Од септембра 2010. године, према Програму стручног усавршавања полицијских службеника **МУП**, спроводе се семинари на тему „Посебни протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања – процедуре“.

Начело континуираног обучавања припадника интервентних јединица полиције у примени савремених техника медијације и трансформације сукоба у складу са Програмом који доноси министар унутрашњих послова (активност 9.10.1), остварено је Програмом стручног усавршавања и оспособљавања полицијских службеника, којим се континуирано реализују обуке које се односе на унапређење техника комуникације и управљања конфликтима за све полицијске службенике **МУП. У 2010. години, семинаре на тему „Вештина комуникације и управљање конфликтима“ похађало је 95 полицијских службеника из полицијских управа.**

По питању израде и усвајања подзаконског акта о примени васпитних налога (активност 9.11.1), **Радна група Министарства правде (у даљем тексту: МП) је у 2010. години израдила подзаконски акт о примени васпитних налога, организовани су округли столови, али акт још увек није прихваћен.** Листа установа, служби и организација у којима се могу реализовати васпитни налози је утврђена, као и мере посебних обавеза и попис послова које малолетници могу да обављају у склопу васпитних налога и мера посебних обавеза, али тек по усвајању подзаконског акта ће бити званична. Прикупљање података се врши на пројекту ИМГ (IMG – International Management Group) који је почео да се реализује 1. децембра 2010. године. Ментори ће се такође одредити накнадно, по обављању горе наведених послова.

На иницијативу **МРСП** у 2010. години **израђен је нацрт Минималних стандарда и спецификација услуге „Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању“, спремних за пилотирање.**

У циљу подстицања медијације као алтернативне мере за малолетне учиниоце кривичних дела (активност 9.11.2), **МП је известило да се чека измена Закона о кривичној медијацији.**

Веб-сајт „Замисли безбедан живот“ о безбедносној култури младих као подршка формалном и неформалном образовању из ове области (активност 9.3.2.) није постављен у извештајном периоду, како је планирано АПНСМ за 2010. годину. МПН је известио да се активност одлаже за наредни период због недостатка финансијских средстава.

За наредну извештајну годину МУП је припремио (од маја 2011. године) Секторски акциони план за спровођење НСМ и модел Упитника за извештавање, који је у складу са Акционим планом Владе и у коме су дефинисани приоритетни задаци за 2011. годину.

ЦИЉ 10

ЧУВАТИ И УНАПРЕЂИВАТИ ЗДРАВЉЕ МЛАДИХ, СМАЊИВАТИ РИЗИКЕ И ВОДЕЋЕ ПОРЕМЕЋАЈЕ ЗДРАВЉА И РАЗВИЈАТИ ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ПРИЛАГОЂЕНУ МЛАДИМА

Овај општи стратешки циљ обухвата шест специфичних циљева чија реализација треба да омогући остваривање следећих резултата:

- развијање активности клубова здравља за младе при ЈЛС (а у оквиру КзМ);
- увођење садржаја о здравим стиливима живота у наставне планове и програме за све нивое образовања;
- повећање употребе кондома и осталих савремених метода контрацепције код младих који су сексуално активни;
- повећање коришћења програма превенције и раног откривања поремећаја репродуктивног здравља;
- спровођење програма заштите менталног здравља младих;
- обезбеђење психолошке подршке и помоћи младима на локалном нивоу;
- развијање нових и унапређивање постојећих специјализованих јединица за менталне проблеме младих у стационарним установама на секундарном и терцијарном нивоу здравствене делатности¹⁰;
- смањење преваленције злоупотребе свих ПАС међу младима у просеку за 10%;
- смањење инциденција ППИ и HIV/AIDS-а међу младима;
- установљење локалних и националних програма превенције ППИ и HIV/AIDS-а међу осетљивим популационим групама младих, а посебно оних који живе са HIV/AIDS-ом;
- повећање броја предложених и изведених мултисекторских пројеката за унапређење здравља младих.

А.10. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КзМ и кључни резултати

А.10.1. Сарадња са удружењима

У 2010. години МОС је финансирао **19** пројеката удружења како би се унапредило здравље младих. Укупна вредност ових пројеката износи **12.005.983,19** динара а преко **15.642** младих учествовало је директно у овим активностима. Њихови кључни резултати односе се на подизање свести младих о здравим стиливима живота,

¹⁰ Секундарни ниво подразумева опште и специјалне болнице, терцијарни ниво подразумева клинике, институте, клиничко-болничке центре и клинички центар.

едуковање великог броја младих људи о превенцији полно преносивих болести, унапређење знања младих о болестима зависности и отварање саветовалишта за младе. Локална заједница, образовне институције, просветни радници, психолози и родитељи и целокупно друштво подстакнути су на мултисекторску сарадњу када су у питању потребе и проблеми младих. Млади су стекли и основна знања и вештине да могу да се одупру притисцима да почну да користе дуван, алкохол и дрогу.

У оквиру *Конкурса за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом* финансирано је укупно 13 пројеката удружења, у вредности од **11.150.584,73** динара. Резултати активности ових пројеката су да је обучено 125 вршњачких едукатора из области заштите репродуктивног здравља, одоворног сексуалног понашања, ППИ и контрацепције, реализовано је 6 едукативних представа „Да волиш сигурно“ кроз сценски приказ тема: ризично сексуално понашање, контрацепција, превенција ППИ и заштита репродуктивног здравља, едуковано је за заштиту репродуктивног здравља око 3.000 ученика СШ из Лознице, Крупња, Осечине и Малог Зворника и 2.000 младих људи у Зајечару, Кладову, Мајданпеку, Књажевцу и Бору, поводом обележавања Светског дана борбе против сиде, 1. децембра, спроведене су локалне акције и подељено је преко 20.000 кондома, за 116 младих је пружено 294 услуга психолошког саветовања и психотерапије у оквиру рада Психолошког световалишта у Новом Саду, 117 младих је похађало психолошке тренинге и радионице и унапредило своја знања и понашања из области менталног здравља, 223 младих је прошло вршњачке едукације на различите теме из области менталног здравља младих (болести зависности, депресија, агресивност, здрави стилови живота и др.) и унапредило своја знања из наведених тема, организовано је 13 локалних акција са циљем информисања младих о важности бриге за ментално здравље, путем којих је код најмање 3.000 младих унапређен ниво информисаности о темама из области менталног здравља, 1.200 средњошколаца је информисано о болестима заависности, реализовано је 156 радионица о болестима заависности, одржано је 16 јавних догађаја, три сајма омладинског активизма, 6 саветодавних састанака за 53 учесника на тему сексуалне едукације, 8 предавања на тему сексуалне едукације намењене ромској омладини узраста од 12 до 18 година и њиховим родитељима, едукован је велики број младих кроз трибине на којима су били предавачи истакнути лекари, инспектори МУП, директори психијатријских установа, Института за јавно здравље, новинари, политичари итд., промовисани су здрави стилови живота кроз спорт, музику, радионице сликања, здрав начин исхране, едукована су 52 вршњачка лидера која су реализовала вршњачке едукације, али и оспособљена да се и убудуће баве промоцијом здравих стилова живота међу младима. Укупан број младих, директних корисника који су на различите начине обухваћени пројектом је **13.188**.

У оквиру једног пројекта по *Конкурсу за реализацију међународне сарадње кроз програме и пројекте омладинских удружења* обучено је 26 младих волонтера за рад у

вршњачким групама из Бора, Неготина и Решице, 780 ученика добило је тачне информације о ефектима и последицама ПАС и проширена је мрежа вршњачких едукатора. Укупан број младих директних корисника пројеката је **822**. Одобрени пројекат је вредности од **399.977,78** динара.

Конкурсом за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике финансирано је **5** пројеката у вредности од **455.420,68** динара. Резултати активности ових пројеката су: повећана је информисаност и подигнута свест младих о штетности употребе ПАС, алкохола и дувана, о опасностима које проузрокује наркоманија и колико је штетна по здравље младих, одржана је презентација на којој је приказана злоупотреба наркотика, монолози из исповести наркомана, млади Роми су добили важне информације о полно преносивим болестима, контрацепцији, алкохолу и наркоманији, као и о ризицима ране удаје и женидбе. Број младих, директних корисника ових пројеката је **1.632**.

Један од приоритетних циљева НСМ је **заштита и унапређење физичког и менталног здравља младих, па је у складу са тим, у циљу превенције болести зависности**, у периоду од јула 2009. до фебруара 2010. године, спроведен и национални пројекат „Здрав стил – мој стил“, који је финансирало МОС, а који је обухватио низ активности које за циљ имају да информишу што већи број младих о концепту здравих стилова живота, као и да обуче један број младих из целе РС на теме здравих стилова живота: концепт здравља, здрава исхрана, злоупотреба ПАС, сексуално и репродуктивно здравље (укључујући вештине одупирања притиску), ППИ, ХИВ/СИДА, промене које се дешавају у пубертету (физичке и психолошке), ментално здравље младих и сл. Кампању је реализовало 14 удружења из различитих округа у РС. **У оквиру пројекта састављен је и приручник о здравим стиливима, а у активностима пројекта учествовало је преко 10.000 младих из 88 градова и општина широм РС и уз учешће локалних КзМ и локалних удружења.** У сваком од 88 градова/општина се одвијала нека акција, спортско такмичење, квиз, промоција и слично, које су сами млади креирали у циљу промоције здравих стилова. У већим градовима одржани су концерти на којима су свирали млади бендови, уз пратеће садржаје који промовишу здраве стилове. У 2010. години нису опредељена средства за овај пројекат.

А.10.2. Сарадња са ЈЛС/КзМ

МОС је у 2010. години директно финансирало **два пројекта ЈЛС/КзМ који као главни циљ наводе активности које се тичу здравих стилова живота младих.** Активности које су предвиђене овим пројектима су: предавања, обуке и промоција здравих стилова живота. **Директних учесника у реализацији пројектних активности било је укупно 200, а индиректних укупно 800 младих. Укупна средства издвојена за реализацију пројектних активности износе 688.648 динара.**

КЗМ су самостално или уз подршку других партнера спровеле у оквиру овог општег циља **21 пројекат** за младе у 2010. години и то пројекте који су се односили на заштиту репродуктивног здравља младих, подршку здравим стиловима живота, вршњачку едукацију о ППИ и ХИВ/АИДС и превенције болести зависности и др. Такође, у оквиру овог циља КЗМ су у 2010. године обележиле Светски дан борбе против ХИВ/АИДС, Светски дан борбе против злоупотребе дрога (26. јун), Светски дан без аутомобила (22. август), и Светски дан чистог ваздуха (3. новембар).

Б.10. Активности и кључни резултати других субјеката омладинске политике

МПН је донело Правилник о стандардима квалитета рада установе, који предвиђа обавезу установе да се у школи промовишу здрави стилови живота, да наставник има обавезу да прилагођава захтеве могућностима ученика и др.

Такође, донет је Правилник о компетенцијама наставника, који прати стандарде установка и такође предвиђа да **наставник има свест о одрживом развоју и значају подстицања здравих стилова живота и целоживотног учења.**

У МПН је, ради потпуног обухвата образовањем и стварања услова за квалитетно образовање за сву децу, развијен концепт инклузије, којим се унапређују капацитети све деце, а уважавају тешкоће у учењу и развоју.

У циљу имплементације националног механизма праћења здравља младих на основу Протокола за праћење индикатора здравственог стања, здравственог понашања младих и коришћења сервиса намењених младима у РС (активност 10.1.3), у склопу редовних активности домова здравља, у домовима здравља Нови Београд, Нови Сад и Нови Пазар развијена су саветовалишта за младе у којима је успостављен однос „прилагођен младима“. Праћење 11 показатеља здравља младих дефинисаних у Националном програму здравствене заштите жена, деце и омладине врши МЗ.

У циљу организације програма саветовања за здраве стилове живота, вршњачку едукацију са радионицама при клубовима здравља и међународне програме (активност 10.1.4), МПН је акредитовало више десетина програма у оквиру програма стручног усавршавања наставника који могу да оспособе наставнике за васпитни рад у области здравих стилова живота.

Повећање броја часова физичког васпитања није остварено у 2010. години, како је планирано АПНСМ (активност 10.1.6). Са друге стране, други део ове активности – „Увођење изборног предмета Здравствено васпитање“ у ОШ и СШ је већ остварен, будући да је предмет Здравствено васпитање део предшколског програма и наставних програма за ОШ. У програму су дате теме које је потребно обрадити. У СШ се реализује као изборни или факултативни предмет у неким огледним програмима. Теме су: хигијена, ментална хигијена, заштита репродуктивног здравља,

болести зависности и поремећаји исхране, промене у пубертету и адолесценцији и заштита на раду.

Установе планирају својим годишњим планом рада и школским програмима начин и време реализације овог предмета. Програм реализују наставници у оквиру појединих наставних предмета, у сарадњи са локалним здравственим установама или у оквиру пројеката, као што су „Васпитање за здравље кроз животне вештине“ (са УНИЦЕФ) у СШ, „Креативни рад са децом на превенцији злоупотребе дрога“ (са МЗ), „Безбедно детињство“ (са МУП) у ОШ.

У циљу пружања информација младићима и девојкама о могућностима превенције нежељених трудноћа, превенције хроничних поремећаја репродуктивног здравља (стерилитет, малигнитети), услугама саветовалишта за младе при домовима здравља (**активност 10.2.1**), као и вештинама превенције поремећаја сексуалног и репродуктивног здравља (**активност 10.2.2.**), **МЗ је у 2010. години спроводило „Програм подстицања рађања, унапређења репродуктивног здравља и планирања породице“.** Такође, уведени су кондомати на места на којима се окупљају млади.

У циљу промоције кондома и метода контрацепције путем социјалног маркетинга прилагођеног потребама и правима како младића тако и девојака (**активност 10.2.5**), **МЗ је у 2010. години спроводило програм „Унапређење националног одговора на ХИВ/АИДС“ (рекламе и пропаганда)** у вредности од 2.610.000 динара.

У циљу развоја програма заштите менталног здравља младих, који укључује стицање вештина за развој самопоуздања, комуникације и преговарања (**активност 10.3.1**), **МЗ је спроводило програм „Превенција насиља и самоубиства код младих“,** едуковани су здравствени радници и сарадници у примарној здравственој заштити, сачињен је **„Приручник за превенцију насиља и превенцију самоубиства код младих“** у вредности од 2.000.000 динара.

У циљу имплементације механизма за праћење менталног здравља младих према добним групама, **МЗ је донело Закон о менталном здрављу, који, између осталог, подразумева и праћење менталног здравља младих.**

Иако институционализован механизам мобилних јединица за психолошку подршку младима при саветовалиштима домова здравља (**активност 10.3.3.**) није остварен, нова функционална структура – јединица у оквиру постојећих стационарних установа, опремљена да окружење буде пријатељски оријентисано према младима (**активност 10.3.6**), остварена је у домовима здравља Нови Београд, Нови Сад и Нови Пазар, где су развијена саветовалишта за младе у којима је успостављен однос „прилагођен младима“.

Активност 10.4.1. „Усвојити Националну стратегију за дроге, као и пратеће законе и обезбедити да се питања младих препознају и адекватно решавају“, планирана за 2010.

годину, већ је остварена у 2009. години, будући да је Национална стратегија за дроге, чији је предлагач МЗ, усвојена од стране Владе 26. фебруара 2009. У 2010. години ступио је на снагу Кривични законик (МП) са изменама (6. јануар 2010), где се налазе измене кривичних дела везане за дрогу – чл. 246 (инкриминисано је и држање дрога), додат је као 246.а. Члану 247. додате су две нове инкриминације уколико је наступила смрт лица.

Са друге стране, планирана активност „Усвајања Националне стратегије за алкохол“ није остварена, мада МЗ спроводи Национални програм за превенцију злоупотребе дроге и алкохолизма, чија је вредност у 2010. години била 2.999.994,95 динара, издвојених из буџета РС за 2010. годину.

У циљу развоја програма за борбу против дрога и њихове одрживости (активност 10.4.2), МЗ је у 2010. години донело Закон о психоактивним контролисаним супстанцама (Службени гласник бр. 99/2010).

Такође, МПН је реализовало програм „Безбедно детињство“, у сарадњи са МУП. Обрађене су теме заштите од насиља, безбедност у саобраћају и превенција злоупотребе ПАС. Програм је примењен у свим осмим разредима ОШ. Током имплементације развијена је квалитетна сарадња полицијских и школских управа и школа.

У циљу развоја мултидисциплинарних програма превенције злоупотребе ПАС у школама (активност 10.4.3), МПН је реализовало програм „Креативни рад са ученицима против злоупотребе дрога“, у сарадњи са МЗ. Програм је примењен у преко 60 ОШ. Кључни резултати програма су обука неколико стотина наставника, реализована сарадња са Савезом учитеља, успостављена квалитетна сарадња са заводима за јавно здравље и локалном заједницом. Одрживост овог програма је омогућена обученошћу великог броја наставника, укљученошћу локалне заједнице и штампањем образовних материјала *Информатор за ученике* и *Водич за наставнике* који су квалитетно наставно средство за даљи рад.

У оквиру програма превенције, МПН у сарадњи са МУП спроводи акцију „Школа без дроге и насиља“ у циљу креирања што безбеднијег окружења за ученике ОШ и СШ широм РС. Активности се односе на откривање лица која растурају и уживају опојне дроге, склона су насилничком понашању и сл.

Имплементација националног механизма за праћење злоупотреба ПАС међу младима је започета у 2010. години (активност 10.4.4). МПН ће ову активност у наредном периоду реализовати у сарадњи са МЗ, будући да су ова два министарства укључена у реализацију стратешких докумената који се односе на превенцију злоупотребе ПАС, нпр. Стратегију за борбу против дрога.

МЗ такође има механизме за праћење злоупотребе ПАС кроз спровођење Програма подстицања рађања, унапређења репродуктивног здравља и

планирања породице и праћење 11 показатеља, међу којима су ППИ и ХИВ/АИДС, међу младима у оквиру Националног програма здравствене заштите жена, деце и омладине. Сачињено је стручно методолошко упутство, спроводи се едукација здравствених радника за рад са младима и врши се оснаживање саветовалишта за младе за превенцију злоупотребе ПАС.

ЦИЉ 11

ОСНАЖИВАТИ МЛАДЕ ЗА ИНИЦИЈАТИВЕ И АКТИВНОСТИ КОЈЕ СУ У СКЛАДУ СА ОСНОВНИМ ЦИЉЕВИМА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА И ЗДРАВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У оквиру овог општег стратешког циља утврђена су четири специфична циља. Понуђене активности треба да омогуће остваривање и следећих резултата:

- повећање заступљености садржаја о ЗЖС и ОР у наставним програмима СШ за 80%;
- обезбеђивање услова и могућности да млади поседују основно знање и информације о ризицима по здравље од загађене животне средине и поседују информације о бољем избору по своје здравље;
- обезбеђивање механизма да млади активно учествују у доношењу одлука у вези са ЗЖС и ОР;
- изграђивање капацитета министарстава и међуресорних тела да креирају, прате и побољшавају активности по питањима здравља, образовања и информисања младих о питањима животне средине и ОР.

А.11. Активности чији је носилац или главни партнер у реализацији МОС и ЈЛС/КзМ и кључни резултати

МОС је учесник у процесу израде Националне стратегије одрживог развоја и Акционог плана за спровођење Националне стратегије одрживог развоја за период од 2009. до 2017. године, као и подносилац редовних извештаја о напретку у спровођењу ових стратешких докумената, за активности у којима је носилац/учесник.

А.11.1. Сарадња са удружењима

МОС је финансирало укупно **5 пројеката удружења усмерених ка ОР и ЗЖС, а 4.831 младих укључило се у ове активности. Вредност ових пројеката износи 2.503.566,40 динара.** Као резултат ових активности, повећан је ниво будности и знања младих о значају ЗЖС и основним принципима ОР.

Конкурсом за укључивање удружења у процес спровођења Стратегије кроз реализацију пројеката усмерених ка реализацији приоритетних циљева Стратегије и активности планираних Акционим планом пружена је финансијска подршка у износу од **2.306.857 динара** за спровођење **три** пројекта удружења. Резултати спроведених активности ових пројеката су: одржано је 13 тренинга у 7 места у укупно 13 различитих СШ у Јабланичком и Пчињском округу на тему очувања животне средине

и активном укључивању младих, реализовано је 13 локалних акција средњошколаца, одржана су четири јавна догађаја на разне теме са преко 5.000 индиректних учесника, реализована су и дистрибуирана четири специјална еколошка додатка у оквиру омладинског билтена „Млади Репортер“, организован је улични перформанс под називом „Млади и екологија“, одржано је предавање „Отпад и рециклажа“ у Шапцу, организоване су две радионице прављења „еколошких играчака“, око 3.000 младих је едуковано на теме ЗЖС и ОР кроз радионице у природи. Број младих, директних корисника је **4.641**.

У оквиру *Конкурса за подизање капацитета омладинских удружења кроз реализовање самосталних пројеката из области омладинске политике* финансирана су **два** пројекта у вредности од **196.709,40** динара, чији је резултат формирана мрежа омладинских еколошких активиста и основан „Београдски омладински форум за одрживи развој – БОФОР“. Број младих, директних корисника пројекта је **190**.

A.1.2. Сарадња са ЈЛС/КзМ

МОС је директно финансирало **један пројекат ЈЛС/КзМ који као главни циљ наводи активности које се тичу здраве животне средине**. Активности које су предвиђене овим пројектом су: предавање и обуке на тему очувања и заштите околине, мењање старих и формирање нових навика, односно стварање услова за развијање еколошке свести код младих. **Директних учесника у реализацији пројектних активности било је укупно 140, а индиректних укупно 400 младих. Укупна средства издвојена за реализацију пројектних активности износе 320.327,94 динара.**

КзМ су самостално или уз подршку других партнера спровеле у оквиру овог општег циља **11 пројеката** за младе у 2010. години и то: обележавање Дана планете, учешће у пројекту „Очистимо Србију“, као и пројектима локалног карактера као што је пројекат „Спасимо шуму – Микуља“ и уређењима и чишћењима приобалних и зелених површина.

У оквиру акције „Велико спремање Србије“, МОС је подржало многобројне активности посвећене 5. јуну, Дану заштите животне средине, које су спроводиле КзМ и о томе доставило детаљан извештај Влади РС.

Б.11. Активности других субјеката омладинске политике

У циљу информисања младих о могућим ризицима по здравље и могућим акцидентима из животне средине (природни и људски фактор – саобраћајни удеси, хемијски акциденти и др.), као и о организованом систему заштите и самозаштите (**активност 11.2.1**), МЗ је спровело анализу рада хитних служби и ургентних пријема. У току

је доношење Националног програма Превенције трауме и унапређење збрињавања повређених.

МПН је кроз област „Заштита на раду“, у оквиру програма „Здравствено васпитање“, омогућило да ученици ОШ и СШ стичу знања о могућим ризицима по здравље као и о систему заштите и самозаштите.

У 2010. години, потписан је Меморандум о сарадњи између МПН и МЖСПП у оквиру обележавања 5. јуна – међународног дана животне средине и акције „Очистимо Србију“. Акција је подржана кроз планиране активности ученика ОШ и СШ и тиме подигнута свест о ЗЖС и стицању еколошке писмености и културе сваког ученика.

МПН је препознало изузетан значај развоја и унапређења образовања о животnoj средини и ОР (активност 11.4.1). Законским решењима у систем образовања и васпитања, у приоритетне циљеве образовања је укључено: развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, развој свести о значају ОР, заштите и очувања природе и животне средине, као и еколошке етике.

Заједничким активностима у наш образовни систем уводе се образовање о животnoj средини и ОР, као визија образовања, која тежи да омогући људима да преузму одговорност за стварање одрживе будућности.

Финансијска и логистичка подршка и промоција стручног усавршавања младих (додипломске студије, специјалистичке и докторске студије) у области ЗЖС и ОР (активност 11.1.2.) није спроведена у области образовања. МПН је известило да се ова активност одлаже за наредни период због недостатка финансијских средстава.

Министарство животне средине, рударства и просторног планирања (у даљем тексту: МЖСРПП) је дало Предлог пројектних компоненти за будућу сарадњу на спровођењу АПНСМ у периоду 2011-2014, који се односи на увођење садржаја о ЗЖС и ОР у едукацију коју обављају КзМ, неформалну едукацију младих, радну праксу у МЖСРПП, покретање прекограничне сарадње младих у овој области и др.

КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТИ У СПРОВОЂЕЊУ АПНСМ - РЕЗИМЕ

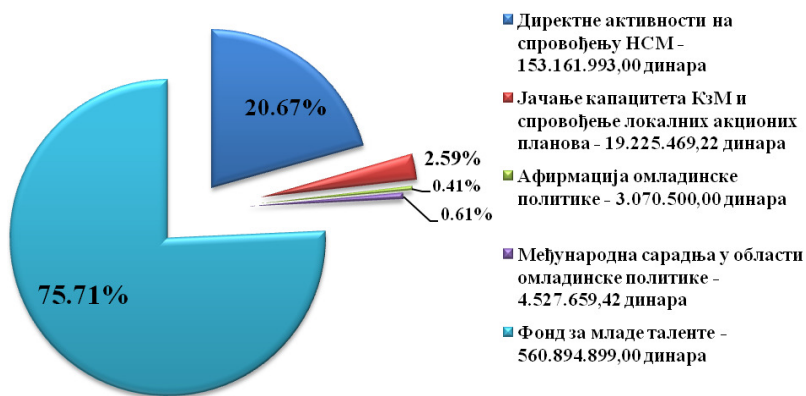
А. Кључни резултати Министарства омладине и спорта на плану реализације АПНСМ у 2010. години

У погледу финансирања, МОС је у 2010. години, посредством Сектора за омладину, реализовало активности планиране АПНСМ у вредности од **740.880.520,72 динара**, укључујући и средства Фонда за младе таленте (види Табелу 1, међузбир I), што је за **15% више** од средстава утрошених у ове сврхе у 2009. години.¹¹ Поред тога, Сектор за спорт и Сектор за управљање пројектима МОС, такође су спровели низ активности које директно доприносе реализацији циљева АПНСМ иако су буџетски усмерени ка остваривању циљева Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године (средства у износу од **991.761.439,79 динара**, види Табелу 1, међузбир II). У извештају нису приказана средства добијена из Националног инвестиционог плана (НИП) за изградњу спортских објеката.

Када су у питању издвајања за омладину из буџета РС, у 2010. години за финансирање активности Сектора за омладину МОС и Фонда за младе таленте РС обезбеђено је 753.924.000 (187.980.000 динара – Сектор за омладину и 565.944.000 динара), што износи 0,10% буџета РС. Од укупно одобрених средстава, у 2010. години је утрошено 740.880.520,72 динара (179.985.621,72 – Сектор за омладину и 560.894.898,90 динара – Фонд за младе таленте), што је за 17,34% више од укупно утрошених средстава у 2009. години (Сектор за омладину реализовао 165.435.860,57 динара а Фонд за младе таленте 465.944.000 динара).

Утрошена финансијска средства МОС по програмима

(укупно утрошено: 740.880.520,72 динара)

¹¹ Годишњи извештај о напретку у спровођењу Националне стратегије за младе за 2009. годину: МОС је преко Сектора за омладину у 2009. години, директно из буџета РС реализовао средства за спровођење НСМ у износу од 628.880.733 динара, укључујући и средства Фонда за младе таленте.

Табела 1. Средства Министарства омладине и спорта која су у 2010. години утрошена на спровођење активности НСМ

ПРОГРАМ	КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТИ	УТРОШЕНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА (ДИНАРА)
СРЕДСТВА ИЗДВОЈЕНА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ АКТИВНОСТИ НСМ, СЕКТОР ЗА ОМЛАДИНУ И ФОНД ЗА МЛАДЕ ТАЛЕНТЕ РС		
Директне активности на спровођењу НСМ	Припремљен Нацрт закона о младима; донета Стратегија каријерног вођења и саветовања; млади активно учествују у изради стратешких докумената; кроз 136 финасираних програма и пројеката удружења, ојачани капацитети и могућности младих за развој кључних компетенција и за активно учешће у реализацији циљева НСМ и програмима РС у области међународне сарадње, унапређене су могућности младих за запошљавање и самозапошљавање, квалитетно провођење слободног времена, НФО и обуку, безбедан живот и упражњавање здравих стилова живота; унапређено информисање младих на свим нивоима и креиран омладински Интернет портал; јавност сензибилисана за циљеве НСМ; приказ стања о положају младих као и праћење реализације НСМ утемељено на релевантним подацима (истраживања).	153.161.993,08
Јачање капацитета КзМ и спровођење ЛАП	Отворено 12 нових КзМ; обучено 90% координатора КзМ за израду, праћење и евалуацију ЛАП за младе; 50% координатора КзМ обучено за пројектно планирање и праћење реализације пројеката удружења усмерених ка реализацији циљева НСМ (праћење и евалуација 93 пројекта удружења); ЈЛС подржавају реализацију ЛАП за младе и рад КзМ на локалном нивоу (усвојен 61 ЛАП у 2010. години, тако да их сада укупно има 86); побољшан квалитет живота младих кроз успостављање нових услуга на локалном нивоу; финансирано 47 пројеката који су предвиђени у ЛАП за младе; повећана информисаност координатора о раду европских омладинских центара.	19.225.469,22
Афирмација омладинске политике	Обележен Међународни дан младих и Међународни дан волонтера; одржана конференција о омладинској политици; јавност информисана о резултатима рада на спровођењу	3.070.500

	НСМ; штампан приручник „Европски појмовник“ у циљу повећања броја корисника различитих инструмената европске омладинске политике за унапређивање положаја младих.	
Међународна сарадња у области омладинске политике	Представници МОС и младих из РС учествују у међународним телима и организацијама у области омладинске политике; реализација програма Парцијалног споразума Центар Север-Југ; повећана мобилност младих; подигнут ниво информисаности младих о активностима за младе на међународном нивоу; омладинским удружењима и младима омогућено активно учешће у међународним структурама и програмима за младе.	4.527.659,42
Фонд за младе таленте	Успостављени механизми подстицаја и подршке младима који показују изузетна интересовања, резултате и могућности у различитим областима рада и стваралаштва; одржано седам седница Фонда за младе таленте и објављена три конкурса у циљу подршке у финансирању школовања и усавршавања младих талената на основу којих је одобрено 1.987 стипендија/награда за студенте и ученике СШ; услуге Центра за каријерно вођење и саветовање младих талената користило је преко 300 стипендиста Фонда; успостављена је сарадња са НСЗ, Microsoft-ом Србија, Теленор фондацијом, а настављена је успешна сарадња са Српском академијом наука и уметности, Народном библиотеком Србије и Одбојкашким савезом Србије у циљу пружања подршке професионалном развоју младих талената.	560.894.899
I МЕЋУЗБИР		740.880.520,72
СРЕДСТВА ИЗДВОЈЕНА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ АКТИВНОСТИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА СПОРТА, СЕКТОРИ ЗА СПОРТ И УПРАВЉАЊЕ ПРОЈЕКТИМА		
Изградња Спортског центра – Куће фудбала у Старој Пазови	Изведени су радови уговорени 2009. и 2010. године на изградњи конструкције са покривањем објекта и радови на изради фасаде, пројектоване бруто површине 11.228,62 м ² ; у току је извођење радова уговорених 2010. године на постављању вештачке траве на терену број 5 и тренажном боксу.	198.473.421,82
Изградња и	Изведени су радови уговорени 2009. и 2010. године на изградњи, реконструкцији, санацији и	110.594.148,65

одржавање капиталних спортских и рекреационих објеката	адаптацији спортских и рекреационих објеката, и то: пет спортских хала и десет отворених спортских терена; у току је извођење радова уговорених у 2010. години.	
Изградња и одржавање капиталних објеката за потребе образовања	Изведени су радови уговорени 2009. и 2010. године на изградњи, реконструкцији, санацији и адаптацији спортских објеката за потребе образовања.	27.975.016,04
Изградња мини-пич терена	У потпуности су окончани радови на изградњи 49 мини-пич терена на територији РС.	98.463.592,70
Изградња нових и прилагођавање постојећих спортских објеката ОСИ	У потпуности су завршени радови уговорени 2009. године на реконструкцији и прилагођавању постојећих спортских објеката ОСИ у Омладинском спортском центру „Младост“ Бечеј и у Градском базену Свилајнац; у току је извођење радова уговорених 2010. године на реконструкцији спортских терена у Специјалној болници за церебралну парализу и развојну неурологију, Београд.	12.922.749,58
Финансирање међународних такмичења у земљи	Постигнути спортски резултати и афирмација наше земље; финансирана 22 међународна такмичења.	147.550.000
Финансирање спортских школа и кампова	Припремљен млађи нараштај спортиста (око 3.000 младих и перспективних спортиста); регрутовани млади спортисти који ће у будућности бити чланови репрезентативних селекција и остваривати врхунске резултате; финансирано је 105 спортских кампова у организацији 53 гранска савеза.	78.355.177
Финансирање стипендија врхунским спортистима	Реализовано 400 спортских стипендија.	200.000.000
Финансирање награда спортистима, освајачима медаља	Награђено око 100 спортиста.	117.427.334
II МЕЋУЗБИР		991.761.439,79
УКУПНО (I + II)		1.732.641.960,51

У току 2010. године, једна од кључних активности МОС била је, свакако, израда **Нацрта закона о младима**. Широк консултативни процес спроведен је у две фазе, уз организацију 80 округлих столова широм РС, ангажовање 25 удружења – ресурс центара и 45 КЗМ. На различите начине, током овог консултативног процеса учествовало је око 2.500 младих. Поред удружења и ЈЛС/КЗМ, у процес израде закона били су активно укључени представници министарства, других институција и организација, као и међународни партнери. **Децембра 2010. године одржана је јавна расправа о Нацрту закона о младима, након које је Нацрт послат на мишљење министарствима а затим и на усвајање Влади.** Влада је 12. маја 2011. године утврдила Предлог Закона о младима. У току Међународне године младих, 5. јула 2011. године, РС је добила први Закон о младима, чиме је успостављен институционални оквир за спровођење омладинске политике. Доношењем оваквог закона, РС још једном потврђује спремност да се иде у сусрет потребама младих, као и да се прате основне смернице европске омладинске политике исказане кроз документа: „Агенду 2020“ Савета Европе, Стратегију за младе ЕУ „Млади – улагање и оснаживање“, као и стратегију „Европа 2020“, у којој је значај младих и системског бављења младима посебно истакнут кроз програм „Млади у покрету“.

Марта 2010. године, на предлог МОС, Влада РС усвојила је **Стратегију каријерног вођења и саветовања у Републици Србији са акционим планом за њено спровођење у периоду од 2010. до 2014. године (СКВС)**. Основни циљ доношења СКВС јесте дефинисање механизма за успостављање система КВС у РС како би се што боље искористили људски ресурси кроз стварање јасне везе између система образовања и тржишта рада. У циљу реализације активности предвиђених Акционим планом СКВС за 2010. годину, Центар за каријерно вођење и саветовање младих талената, који функционише у оквиру МОС, проширио је спектар својих активности и повећао број корисника. Такође, организована су два семинара на тему развоја система КВС у РС са иностраним партнерима, Европском фондацијом за обуку (European Training Foundation – ETF) и Британским саветом (British Council).

Влада РС донела је Уредбу о утврђивању Програма расподеле и коришћења средстава за програме и пројекте у области омладинске политике у 2010. години, којим се утврђују услови и начин расподеле и коришћења средстава за програме и пројекте у области омладинске политике. По основу ове уредбе, МОС је **расписало 13 конкурса и финансирало 184 пројекта удружења и ЈЛС којима се реализују циљеви Стратегије, у којима је директно учествовало око 82.000 младих, а индиректно преко 105.000 младих.** За те потребе издвојено је укупно **156.424.109,36 динара**. Путем 11 конкурса, финансирани су пројекти удружења у укупном износу од **138.599.422,34 динара**. Једним конкурсом финансирано је истраживање научноистраживачке установе, а његова вредност износила је **1.826.918,30 динара**. Путем једног конкурса, 47 ЈЛС добило је средства у износу од **15.997.768,72 динара** како би се финансирала реализација приоритетних активности из ЛАП за младе.

Табела 2. Преглед пројеката финансираних од стране МОС усмерених ка укључивању удружења и ЈЛС у процес израде и спровођење Националне стратегије за младе и међународну сарадњу

УКУПНО ФИНАНСИРАЊЕ У 2010.				
Категорија корисника	Број пројеката	Вредност пројеката	Директни корисници	Број конкурса
Удружења	136	138.599.422,34	76.361	11
Истраживачке установе	1	1.826.918,30	-	1
ЈЛС/КзМ	47	15.997.768,72	7.175	1
УКУПНО	184	156.424.109,36	83.536	13

МОС је наставило и у 2010. години да подржава процес оснивања КзМ, израду ЛАП за младе као и реализацију приоритетних активности из већ усвојених ЛАП. **У току 2010. отворено је 12 нових КзМ, па је на крају 2010. године постојало 115 КзМ,** док их је до оснивања МОС, маја 2007. године, било свега пет.

Фонд за младе таленте, који се од 2008. године налази у надлежности МОС, расписао је у 2010. години три конкурса за стипендирање студената и награђивање средњошколаца, од којих су током 2010. године реализована два конкурса, док је један реализован почетком 2011. године. **Укупан број награђених и стипендираних по ова три конкурса износи 1.987.** У односу на 2009. годину, буџет Фонда у 2010. години увећан је за 99.990.000 динара. Награде Фонда су добиле име Доситеја и тако постале препознатљиве међу младима.

У складу са подацима из Табеле 3, може се закључити да је МОС финансирало 320 активности у вредности од 1.724.058.818,99 динара. С обзиром да, за потребе израде овог извештаја, нису били доступни подаци о броју директних корисника по свим појединачним активностима, може се са сигурношћу рећи да њихов број прелази 107.100.

Највише појединачних активности МОС било је усмерено ка реализацији општег циља 6: „Унапређивати могућности за квалитетно провођење слободног времена младих“ – укупно 123 активности, с тим да се највећи број њих односио на изградњу и санацију спортских и рекреативних објеката.

Уколико се као кључни параметар посматра број директних корисника, највише младих, **око 26.000, било је директно укључено у реализацију општег циља 10:** „Чувати и унапређивати здравље младих, смањивати ризике и водеће поремећаје здравља и развијати здравствену заштиту прилагођену младима“.

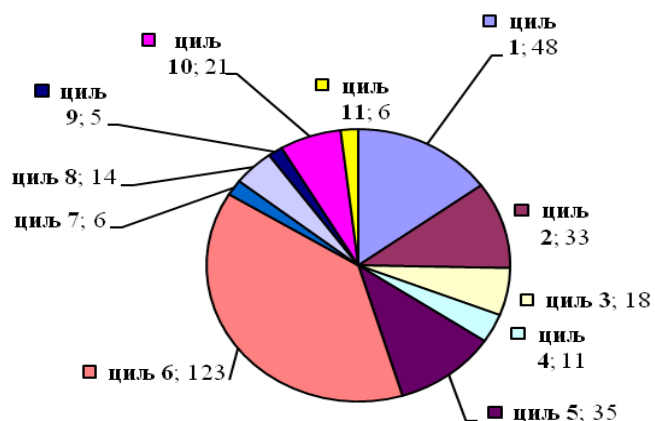
У погледу финансијских средстава, убедљиво највећи износ, чак 1.229.869.451,50 динара, утрошен је на финансирање активности из општег циља 5: „Подстицање изузетних испољавања и постигнућа младих у различитим областима“. Од тог износа, преко 560 милиона динара, посредством Фонда за младе таленте, утрошено је за стипендије и награде најбољим студентима и средњошколцима и стварање услова за њихов бољи професионални развој, са 200 милиона динара финансиране су спортске стипендије, а преко 117 милиона динара утрошено је за награде врхунским спортистима. Скоро 200 милиона динара утрошено је на изградњу Спортског центра – Куће фудбала у Старој Пазови, како би се створили услови за врхунска спортска постигнућа.

Табела 3. Преглед активности МОС усмерених ка реализацији НСМ, категорисаних по општим циљевима, финансираних у 2010. години.

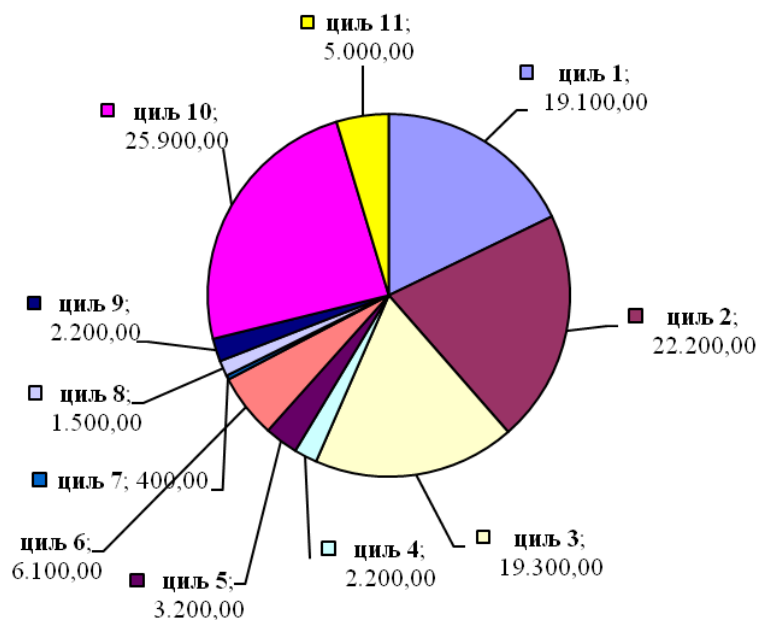
Општи циљ	Број активности	Број младих, директних корисника	Издвојена средства у динарима
1	48 <i>Пројекти УГ – 35</i> <i>Пројекти ЈЛС – 9</i> <i>Међународна сарадња – 4</i>	19.100	53.886.414,09
2	33 <i>Пројекти УГ – 31</i> <i>Пројекти ЈЛС – 1</i> <i>Донација МОСа КЗМ</i> <i>(намештај Универзијада) – 1</i>	22.200	52.050.521,57
3	18 <i>Пројекти УГ – 10</i> <i>Пројекти ЈЛС – 6</i> <i>Прослава Међународног</i> <i>дана младих и Међународног</i> <i>дана волонтера - 2</i>	19.300	12.964.885,61
4	11 <i>Пројекти УГ – 7</i> <i>Пројекти ЈЛС – 1</i> <i>Реконструкција и</i> <i>прилагођавање постојећих</i> <i>спортских објеката ОСИ – 3</i>	2.200	19.272.342,66
5	35 <i>Пројекти УГ – 4</i> <i>Истраживања – 3</i> <i>Фонд за младе таленте – 3</i>	3.200	1.229.869.451,50

	<i>Кућа фудбала – 1</i> <i>Међународна спортска такмичења – 22</i> <i>Спортске стипендије – 1</i> <i>Награде спортистима – 1</i>		
6	123 <i>Пројекти УГ – 12</i> <i>Пројекти ЈЛС – 15</i> <i>Изградња и санација спортских објеката – 96</i>	6.100	325.845.576,73
7	6 <i>Пројекти УГ – 2</i> <i>Пројекти ЈЛС – 4</i>	400	2.466.504,40
8	14 <i>Пројекти УГ – 7</i> <i>Пројекти ЈЛС – 7</i>	1.500	7.642.490,50
9	5 <i>Пројекти УГ – 4</i> <i>Пројекти ЈЛС – 1</i>	2.200	4.542.106,40
10	21 <i>Пројекти УГ – 19</i> <i>Пројекти ЈЛС – 2</i>	25.900	12.694.631,19
11	6 <i>Пројекти УГ – 5</i> <i>Пројекти ЈЛС – 1</i>	5.000	2.823.894,34
УКУПНО	320	107.100	1.724.058.818,99

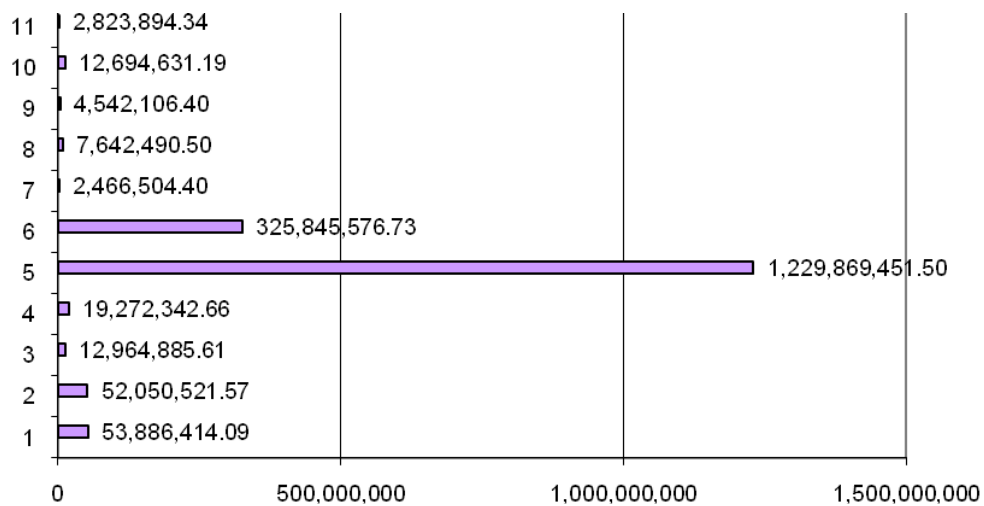
Број активности МОС према општем циљу

Број младих, директних корисника активности МОС према општем циљу

Издвојена средства МОС према општем циљу (у динарима)

Б) КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТИ САРАДЊЕ МОС И МЕЃУНАРОДНИХ ПАРТНЕРА НА РЕАЛИЗАЦИЈИ АПНСМ У 2010. ГОДИНИ

Међународни партнери су кроз пројекте усмерене ка спровођењу циљева АПНСМ, а који су се спроводили у партнерству са МОС и ЈЛС, обезбедили донације у вредности од преко **460.000.000 динара** (1.495.396 евра и 3.950.933,40 долара, види Табелу 4). Овај износ премашује издвајања међународних партнера у 2009. години за 290.000.000 динара тј. већи је за 2,7 пута!¹²

Табела 4. Сарадња МОС са међународним партнерима и њихове донације у 2010. години усмерене ка реализацији активности планираних НСМ.

ПРОЈЕКАТ	ДОНАТОР – МЕЃУНАРОДНИ ПАРТНЕР	КЉУЧНИ РЕЗУЛТАТИ	ОКВИРАН ИЗНОС УТРОШЕНИХ СРЕДСТВА
Развој омладинског предузетништва у Србији	Норвешка организација БИП (Business Inovation Progame)	Креирана група тренера за омладинско предузетништво; 746 младих из 14 градова у РС завршили су обуку за омладинско предузетништво, а 152 младих су основали своје предузеће; подигнута свест о значају самозапошљавања и спроведене промотивне кампање.	25.000 ЕУР
Јачање структура за оснаживање и партиципацију младих у Србији	ГИЗ	Побољшани капацитети локалних самоуправа за спровођење локалне политике за младе; израђено девет ЛАП за младе; израђене смернице за спровођење НСМ кроз рад КзМ.	1.070.396 ЕУР
Омладинско предузетништво	УСАИД ППЕС	Подржана израда и имплементација ЛАП за запошљавање и	155.000 УСД

¹² Годишњи извештај о напретку у спровођењу Националне стратегије за младе за 2009. годину: Међународни донатори су за пројекте који су усмерени ка спровођењу НСМ у 2009. години издвојили средства у висини од 170.000.000 динара.

		предузетништво у 12 ЈЛС; у 62 КЗМ је спроведена обука о омладинском предузетништву у којој је до сада учествовало преко 1.600 младих; ојачани капацитети координатора КЗМ за промоцију развоја омладинског предузетништва.	
Оснаживање људског капитала у Србији кроз активно учешће младих	Међународна организација за миграције, пројекат финансиран од стране Министарства спољних послова Републике Италије	Ојачани капацитети координатора у десет КЗМ за културну и социјалну интеграцију младих; ојачане социјалне, психолошке и пословне вештине младих кроз радионичарски рад у десет КЗМ; подржани пројекти младих у десет циљаних општина кроз доделу мини грантова.	400.000 ЕУР
Подршка националним напорима за промовисање запошљавања младих и управљање миграцијама	Шпански фонд за достизање миленијумских циљева развоја, (MDG YEM)	Резултати у делу који се односи на МОС и КЗМ : пружена директна подршка КЗМ у шест општина за психосоцијални приступ у пружању подршке и подстицање младих за запошљавање; до краја 2010. године, четири од пет пројеката КЗМ одобрена за финансирање у 2011. години (пројекти ће таргетирати око 700 младих); у 17 КЗМ успостављени инфо-пунктови за младе; обезбеђена обука за информативне кампање и потребни материјали.	3.700.000 УСД

Јачање капацитета за инклузиван локални развој у јужној Србији	Шпански фонд за достизање миленијумских циљева развоја, (MDG PBILD)	Резултати у делу који се односи на МОС и КЗМ: 13 општина и КЗМ у јужној Србији више усмерено ка социјалној инклузији и интегрисаном локалном развоју; обављено истраживање о миграцијама које обухвата и младе као осетљиву групу.	95.933,40 УСД
УКУПНО УТРОШЕНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА МЕЂУНАРОДНИХ ДОНАТОРА 1.495.396 ЕУР-а и 3.950.933,40 УСД			

В. Кључни резултати других субјеката омладинске политике на спровођењу АПНСМ у 2010. години

Реализација планираних и остварених активности

На институционалном и законодавном плану, у 2010. години донет је или је започета примена великог броја стратешких и законских докумената, као и подзаконских аката, правилника и уредби које се на директан или индиректан начин односе на младе и уређују област омладинске политике.

Најзначајније је усвајање или почетак примене следећих докумената у 2010. години: усвојен је *Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2011-2014. године*, *Закон о волонтирању* је ступио на снагу 6. децембра 2010. године, МЕРР је донело *Национални акциони план запошљавања за 2010. годину*, у ком су млади препознати као битна циљна група, а МЗ је донело *Закон о психоактивним контролисаним супстанцама* (Службени гласник 99/2010).

На локалном нивоу, значајно је да је 61 ЈЛС у 2010. години усвојила *ЛАП* а њих 21 је донело одлуку о оснивању *Савета за младе*, чији се списак налази у Анексу овог документа.

Током 2010. године, МУП је припремило *Секторски Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе за 2011. годину* и модел упитника за извештавање, који ће се примењивати од маја 2011. године и који је у потпуности у складу са Акционим планом за спровођење Националне стратегије за младе Владе РС.

МЕРР је у сарадњи са НСЗ израдио *Национални систем класификације занимања*. У циљу развоја стандарда занимања „омладински радник“, као и стандарда за оспособљавање професионалаца и волонтера који раде са младима, **постоји предлог да се уведе занимање „сарадник за рад са младима“ у Националну класификацију занимања, који би у опису посла имао исто што и омладински радник.** На иницијативу МПН, у 2010. години израђен је и усвојен нови *Оквир за екстерно осигурање квалитета рада установа образовања и васпитања*, а усвојени су и *Образовни стандарди за крај обавезног образовања*.

МЕРР је у сарадњи са РЗС израдило Национални систем класификације занимања, који садржи Националну класификацију занимања у складу са ISCO-08 стандардом, описе класификационих целина, описе за преко 600 занимања и кључеве за повезивање Националне класификације занимања и Јединствене номенклатуре занимања.

Такође, донети су сви подзаконски акти који су омогућили почетак примене *Закона о професионалној рехабилитацији и оспособљавању особа са инвалидитетом* и ступио је на снагу *Кривични законик* са изменама кривичних дела везаних за дрогу у члановима 246. и 247. У 2010. години потписан је *Посебан протокол МЗ за заштиту и поступање са женама које су изложене насиљу* (јуна 2010. године). У извештајном периоду донети су и следећи правилници: *Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику* (МНП и МЗ), *Правилник о компетенцијама наставника* (МПН), *Правилник о стандардима квалитета рада установе* (МПН). МРСП је у 2010. години израдило *Нацрт минималних стандарда и спецификације услуге дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању*, спремних за пилотирање у наредном извештајном периоду.

Током 2010. године започете су важне активности на изради законских и подзаконских аката који се посредно односе и на младе: *Закон о образовању одраслих* (предлагач МНП), који ће обухватити све циљне групе а самим тим и младе, као и *Нацрта Закона о правима детета* (предлагач Заштитник грађана). Такође, Радна група МПН је у 2010. години израдила подзаконски акт о примени васпитних налога за малолетне починиоце кривичних дела, организовани су округли столови али овај подзаконски документ није био усвојен у 2010. години. У извештајном периоду започета је и израда *Регистра повреда на раду* (МРСП). МП је известило да се у у 2010. години радило и на изменама Закона о кривичној медијацији али ове измене нису ступиле на снагу у извештајном периоду. Током 2010. године радило се и на изради Националног програма Превенције трауме и унапређење збрињавања повређених.

У 2010. години започета је и реализација ИПА пројекта за прекограничну сарадњу под називом „Омладински форум“, чији ће крајњи резултат у наредном извештајном периоду бити формирање мултидисциплинарне комисије за омладинску политику у оквиру Јадранског еврорегиона.

У 2010. години *нису реализоване* планиране активности образовања и конституисања Националног савета за бригу о младим талентима, нити је израђен оквир за Стратегију развоја инклузивног образовања, које су биле планиране у извештајном периоду. Такође, активност утврђивања квалитета програма НФО није урађена у 2010. години, како је планирано, будући да ће ова област бити уређена Законом о образовању одраслих, чије се усвајање очекује у наредном извештајном периоду.

У 2010. години, издвајања буџетских средстава за образовање су била на истом нивоу као у претходном периоду и износила су 3.3% БДП, чиме није остварено планирано повећање издвајања буџетских средстава за ову намену. Такође, постојећа мрежа СШ није усклађена са привредним потребама у планираној мери нити је развијено прикупљање свих релевантних података преко јединственог информационог система у просвети.

У 2010. години побољшани су и *просторни капацитети* за бављење омладинском политиком: Влада АП Војводине је доделила ПССО објекат назван „Војвођански омладински центар“ (ВОЦ), који се налази у Сремској Каменици. Такође, у 2010. години отворено је 12 нових локалних КЗМ у Пожеги, Крагујевцу, Апатину, Босилеграду, Сурдулици, Прешеву, Бачкој Паланци, Деспотовцу, Лазаревцу, Житишту и градским општинама Чукарици и Звездари у Београду.

У области образовања, у 2010. години започета је изградња новог објекта ученичког и студентског стандарда у оквиру СЦ Ниш.

Кључни резултати и број младих

Тачан број младих обухваћених активностима предвиђеним АП НСМ за 2010. годину од стране других субјеката омладинске политике, није могуће утврдити из разлога што за многе спроведене активности није достављен и прецизан број директних учесника тј. младих од 15 до 30 година. Такође, многе активности које су обухватиле велики број младих организоване су истовремено у ОШ и СШ, тако да достављене цифре представљају популације и деце и младих.

Ипак, пажљивијом анализом спроведених активности од стране других министарстава и институција, истичу се три тематске области у којима је био највећи број директних учесника – то су области запошљавања, samozapoшљавања и предузетништва младих, област образовања младих и безбедности.

У области запошљавања, samozapoшљавања и предузетништва младих у програм МЕРР и НСЗ „Прва шанса“ у 2010. години је укључено 17.175 младих без радног искуства у струци, кроз волонтерску праксу је укључено 10.159 волонтера (од чега ће по окончању волонтерске праксе 1.535 засновати радни однос), а радни однос у својству приправника је засновало 7.016 младих. Такође, програмима обука је обухваћено укупно 4.697 лица, од којих је 80,5% младих до 30 година. Менторинг програм за младе предузетнике је похађало 282 предузетника. У оквиру пројекта

„Запошљавање младих и управљање миграцијама“ је различитим мерама обухваћено 943 младих до 30 година (*укупно 40.272*).

Услугама КВС је без сумње обухваћен највећи број младих у 2010. години. Само у оквиру НСЗ пружене су услуге за 339.394 младе особе у 2010. години. Услугом каријерног информисања је обухваћено још 4.255 лица, а саветовањем за развој каријере 10.211 младих. Такође, у 2010. години одржано је 18 сајмова професионалне оријентације, на којима је учествовало 27.000 ученика завршних разреда ОШ и 270 СШ¹³ (*преко 380.000 младих*).

У области образовања, менторском наставом за талентоване и даровите ученике је обухваћено 3.347 ученика и студената. Број ученика који похађају огледне профиле је порастао за 17% у школској 2010/2011. години. Установе ученичког и студентског стандарда су у школској 2010/2011. години биле попуњене са 98,5% капацитета, будући да је примљено 27.073 ученика и студената. Предузетништво као предмет се реализује у 217 СШ.

У области безбедности реализован је пројекат „Безбедно детињство – развој безбедносне културе младих“, у којем је едукацијом о безбедносним ризицима и начинима самозаштите обухваћено 23.512 ученика петих разреда ОШ. У акцији „Дрога је нула, живот је један“, уз подршку Скупштине града Београда, одржана су предавања у 65 ОШ и СШ, на којима је учествовало 4.950 ученика. Поводом обележавања 18. октобра, Европског дана борбе против трговине људима, одржано је 359 јавних часова у циљу подизања нивоа свести младих о проблему трговине људима, на којима је учествовао 25.301 ученик и студент (*преко 50.000 младих*).

Велика пажња у сектору безбедности је била посвећена стручном усавршавању полицијских службеника у области права детета и преступништва малолетника, па је у 2010. години преко 3.000 полицијских службеника из седишта МУП и полицијских управа стекло условне сертификате за поступање према малолетним лицима. Такође, у складу са Програмом стручног усавршавања и оспособљавања полицијских службеника, континуирано су организоване обуке на тему „Правни основ за примену полицијских овлашћења“, „Вештина комуникације и управљање конфликтима“ и „Насиље у породици и институционална заштита“, који у великој мери доприносе смањењу безбедносних ризика у раду са младима.

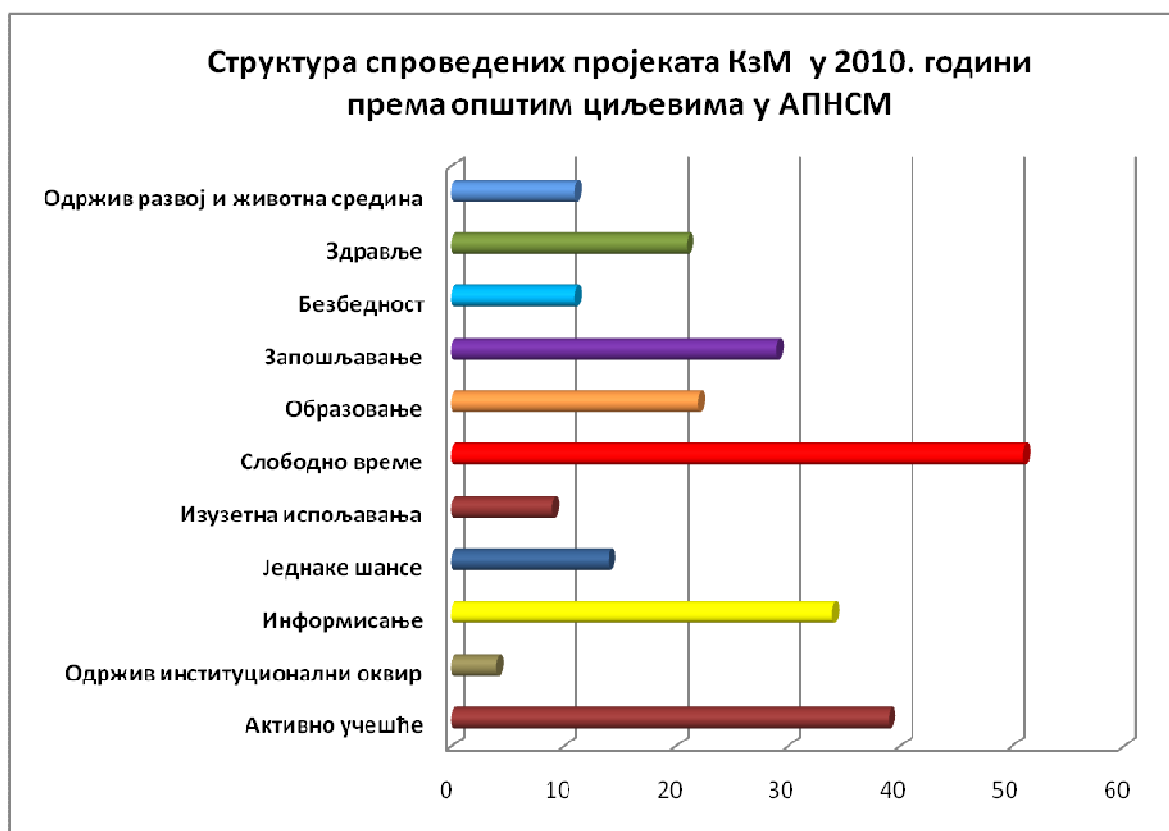
Такође, у 2010. години спровођен је велики број програма за које не постоји информација о броју директних учесника, а несумњиво је да је он велики, будући да се махом ради о националној покривености пројектним активностима, као што су „Креативни рад са ученицима против злоупотребе дрога“ МНП и МЗ, „Школа без дроге и насиља“ МНП и МУП, „Ватрогасац у школи“ МНП и МУП, медијска кампања „Путујмо безбедно“ МУП, програм „Полиција у заједници“ МУП, „Унапређење

¹³ Непознат је број ученика средњих школа који су учествовали на овим сајмовима.

националног одговора на ХИВ/АИДС“ МЗ, „Превенција насиља и самоубиства код младих“ МЗ и др.

На локалном нивоу, у 2010. години је спроведен велики број пројектних активности од стране локалних КзМ. На основу извештаја 38 КзМ, спроведено је 250 пројеката за младе на локалу, које су финансијски подржале ЈЛС или су реализовни уз подршку донатора¹⁴. У овим пројектима је учествовало укупно **106.251 младих** старости од 15 до 30 година. Најзаступљенији су били пројекти који су се односили на области слободног времена, активног учешћа младих, здравља, запошљавања и информисања младих.

Структура пројеката који су спроведени на локалу према општим циљевима у НСМ на основу пристиглих извештаја, налази се приказана на графикону

¹⁴ У овај број не улазе пројекти које је финансијски подржало МОС или је било партнер на пројекту.

ЗАКЉУЧАК

У 2010. години настављено је са спровођењем стратешких циљева који су дефинисани НСМ и активностима предвиђеним АПНСМ.

Према резултатима Извештаја о напретку у спровођењу АПНСМ за 2009. годину, у 2009. години је реализовано **преко 1.000 активности за младе а око 700.000 младих било је укључено** у спровођење АПНСМ. Због различитог методолошког приступа¹⁵ и мањег обухвата актера у 2010. години, посебно на локалном нивоу¹⁶, а релативно приближног коначног резултата, сматрамо да је **број спроведених активности у 2010. години, број директних учесника и обим утрошених средстава за имплементацију АПНСМ био је далеко већи него у 2009. години.**

Према расположивим подацима о реализованим активностима у области политике за младе, у 2010. години остварени су следећи кључни резултати:

1. У погледу финансирања, **МОС је у 2010. години, посредством Сектора за омладину, реализовало активности планиране АПНСМ у вредности од 740.880.520,72 динара, укључујући и средства Фонда за младе таленте (види Табелу 1, међузбир I), што је за 17,34% више од средстава утрошених у ове сврхе у 2009. години.**¹⁷
2. **Међународни партнери** су кроз пројекте усмерене ка спровођењу циљева АПНСМ, а који су се спроводили у партнерству са МОС и ЈЛС, обезбедили донације у вредности од више од **460.000.000 динара** (1.495.396 евра и 3.950.933,40 долара, види Табелу 4). Овај износ премашује издвајања међународних партнера у 2009. години за 290.000.000 динара, тј. већи је за 2,7 пута!¹⁸
3. **МОС је реализовало 320 активности, у којима је учествовало око 107.100 младих. Друга министарства и институције које су такође учествовале у спровођењу АПНСМ у 2010. години спровеле су око 500 различитих активности, у којима је учествовало око 470.000 младих. На локалном нивоу, КЗМ су самостално (без подршке МОС) реализовале 250 пројеката, у којима је учествовало око 106.000 младих. Укупно у 2010. години је спроведено више**

¹⁵ У 2009. је као инструмент за прикупљање података био израђен посебан упитник, док је за 2010. годину коришћен модел извештаја.

¹⁶ У 2009. години, у извештај су путем упитника инкорпорирани подаци о реализованим активностима свих ЈЛС у РС, без обзира да ли имају основану КЗМ или не.

¹⁷ Годишњи извештај о напретку у спровођењу Националне стратегије за младе за 2009. годину: МОС је преко Сектора за омладину у 2009. години, директно из буџета РС реализовало средства за спровођење НСМ у износу од 628.880.733 динара, укључујући и средства Фонда за младе таленте.

¹⁸ Годишњи извештај о напретку у спровођењу Националне стратегије за младе за 2009. годину: Међународни донатори су за пројекте који су усмерени ка спровођењу НСМ у 2009. години издвојили средства у висини од 170.000.000 динара.

од 1.070 активности за младе, у које је било укључено више од 683.000 младих као директних корисника. Овај број је вероватно далеко већи јер нису добијени подаци о броју корисника од стране свих субјеката омладинске политике који су известили о резултатима. Такође, важно је напоменути да је реалан број реализованих активности, посебно на локалном нивоу, вишеструко већи, будући да нису све ЈЛС које имају КзМ доставиле податке.

4. За сваки стратешки циљ остварено је низ значајних резултата, тако да је било тешко извући најважније.

4.1. **Кључни резултати МОС и КзМ:** рад на изради закона о младима, који је резултовао утврђивањем **Нацрта закона о младима** на крају 2010. године; доношење **Стратегије каријерног вођења и саветовања у РС, финансијска и стручна подршка удружењима и КзМ у реализацији стратешких циљева НСМ; континуирани рад Фонда за младе таленте и интензивна међународна сарадња; 61 ЈЛС у 2010. години усвојила ЛАП**, а њих **21** је донело одлуку о оснивању **Савета за младе**. Такође, у 2010. години отворено је **12 нових КзМ** у Пожеги, Крагујевцу, Апатину, Босилеграду, Сурдулици, Прешеву, Бачкој Паланци, Деспотовцу, Лазаревцу, Житишту и градским општинама Чукарици и Звездари у Београду.

4.2. **Кључни резултати других субјеката омладинске политике остварених самостално или усарадњи са МОС:** Усвајање или почетак примене следећих докумената у 2010. години: усвојен је *Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2011-2014. године*, *Закон о волонтирању* је ступио на снагу 6. децембра 2010. године, МЕРР је донео *Национални акциони план запошљавања за 2010. годину*, у ком су млади препознати као битна циљна група, а МЗ је донело *Закон о психоактивним контролисаним супстанцама* (Службени гласник 99/2010). Током 2010. године, МУП је припремило *Секторски Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе за 2011. годину* и модел упитника за извештавање, који ће се примењивати од маја 2011. године и који је у потпуности у складу са Акционим планом за спровођење Националне стратегије за младе Владе РС. МЕРР је у сарадњи са НСЗ израдило *Национални систем класификације занимања*, који препознаје и послове омладинског радника. На иницијативу МПН у 2010. години израђен је и усвојен нови *Оквир за екстерно осигурање квалитета рада установа образовања и васпитања и Образовни стандарди за крај обавезног образовања*.

Током 2010. године започете су важне активности на изради законских и подзаконских аката који се посредно односе и на младе: *Закон о образовању одраслих* (предлагач МНП), који ће обухватити све циљне групе а самим тим

и младе, као и *Нацрта Закона о правима детета* (предлагач Заштитник грађана). У 2010. години побољшани су и *просторни капацитети* за бављење омладинском политиком: Влада АП Војводине је доделила ПССО објекат назван „Војвођански омладински центар“ (ВОЦ), који се налази у Сремској Каменици.

Узимајући у обзир све што је изнето у Извештају, можемо да констатујемо да су реализоване готово све активности предвиђене АПНСМ за 2010. годину и да су остварени значајни резултати на побољшању услова за активно учешће младих у различитим сферама друштвеног живота, као и за пуни развој њихових потенцијала, али и да су млади својим деловањем допринели побољшању сопственог положаја и развоју друштва у целини.

Основни **изазови** у изради Извештаја били су :

1. Велики број индикатора дефинисан у АПНСМ за сваки специфичан циљ уз недостатак почетних података и недовољно израђен систем праћења напретка;
2. Недовољна заинтересованост свих субјеката омладинске политике за учешће у изради Извештаја и различит квалитет добијених материјала.

У наредном периоду потребно је извршити ревизију АПНСМ ради осавременавања исте и ради израде адекватнијег система праћења његове реализације.

Очекујемо да ће следећи Извештај бити лакши за израду, будући да Закон о младима утврђује обавезу МОС да прати спровођење НСМ на локалном ниву, али и обавезу аутономне покрајине и ЈЛС да достављају, на захтев МОС, а најмање једном годишње, извештај о спровођењу акционог плана за спровођење НСМ на својој територији.

ПРИЛОЗИ

Прилог 1.

Савети за младе формирани 2010. године:

1.	Александровац
2.	Бачка Паланка
3.	Бела Паланка
4.	Бела Црква
5.	Бечеј
6.	Блаце
7.	Бојник
8.	Варварин
9.	Владичин Хан
10.	Власотинце
11.	Вождовац
12.	Косјерић
13.	Куршумлија
14.	Лазаревац
15.	Лесковац
16.	Обреновац
17.	Прибој
18.	Пријеполје
19.	Рековац
20.	Уб
21.	Чајетина

ПРИЛОГ 2. Списак отворених КзМ до октобра 2011. године

1. Александровац	42. Ивањица	81. Пирот
2. Алексинац	43. Инђија	82. Пландиште
3. Алибунар	44. Ириг	83. Пожаревац
4. Апатин	45. Кањижа	84. Пожега
5. Ариље	46. Кикинда	85. Прешево
6. Барајево	47. Кладово	86. Прибој
7. Бачка Паланка	48. Књажевац	87. Пријеполје
8. Бачка Топола	49. Косјерић	88. Прокупље
9. Бачки Петровац	50. Крагујевац	89. Раковица
10. Бела Паланка	51. Крупањ	90. Рача
11. Бела Црква	52. Крушевац	91. Ражањ
12. Бечеј	53. Кула	92. Рековац
13. Блаце	54. Куршумлија	93. Рума
14. Бојник	55. Лазаревац	94. Савски Венац
15. Босилеград	56. Лајковац	95. Свилајнац
16. Бор	57. Лапово	96. Сврљиг
17. Брус	58. Лебане	97. Сента
18. Бујановац	59. Лесковац	98. Сјеница
19. Ваљево	60. Лозница	99. Смедеревска Паланка
20. Варварин	61. Љубовија	100. Смедерево
21. Велика Плана	62. Мајданпек	101. Сокобања
22. Велико Градиште	63. Мали Иђош	102. Сомбор
23. Владичин Хан	64. Неготин	103. Сремска Митровица
24. Власотинце	65. Ниш, Палилула	104. Сремски Карловци
25. Вождовац	66. Ниш, Пантелеј	105. Стара Пазова
26. Врање	67. Нова Варош	106. Стари Град
27. Врачар	68. Нова Црња	107. Суботица
28. Врњачка Бања	69. Нови Београд	108. Сурдулица
29. Вршац	70. Нови Бечеј	109. Темерин
30. Гаџин Хан	71. Нови Пазар	110. Топола
31. Голубац	72. Нови Сад	111. Трговиште
32. Град Београд	73. Обреновац	112. Трстеник
33. Деспотовац	74. Осечина	113. Тугин
34. Димитровград	75. Озаци	114. Уб
35. Жагубица	76. Палилула, Београд	115. Ћићевац
36. Житиште	77. Панчево	116. Ћуприја
37. Житорађа	78. Параћин	117. Ужице
38. Зајечар	79. Петровац на Млави	118. Црна Трава
39. Звездара	80. Пећинци	
40. Земун		
41. Зрењанин		

119. Чајетина

120. Чока

121. Чукарица

122. Шабач

123. Шид
